

Konvergenční program

České republiky

duben 2019

Konvergenční program České republiky
duben 2019

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111

E-mail: podatelna@mfc.cz

ISSN 1804-798X (on-line)

Vychází 1× ročně, volná distribuce

Elektronický archiv:
<https://www.mfc.cz/kopr>

Konvergenční program

České republiky

duben 2019

Obsah

Úvod a shrnutí	1
1 Záměry a cíle hospodářské politiky	2
1.1 Fiskální politika	2
1.2 Měnová politika	2
2 Makroekonomický scénář	4
2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady	4
2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář	5
2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance	9
2.4 Konvergence	10
3 Hospodaření sektoru vládních institucí	11
3.1 Aktuální vývoj hospodaření sektoru vládních institucí	11
3.2 Střednědobý výhled hospodaření sektoru vládních institucí	14
3.3 Strukturální saldo a fiskální pozice	17
3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu	18
4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti	21
4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR	21
4.2 Analýza citlivosti	23
4.3 Ověření makroekonomického scénáře Výborem pro rozpočtové prognózy	24
5 Udržitelnost veřejných financí	25
5.1 Vládní strategie a provedené reformy	25
5.2 Fiskální dopady stárnutí populace	26
5.3 Analýza udržitelnosti	28
5.4 Záruky sektoru vládních institucí	30
6 Kvalita příjmů a výdajů veřejných financí	32
6.1 Výhled daňové politiky v letech 2019–2022	32
6.2 Racionalizace výdajů sektoru vládních institucí	33
6.3 Skladba výdajů sektoru vládních institucí	34
7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky	36
7.1 Rozpočtová odpovědnost	36
7.2 Posílení transparentnosti a efektivnosti veřejných financí	38
Přehled literatury a použitých zdrojů	40
Tabulková příloha	45
Slovníček pojmů	51

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky.....	2
Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře.....	4
Tabulka 2.2: Ekonomický výkon.....	6
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb.....	7
Tabulka 2.4: Porovnání CPI a HICP.....	7
Tabulka 2.5: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům.....	8
Tabulka 2.6: Rozklad změny čisté finanční pozice.....	9
Tabulka 3.1: Struktura schválených diskrečních opatření v letech 2019–2022.....	16
Tabulka 3.2: Srovnání scénáře predikce Konvergenčního programu se záměry fiskální politiky.....	17
Tabulka 3.3: Strukturální saldo, fiskální úsilí a růst reálných upravených výdajů.....	18
Tabulka 3.4: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů.....	19
Tabulka 3.5: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice.....	20
Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR.....	22
Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře.....	24
Tabulka 5.1: Projekce výdajů závisících na věkové struktuře obyvatelstva – referenční scénáře.....	28
Tabulka 5.2: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR.....	28
Tabulka 5.3: Základní předpoklady demografických projekcí.....	29
Tabulka 5.4: Odchytky alternativního a základního makroekonomického scénáře.....	30
Tabulka 5.5: Odchytky alternativního scénáře výdajů závisících na věkové struktuře obyvatelstva.....	30
Tabulka 7.1: Srovnání hodnot střednědobého rozpočtového cíle a jeho komponentů mezi roky 2017–2019 a 2020–2022.....	37

Tabulky v příloze

Tabulka P.1a: Ekonomický růst.....	45
Tabulka P.1b: Cenový vývoj.....	45
Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce.....	45
Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice.....	46
Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření sektoru vládních institucí.....	47
Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik.....	47
Tabulka P.2c: Položky určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu.....	48
Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vládních institucí.....	48
Tabulka P.4: Vývoj dluhu sektoru vládních institucí.....	48
Tabulka P.5: Cyklický vývoj.....	49
Tabulka P.6: Odchytky od předchozí verze Konvergenčního programu ČR.....	49
Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.....	50
Tabulka P.7a: Podmíněné závazky.....	50
Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady.....	50

Seznam grafů

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP.....	6
Graf 2.2: Produkční mezera.....	6
Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen.....	7
Graf 2.4: Deflátor HDP.....	7
Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity.....	9
Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti.....	9

Graf 2.7: Relativní ekonomická úroveň	10
Graf 2.8: Komparativní cenová hladina	10
Graf 2.9: Reálná produktivita práce.....	10
Graf 2.10: Průměrná náhrada zaměstnanci.....	10
Graf 3.1: Salda subsektorů vládních institucí.....	14
Graf 3.2: Dekompozice salda sektoru vládních institucí	17
Graf 5.1: Zůstatky zdravotních pojišťoven na bankovních účtech	26
Graf 5.2: Demografická míra závislosti	27
Graf 5.3: Odhadované saldo důchodového účtu	27
Graf 5.4: Populace	29
Graf 5.5: Demografická míra závislosti	29
Graf 5.6: Vývoj deficitu důchodového účtu podle projekcí MF	30
Graf 6.1: Struktura výdajů sektoru vládních institucí ve funkčním členění	35

Seznam použitých zkratk

CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
EK	Evropská komise
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU	Evropská unie (v rozsahu 28 členských zemí)
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
KP	Konvergenční program České republiky
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
p. a.	ročně
p. b.	procentní bod
USD	kódové označení amerického dolaru

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není možný z logických důvodů.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 3. dubnu 2019, fiskální data a politiky k 5. dubnu 2019 a ověření makroekonomického scénáře Výborem pro rozpočtové prognózy k 15. dubnu 2019. Notifikace deficitu a dluhu sektoru vládních institucí byla upřesněna a potvrzena Eurostatem dne 23. dubna 2019.

Poznámka

Publikované součtové údaje v tabulkách jsou v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod a shrnutí

Hospodaření veřejných financí České republiky skončilo v loňském roce již potřetí v řadě přebytkem, přičemž se na něm podílely všechny složky sektoru vládních institucí. Přebytek, dosažený i po zohlednění vlivu hospodářské konjunktury, doprovázela silná investiční aktivita ústředních a místních vládních institucí. Přestože se podařilo využít veškeré prostředky alokované v současné finanční perspektivě, které bylo možné zapojit do konce roku 2018, dynamika investic z národních zdrojů přesáhla 20 %. V oblasti daní se potvrzuje efektivnější výběr, kdy se podle Evropské komise výrazně snížila mezera mezi maximálním a skutečným výnosem daně z přidané hodnoty. Jde o přímý důsledek zavedených opatření v boji proti daňovým únikům, zejména kontrolního hlášení a elektronické evidence tržeb.

Konvergenční program České republiky pro období let 2019–2022, předkládaný dle článku 121 Smlouvy o fungování Evropské unie a aktuálního znění nařízení Rady (ES) č. 1466/97, byl dne 29. dubna 2019 schválen vládou České republiky. Konvergenční program je konzistentní s Národním programem reforem České republiky (ÚV, 2019), který jej doplňuje o detailní charakteristiku uskutečněných a plánovaných reformních opatření. Je sestaven v souladu s pravidly stanoviska Hospodářského a finančního výboru Rady k obsahu a formátu programů stability a konvergenčních programů (EFC, 2017). Dokument byl rovněž v dubnu 2019 představen a diskutován ve věcně příslušných výborech Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu České republiky a vzat na vědomí. Stanovisko Rady Evropské unie z května 2018 k loňskému Konvergenčnímu programu České republiky bylo v červnu 2018 usnesením věcně příslušného výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny vzato na vědomí a Senát jej v červenci 2018 projednal s usnesením, ve kterém vyjádřil souhlas s doporučeními pro Českou republiku.

Konvergenční program České republiky je rozdělen do sedmi provázaných kapitol. První kapitola prezentuje záměry a cíle fiskální politiky vlády České republiky a rámec měnové politiky České národní banky, jejichž implikace do makroekonomického a fiskálního scénáře rozvádí kapitoly následující.

Makroekonomický scénář ve 2. kapitole vychází z dubnové Makroekonomické predikce Ministerstva financí (MF ČR, 2019a). Růst hrubého domácího produktu v roce 2018 dosáhl 2,9 %, pro roky 2019 a 2020 predikujeme růst ekonomiky shodně o 2,4 %. Za hlavní bariéry růstu považujeme zpomalování ekonomik obchodních partnerů a nedostatek pracovníků na trhu práce, kde se výrazně projevují symptomy přehřátí. Domníváme se, že míra nezaměstnanosti již v podstatě dosáhla svého dna a v následujících letech by se měla pohybovat okolo 2,2 %. Míra inflace by měla i přes současné proinflační tendence vývoje domácí ekonomiky setrvat kolem 2% inflačního cíle České národní banky. Z hlediska bilance běžných transakcí je možné považovat vnější vztahy České republiky za vyrovnané.

Hospodaření sektoru vládních institucí vykázalo za rok 2018 přebytek ve výši 0,9 % HDP a zadlužení pokleslo na 32,7 % HDP, tedy pod úroveň roku 2009. Predikce pro letošní rok, která je stejně jako fiskální strategie vlády České republiky v budoucích letech předmětem 3. kapi-

toly, vychází z výsledků notifikace vládního salda a dluhu, potvrzené Eurostatem dne 23. dubna 2019, a z vládou schválených hospodářskopolitických záměrů k 5. dubnu 2019. Pro rok 2019 odhadujeme přebytek ve výši 0,3 % HDP a téměř vyrovnané strukturální saldo. Česká republika tedy nadále plní svůj střednědobý rozpočtový cíl a mělo by tomu tak být i v celém horizontu výhledu. Dluh sektoru vládních institucí by měl na konci výhledu klesnout pod hranici 30 % HDP.

Makroekonomický scénář a predikce příjmů byly dne 15. dubna 2019 posouzeny Výborem pro rozpočtové prognózy jako realistické. Základní scénář je navíc ve 4. kapitole doplněn analýzou citlivosti, ve které jsou simulovány dopady alternativních předpokladů ekonomického vývoje, založených na vyšší úrokové míře, nižším hospodářském růstu v Evropské unii a vyšší dolarové ceně ropy. Neméně podstatnou částí kapitoly je i rozbor odchylek současného scénáře oproti scénáři minulého Konvergenčního programu.

Konvergenční program se v 5. kapitole zabývá též aspekty dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Celkové výdaje související s demografickou změnou by se v poměru k HDP měly v dlouhém období zvýšit o více než 6 procentních bodů, zejména v důsledku vyšších výdajů na starobní důchody a zvýšených nároků v oblasti zdravotní a dlouhodobé péče. S ohledem na růst výdajů je Česká republika hodnocena z hlediska své dlouhodobé udržitelnosti jako středně riziková země, což se promítá i v přísnějším střednědobém rozpočtovém cíli. Naproti tomu výše vládních garancí dlouhodobou udržitelnost prakticky neovlivňuje.

Kapitola 6 postihuje kvalitativní stránku příjmů a výdajů sektoru vládních institucí. Jde především o charakteristiku změn v daňové oblasti v souvislosti s bojem proti daňovým únikům nebo se zjednodušením daňové administrativy. Dále jsou představena opatření pro racionalizaci veřejných výdajů.

Poslední kapitola 7 se zabývá realizovanými či plánovanými změnami v institucionálním prostředí fiskální a rozpočtové politiky, stejně jako posílením transparentnosti veřejných financí. Důraz je kladen na implementaci opatření souvisejících s pravidly rozpočtové odpovědnosti, rozsah a kvalitu publikovaných údajů či protikorupční opatření, jako je zákon o střetu zájmů nebo novela zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu.

1 Záměry a cíle hospodářské politiky

Dne 27. června 2018 vznikla menšinová vláda hnutí ANO 2011 a České strany sociálně demokratické, která s podporou Komunistické strany Čech a Moravy získala důvěru dne 12. července 2018. Vláda si v oblasti hospodaření vytkla za cíl mimo jiné vyjasnění pravidel financování jednotlivých složek veřejných financí nebo provedení důchodové reformy. V rámci investiční aktivity je její snahou co největší a nejefektivnější využití prostředků evropských strukturálních a investičních fondů.

Měnová politika prováděná Českou národní bankou je po ukončení kurzového závazku v dubnu 2017 realizována prostřednictvím standardního úrokového kanálu. Měnověpolitické sazby v průběhu roku 2018 vzrostly celkem pětkrát na současných 1,75 % pro dvoutýdenní repo sazbu. Další zpřísnování měnových podmínek předpokládáme mj. v důsledku posilování kurzu koruny.

1.1 Fiskální politika

Rozpočtová a fiskální politika podléhá od roku 2017 zásadám a pravidlům daným zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. V případě státního rozpočtu a státních fondů jde o konformitu se střednědobým rozpočtovým cílem, který si ČR pro období let 2020 až 2022 stanovuje na $-0,75$ % HDP (viz Box č. 3 v kapitole 7). Jeho dodržováním je zajištěno nejen proticyklické působení fiskální politiky, ale i dlouhodobá udržitelnost veřejných financí jako celku. Konkrétní výše sald státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů sice závisí vždy na rozhodnutí vlády, resp. Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ale musí být stanovena v rámci daném střednědobým rozpočtovým cílem. Dodržování rámce napomáhají dvě nezávislé instituce – Národní rozpočtová rada a Výbor pro rozpočtové prognózy.

Příjmová strana je prakticky v celém horizontu KP podminěna převážně vývojem příslušných makroekonomických základů. Celková výše vládou ČR schválených diskrečních opatření na příjmové straně v letech 2020 až 2022 je minimální. Dominantním opatřením je projednávaná novela zákona o evidenci tržeb, která rozšiřuje okruh dotčených subjektů v souladu s původní 3. a 4. fází, přičemž pozitivní dopad na veřejné rozpočty je kompenzován snížením sazby daně z přidané hodnoty

na vybrané komodity. Na straně výdajů vláda zvažuje několik opatření zejména v oblasti důchodů a rodičovských dávek. Tato opatření jsou reflektována v predikci, avšak jejich konkrétní podoba není definitivní. Srovnání s minimalistickými variantami, podobně jako s některými diskutovanými opatřeními na straně příjmů, pak obsahuje podkapitola 3.2.3.

Ve světle zvolnění růstu ekonomiky a postupného uzavírání produkční mezery je cílem vlády ČR, po mírné fiskální expanzi stimulující domácí poptávku v oblasti spotřeby a investic, udržet v dalších letech stabilní trajektorii strukturálních sald veřejných financí (viz Tabulka 1.1). ČR by v celém horizontu měla plnit svůj střednědobý rozpočtový cíl v rámci preventivní složky Paktu o stabilitě a růstu.

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky

(v % HDP)

	2020	2021	2022
Saldo sektoru vládních institucí	-0,2	-0,3	-0,5
Strukturální saldo	-0,5	-0,5	-0,5
Primární strukturální saldo	0,3	0,2	0,2

Zdroj: MF ČR.

1.2 Měnová politika

Měnová politika ČNB je od roku 1998 prováděna v režimu cílování inflace. Od 1. ledna 2010 je inflační cíl definován jako meziroční růst indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p. b. ČNB definuje inflační cíl jako střednědobý, a proto toleruje některé přechodné odchylky skutečné inflace od inflačního cíle (např. v důsledku úprav nepřímých daní), na jejichž primární dopady měnová politika standardně nereaguje a soustředí se pouze na sekundární projevy.

V průběhu roku 2018 ČNB zvýšila dvoutýdenní repo sazbu o 0,25 p. b. celkem pětkrát, z 0,50 % v lednu na 1,75 % v prosinci. Reagovala tak na vnitřní inflační tlaky (především zvyšování mezd a platů, silný růst domácí poptávky v prostředí kladné produkční mezery) i na

obnovené proinflační působení dovozních cen (zejména slabší kurz koruny a růst zahraničních cen). I přes rostoucí úrokový diferenciál vůči eurozóně kurz koruny k euru meziročně oslabil o 1,0 % na březnovou hodnotu 25,7 CZK/EUR. Pro nadcházející období předpokládáme obnovené posilování koruny, podobně jako uvádí ČNB ve Zprávě o inflaci z února 2019 (ČNB, 2019b).

Společný dokument MF ČR a ČNB „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“, který vláda ČR schválila v prosinci 2018 (usnesení č. 834/2018), doporučil prozatím nestanovovat cílové datum vstupu do eurozóny. Vlastní připravenost ČR na přijetí eura se oproti předchozím letům zlepšila, i když přetrvávají ně-

kteřé nedostatky. Za hlavní překážku vstupu do měnové unie lze nadále považovat nedokončený proces reálné ekonomické konvergence k průměru eurozóny, i když se v posledních letech opět obnovila. Odstup u většiny klíčových ukazatelů, zejména pak cenové a mzdové úrovně, však zůstává značný (blíže část 2.4). Nadále rovněž přetrvávají významné rozdíly vůči eurozóně ve struktuře českého hospodářství. Vzhledem ke stárnutí populace není dořešen problém dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Překážkou přijetí eura je rovněž nesladěnost finančních cyklů ČR a eurozóny. Během posledních let se podoba institucí i pravidla eurozóny

podstatným způsobem změnila a jednání o prohlubování integrace i nadále pokračují. Při těchto nedořešených problémech by absence vlastní měnové a kurzové politiky snižovala účinnost společné měnové politiky a nemusel by být vytvořen dostatečný prostor pro stabilizační funkci veřejných financí. S ohledem na tyto skutečnosti vláda ČR dosud nestanovila cílové datum vstupu do eurozóny a nebude prozatím usilovat o vstup do evropského mechanismu směnných kurzů č. II. Aktualizovaný dokument a doporučení budou předloženy vládě do konce roku 2020.

2 Makroekonomický scénář

Česká ekonomika se zřejmě nachází za vrcholem hospodářského cyklu. Růst HDP by měl být tažen výhradně domácí poptávkou, a to zejména spotřebou domácností a investicemi do fixního kapitálu. Průměrná míra inflace by se měla pohybovat v rámci tolerančního pásma inflačního cíle ČNB se spíše klesající tendencí. Trh práce vykazuje známky přehřátí a vytváří bariéry pro další extenzivní hospodářský růst. Nesoulad nabídky a poptávky po práci se odráží ve mzdovém vývoji, nicméně s postupným zpomalováním ekonomické dynamiky by se situace měla korigovat. Vnější pozice české ekonomiky v podobě salda běžných transakcí s nerezidenty by nadále měla zůstat v mírném přebytku.

2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady

Vlivem slábnoucího světového obchodu začala ve druhé polovině roku 2018 globální ekonomická aktivita zpomalovat, přičemž za celý rok dosáhl růst světové ekonomiky 3,6 % (MMF, 2019). Zatímco americká ekonomika v důsledku dozrívajícího fiskálního stimulu vzrostla o 2,9 %, výkon eurozóny zpomalil na 1,8 %. Rovněž řada rozvíjejících se asijských ekonomik, včetně čínské, znamenala zpomalení tempa hospodářského růstu.

V roce 2018 se reálný HDP v EU zvýšil o 1,9 %. Růst byl tažen domácí poptávkou, zvláště výdaji domácností na spotřebu a tvorbou hrubého fixního kapitálu. Spotřeba domácností byla pozitivně ovlivněna dalším zlepšením situace na trhu práce, stále poměrně vysokou úrovní spotřebitelské důvěry a nízkými úrokovými sazbami, investice pak příznivými finančními podmínkami. Příspěvek čistého exportu byl téměř zanedbatelný.

Vlivem přetrvávajícího napětí v mezinárodním obchodu, nejistoty spojené s vystoupením Spojeného království z EU či zhoršující se spotřebitelské a podnikatelské důvěry by měl v roce 2019 hospodářský růst EU dále zpomalit. Ve střednědobém horizontu pak předpokládáme odeznění výše uvedených faktorů a velmi pozvolné zvyšování růstové dynamiky. Očekáváme, že růst HDP EU v roce 2019 dosáhne 1,3 % (oproti 1,5 % v zimní prognóze EK, 2019a) a následující rok mírně zrychlí na 1,6 % (oproti 1,7 % v zimní prognóze EK, 2019a). Ekonomická aktivita by měla být i nadále tažena výdaji domácností na konečnou spotřebu, které ve střednědobém horizontu podpoří zejména růst mezd a platů související se situací na trhu práce. V některých evropských ekonomikách však bude hospodářský růst pravděpodobně tlumen

přetrvávajícími strukturálními problémy, především nízkým růstem produktivity práce, či vysokou zadlužeností soukromého sektoru i sektoru vládních institucí.

V roce 2018 činila průměrná cena ropy Brent 71 USD/barel. V letech 2019 a 2020 očekáváme mírný pokles ceny na 66 USD/barel (oproti 61 USD/barel dle prognózy EK, 2019a) a poté na 65 USD/barel (oproti 61 USD/barel dle prognózy EK, 2019a). V dalších letech by se cena ropy mohla dále snížit až na 62 USD/barel v roce 2022. Předpokládaný vývoj ceny ropy Brent v horizontu KP reflektuje termínovou křivku cen kontraktů futures.

Na základě nedávného vývoje měnového kurzu USD/EUR jsme pro období let 2019–2022 zvolili technický předpoklad stability kurzu na úrovni 1,14 USD/EUR. Pro roky 2019 a 2020 tak počítáme se shodným kurzem USD/EUR jako EK ve své zimní prognóze (EK, 2019a).

Kurz koruny vůči euru dosáhl v roce 2018 v průměru 25,6 CZK/EUR, koruna tedy posílila o 2,7 %. Apresiasi koruny by měla s ohledem na diferenciál růstu produktivity práce a úrokových sazeb pokračovat i v dalších letech, avšak bude tlumena zvýšenou averzí k riziku investorů. Tempo posilování kurzu koruny vůči euru by mělo postupně zrychlit z 0,5 % v roce 2019 až na 1,9 % v roce 2022.

S ohledem na očekávaný vývoj inflace a předpokládané nastavení měnové politiky ČNB i Evropské centrální banky počítáme s postupným mírným nárůstem dlouhodobých úrokových sazeb až na 2,4 % v roce 2022.

Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře

		2018	2019	2020	2021	2022
Měnový kurz USD/EUR	roční průměr	1,18	1,14	1,14	1,14	1,14
Měnový kurz CZK/EUR	roční průměr	25,6	25,5	25,1	24,6	24,2
Výnos do doby splatnosti 10letých státních dluhopisů	v % p. a.	2,0	2,2	2,4	2,4	2,4
PRIBOR 3M	v % p. a.	1,2	2,1	2,3	2,3	2,3
HDP EU28	reálný růst v %	1,9	1,3	1,6	1,8	2,0
Cena ropy (Brent)	USD/barel	71,4	66,0	64,7	62,9	61,6

Zdroj: ČNB (2019a), EIA (2019) a Eurostat (2019). Odhady MF ČR.

2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář

2.2.1 Hospodářský růst a strana poptávky

V roce 2018 růst reálného HDP zpomalil na 2,9 %. Hlavním prorůstovým faktorem byla tvorba hrubého fixního kapitálu, zvýšily se však i výdaje na konečnou spotřebu, a to jak domácností, tak sektoru vládních institucí. Saldo zahraničního obchodu i změna zásob pak vůči ekonomickému růstu působily negativně.

Spotřeba domácností byla v roce 2018 podpořena zvýšením zaměstnanosti i výdělků, nízkými úrokovými sazbami a vysokou úrovní důvěry spotřebitelů. Opačným směrem pak působil nárůst míry úspor. Na dynamiku výdajů domácností na konečnou spotřebu bude v letech 2019 a 2020 pozitivně působit pokračující růst mezd a platů, brzdit by je však mělo očekávané mírné zvyšování míry úspor a nízký růst zaměstnanosti. Příznivě by se měla promítnout také řada změn v sociální oblasti, zejména zvýšení starobních důchodů či plánované navýšení rodičovského příspěvku v roce 2020. Reálný růst spotřeby domácností by tak v roce 2019 mohl dosáhnout 2,9 %, v roce 2020 nepatrně zpomalit na 2,8 %. Vzhledem k predikci objemu mezd a platů a očekávanému vývoji inflace by se spotřeba domácností mohla v letech 2021 a 2022 zvýšit o 2,5 %, resp. o 2,1 %.

Reálné výdaje sektoru vládních institucí na konečnou spotřebu by se v horizontu KP mohly zvyšovat přibližně o 2 % ročně. K tomu bude přispívat nejen vývoj náhrad zaměstnancům, ale i dynamika mezispotřeby a naturálních sociálních dávek (viz kapitola 3).

Tvorba hrubého fixního kapitálu se v roce 2018 zvýšila o 10,5 %, k čemuž přispěly soukromé investice i dynamická investiční aktivita vládních institucí (blíže část 3.1), a to zejména v druhé polovině roku. Soukromé investice stimuluje zvyšování hrubého provozního přebytku, mírně nadprůměrné využití kapacit ve zpracovatelském průmyslu, pokračující – byť pozvolnější – hospodářský růst v zahraničí a v neposlední řadě i nedostatek zaměstnanců. Rostoucí úrokové míry by na dynamiku investiční aktivity měly působit přibližně neutrálně. Zbrzdit by je naopak mohlo naplnění některých výrazně negativních rizik ve vnějším prostředí (zejména vystoupení Spojeného království z EU bez dohody, napětí v obchodních vztazích mezi USA a Čínou, potažmo USA a EU). U investic sektoru vládních institucí pak počítáme s růstem výdajů financovaných hlavně z národních zdrojů. Spíše ve střednědobém horizontu představují pozi-

tivní riziko plánované akvizice armádní techniky v hodnotě přes 80 mld. Kč (zatím nejsou známy bližší informace). Investice by měly být podpořeny také pokračující realizací projektů spolufinancovaných fondy EU z finanční perspektivy 2014–2020. Z tohoto titulu byl rok 2018 výjimečný, jelikož se v něm střetly termíny pro využití alokace prostředků na roky 2014 a 2015. Růst tvorby hrubého fixního kapitálu by tak mohl zpomalit z 3,1 % v roce 2019 na 2,6 % v roce 2021. Pro rok 2022 se kvůli blížícímu se uzavření současné finanční perspektivy počítá s mírnou akcelerací na 2,9 %.

Čisté vývozy snížily růst HDP v roce 2018 o 0,7 p. b. Vzhledem k očekávanému vývoji exportních trhů a predikovanému růstu investic, jež jsou dovozně nejvíce náročnou složkou domácí poptávky, by příspěvek čistých vývozu k růstu HDP v roce 2019 měl být mírně negativní, následně by saldo zahraničního obchodu vůči ekonomickému růstu mělo působit v podstatě neutrálně.

S ohledem na vývoj jednotlivých výdajových složek HDP očekáváme, že ekonomický růst bude v horizontu KP velmi pozvolna zpomalovat, a to z 2,4 % v letech 2019 a 2020 na 2,2 % v roce 2022.

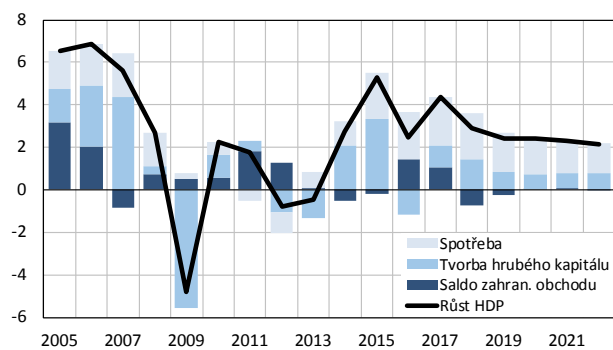
2.2.2 Potenciální produkt a pozice ekonomiky v cyklu

Růst potenciálního produktu v roce 2018 mírně zrychlil na 2,9 %, a třetím rokem v řadě tak překonal dlouhodobý průměr od roku 1995 ve výši 2,5 %. Nejvýraznější složkou byl nárůst souhrnné produktivity výrobních faktorů s příspěvkem necelých 2 p. b. Zásoba kapitálu vykazuje poměrně stabilní příspěvek ve výši kolem 0,6 p. b. Stárnutí obyvatelstva, spojené i s poklesem počtu osob v produktivním věku, ubralo na dynamice potenciálního produktu zhruba 0,3 p. b. Na druhou stranu výrazné zvyšování míry participace, projevující se poměrně dynamickým nárůstem pracovní síly, tento pokles více než kompenzuje. Příspěvek počtu obvykle odpracovaných hodin je víceméně neutrální.

Při predikovaném postupném poklesu ekonomické dynamiky by se měl růst potenciálního produktu v následujících letech pohybovat v intervalu mezi 2,6 % až 2,9 %. Struktura jednotlivých příspěvků by měla zůstat obdobná jako v minulých letech. To by mělo vést k postupnému uzavírání kladné produkční mezery z 1,7 % v roce 2018 směrem k vyrovnané cyklické pozici.

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP

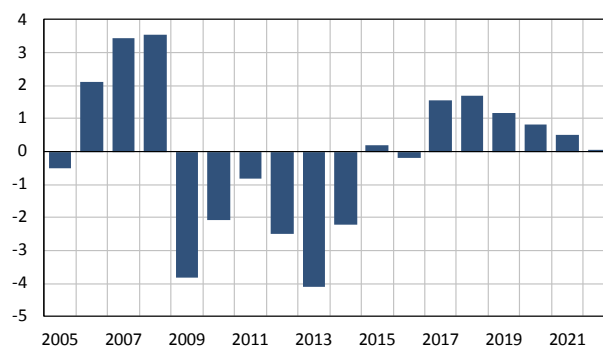
(růst v %, příspěvky k růstu v p. b.)

Zdroj: ČSÚ (2019a), MF ČR (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.2: Produkční mezera

(v % potenciálního produktu)

Pozn.: Potenciální produkt a produkční mezera jsou specifikovány na základě hrubé přidané hodnoty pomocí metody MF ČR.

Zdroj: Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 2.2: Ekonomický výkon

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p. b.)

	Kód ESA	2018 úroveň	2018	2019	2020 přírůstek	2021	2022
Reálný HDP	B1*g	5193	2,9	2,4	2,4	2,3	2,2
Nominální HDP	B1*g	5304	5,1	5,5	4,4	4,3	4,2
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2469	3,2	2,9	2,8	2,5	2,1
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	1004	3,7	2,2	1,9	1,9	1,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1382	10,5	3,1	2,7	2,6	2,9
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	-4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Vývoz zboží a služeb	P.6	4206	4,5	3,4	3,5	3,3	3,2
Dovoz zboží a služeb	P.7	3864	6,0	4,0	3,7	3,4	3,5
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	4,8	2,7	2,4	2,3	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	-1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,7	-0,3	0,0	0,1	0,0

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2017. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádku č. 6 vyjadřují podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čisté pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2019a), MF ČR (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

2.2.3 Ceny

Míra inflace, měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen, v roce 2018 dosáhla 2,0 %. Během celého loňského, stejně jako na začátku letošního, roku se meziroční inflace pohybovala v relativně úzkém pásmu okolo 2 %. V roce 2019 by se měl deflátor HDP zvýšit o 3,0 %. Tempo deflátoru by měly zrychlovat směnné relace a ceny investičních statků (zejména stavebních prací), tlumit by jej měl deflátor výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí. V dalších letech očekáváme, se zvolňující dynamikou ekonomiky, růst deflátoru okolo 2 %.

Ve směru vyšší inflace by v celém horizontu KP mělo působit zvyšování jednotkových nákladů práce a růst domácí poptávky v prostředí kladné mezery výstupu. Očekáváme však, že význam těchto faktorů bude postupně slábnout. Vliv měnového kurzu na spotřebitelské ceny by měl být v roce 2019 přibližně neutrální, v dalších letech by měl měnový kurz být, s ohledem na předpokládanou mírnou apreciaci, protiinflačním faktorem.

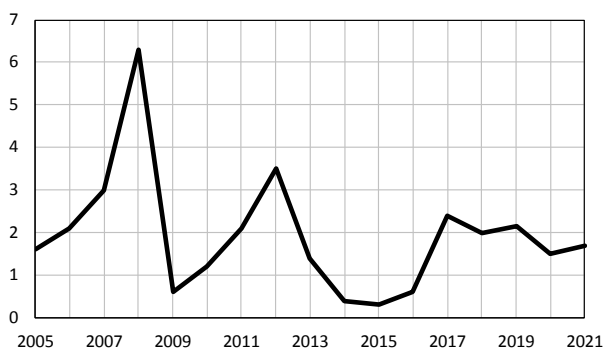
Stejným směrem, nicméně v celém horizontu KP, by na míru inflace měl působit vývoj ceny ropy.

Příspěvek regulovaných cen k míře inflace by měl být v letech 2019–2022 kladný. V oblasti změn nepřímých daní očekáváme, že na počátku roku 2020 dojde v souvislosti s rozšířením elektronické evidence tržeb k přecházení vybraných statků do druhé snížené sazby daně z přidané hodnoty. Efektivní cenový dopad i načasování tohoto opatření jsou ale spojeny s nezanedbatelnou mírou nejistoty. Na začátku roku 2020 rovněž dojde ke snížení sazby daně z přidané hodnoty na teplo a chlad. V úhrnu by administrativní opatření měla k inflaci přispívat mírně kladně, kromě roku 2020, kdy by nad příspěvkem regulovaných cen měl převážet vliv uvedených změn nepřímých daní.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen by se tak letos mohl zvýšit o 2,1 %, v roce 2020 by inflace mohla zpomalit na 1,5 %. V dalších letech by se spotřebitelské ceny mohly zvyšovat o 1,7 % ročně.

Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen

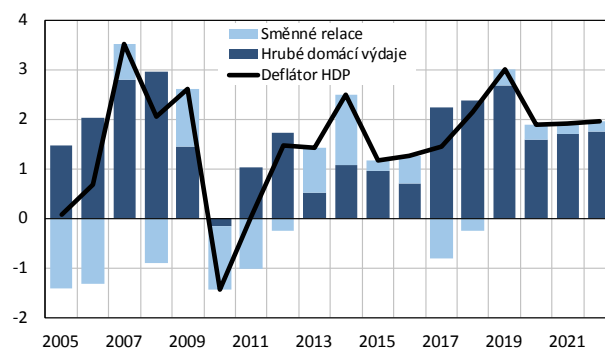
(meziroční změna v %)

Zdroj: Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.4: Deflátor HDP

(meziroční změna v %, příspěvky v p. b.)

Zdroj: ČSÚ (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb

(indexy 2010=100, přírůstky v %)

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	úroveň	přírůstek				
Deflátor HDP	112,0	2,1	3,0	1,9	1,9	2,0
Deflátor spotřeby domácností	111,4	2,6	2,6	1,7	1,8	1,8
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	113,5	2,0	2,1	1,5	1,7	1,7
Deflátor spotřeby vládních institucí	118,2	5,0	4,2	2,3	2,3	2,3
Deflátor investic	107,7	0,7	2,3	1,2	1,4	1,7
Deflátor vývozu zboží a služeb	104,5	-0,6	1,4	0,0	0,0	0,2
Deflátor dovozu zboží a služeb	103,8	-0,3	1,1	-0,4	-0,2	-0,1
Průměrná míra inflace dle národního CPI	113,2	2,1	2,3	1,6	1,8	1,8

Zdroj: ČSÚ (2019a), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Box 1: Odlišnosti indexu spotřebitelských cen a harmonizovaného indexu spotřebitelských cen

MF ČR ve svých pravidelných makroekonomických predikcích publikuje prognózu vývoje spotřebitelských cen na bázi národního indexu spotřebitelských cen (CPI) i harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) srovnatelného v rámci zemí EU.

Tabulka 2.4: Porovnání CPI a HICP

(v %)

	Meziroční růst v únoru 2019		Váha v roce 2019	
	CPI	HICP	CPI	HICP
Potraviny a nealkoholické nápoje	1,3	1,2	17,8	18,5
Alkoholické nápoje, tabák	3,2	3,2	9,2	9,2
Odívání a obuv	-1,2	-1,2	4,1	4,6
Bydlení, voda, energie, paliva	5,4	4,9	25,7	15,1
Nájemné z bytu	3,8	3,8	3,4	3,7
Imputované nájemné za bydlení (náklady vlastnického bydlení)	5,9	-	10,4	-
Běžná údržba a drobné opravy bytu	4,7	4,6	0,9	1,0
Ostatní služby související s bydlením	2,1	2,0	2,0	1,9
Elektrická a tepelná energie, plyn a ostatní paliva	6,2	6,0	9,0	8,5
Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy	1,4	1,4	5,8	6,5
Zdraví	3,5	3,5	2,5	2,9
Doprava	0,1	0,3	10,2	12,2
Pošty a telekomunikace	-1,3	-1,4	2,9	3,3
Rekreace a kultura	2,2	2,9	8,6	8,9
Vzdělávání	2,2	2,2	0,6	0,6
Stravování a ubytování	3,8	3,6	5,9	11,5
Ostatní zboží a služby	4,2	4,3	6,7	6,8
Úhrn	2,7	2,4	100,0	100,0

Zdroj: ČSÚ (2019a), Eurostat (2019).

Mezi hlavní rozdíly mezi oběma uvedenými indexy patří:

- váhy spotřebního koše HICP jsou, na rozdíl od CPI, obměňovány každoročně,
- váhy HICP, na rozdíl od CPI, zohledňují tržby za nákupy cizinců na území ČR,
- CPI, na rozdíl od HICP, zahrnuje imputované nájemné v pojetí cenové statistiky (náklady vlastnického bydlení). Váha oddílu bydlení tak ve spotřebním koši CPI dosahuje značných 25,7 % (imputované nájemné má ve spotřebním koši váhu 10,4 %). Naproti tomu váha oddílu bydlení ve spotřebním koši HICP dosahuje jen 15,1 %.

Data za HICP jsou dostupná od ledna 1996. Z dlouhodobého hlediska je vývoj obou indexů velmi podobný. Podle HICP činilo mezi lednem 1996 a únorem 2019 průměrné roční zvýšení cen 2,8 %, podle CPI pak 2,9 %. Existují nicméně období, kdy se od sebe vývoj obou indexů odchyluje výrazněji. Například v lednu 2019 byl meziroční růst CPI o 0,5 p. b. vyšší než meziroční růst HICP, v únoru 2019 se tato odchylka snížila na 0,3 p. b. Pohled do struktury obou indexů (viz Tabulka 2.4) ukazuje, že příčinou je zejména výše uvedené imputované nájemné. Růst cen se totiž ve struktuře obou indexů kromě váhově téměř shodného oddílu „rekreace a kultura“ nejvíce lišil v oddíle „bydlení, voda, energie, paliva“, přičemž uvnitř tohoto oddílu se růsty cen pro jednotlivé skupiny statků zahrnuté do obou indexů téměř neodchylovaly.

2.2.4 Trh práce a mzdy

Pokračující napjatá situace na trhu práce se projevila v silné dynamice většiny hlavních ukazatelů a nadále představuje podstatnou bariéru pro růst produkce. Vlivem značné poptávky po pracovní síle se zpomalil nárůst zaměstnanosti v roce 2018 jen nepatrně na 1,4 %. V souladu s tím klesla míra nezaměstnanosti v závěru roku 2018 na 2,0 %, a byla s výrazným odstupem nadále nejnižší v EU. Náhrady zaměstnancům vzrostly za loňský rok o 9,5 %, což bylo nejrychlejší tempo za posledních 22 let. Na dynamice výdělků se podílely převážně nízko a středně příjmové profese. Rychle rostoucí příjmy domácností podpořily jejich spotřebu.

Vzhledem k extrémně nízké míře nezaměstnanosti je prostor pro její další pokles již minimální. Počet volných pracovních míst na počátku roku 2019 převyšoval počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce o cca 90 tisíc. Vysoký počet neobsazených pozic, částečně mírněn najímáním osob ze zahraničí, by měl do jisté míry tlumit dopady očekávaného zpomalení ekonomického růstu na zaměstnanost. Míra nezaměstnanosti by tak mohla v příštích letech spíše stagnovat.

Zvýšení mezd a platů se spolu s přechodně vyšším populačním zastoupením věkových skupin s přirozeně vysokou mírou ekonomické aktivity promítlo do

dynamického nárůstu míry participace, tyto vlivy by však v horizontu KP měly postupně odeznívat. Naopak zvyšující se statutární i efektivní věk odchodu do důchodu by k vývoji míry participace měly přispívat stabilně kladně. Uvedené faktory tak mohou i nadále převážit vliv poklesu populace v produktivní věkové skupině 20–64 let. Vzhledem k výši míry nezaměstnanosti, věkové struktuře populace, vývoji participace a slábnoucí poptávce po pracovní síle očekáváme, že v roce 2019 by se zaměstnanost mohla zvýšit o 0,4 %, v dalších letech pak téměř stagnovat.

Přetrvávající frikce na trhu práce, navýšení minimální a zaručené mzdy a zvýšení platových tarifů v sektoru vládních institucí jsou v roce 2019 hlavními impulsy pro nárůst objemu mezd a platů. V dalších letech by ale dynamika výdělků měla s ohledem na očekávané zpomalení ekonomiky zvolnit směrem k 5 %. Dynamika mezd a platů by se tak měla přibližovat k hodnotám, jež jsou z hlediska konkurenceschopnosti české ekonomiky, za předpokladu její neměnné struktury, dlouhodobě udržitelné. Podíl náhrad zaměstnancům na HDP by mohl v horizontu KP přesáhnout 45 %, čímž by neměl zásadně vybočit z úrovně států EU se srovnatelným výkonem a vyspělostí ekonomiky.

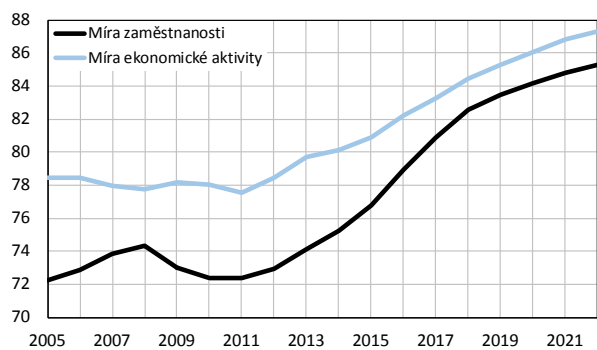
Tabulka 2.5: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům

(cenové úrovně v běžných cenách, přírůstky v %)

	Kód ESA	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		úroveň		přírůstek			
Zaměstnanost (tis. osob)		5429,7	1,6	0,4	0,2	0,1	0,0
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,8	2,0	0,8	0,4	0,3	0,1
Míra nezaměstnanosti (%)		2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		956,5	1,3	2,0	2,3	2,2	2,1
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)		532,2	0,9	1,6	2,0	2,0	2,1
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	2287,8	9,5	7,5	5,9	5,5	5,0
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		490,8	7,6	6,9	5,7	5,3	5,0

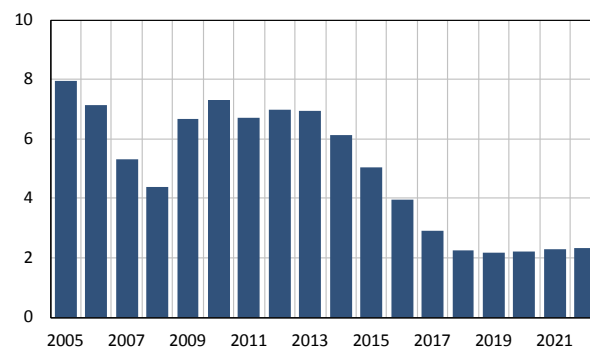
Pozn.: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům jsou v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice Výběrového šetření pracovních sil. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2017) na zaměstnanou osobu, resp. na odpracovanou hodinu. Zdroj: ČSÚ (2019a, 2019c). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2019c). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2019c). Výpočty a predikce MF ČR.

2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance

Tato část je zpracována v metodice národních účtů, která na základě relace mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické, běžně používané, metodiky platební bilance se liší např. způsobem zpracování datových podkladů či zatříděním některých položek.

Česká ekonomika od roku 2013 standardně vykazuje přebytek čistých půjček/výpůjček vůči nerezidentům. V roce 2018 dosáhl 1,0 % HDP a meziročně se zvýšil o 0,2 p. b.

Vývoj v jednotlivých položkách je značně různorodý. Výrazně poklesl přebytek bilance zboží, který se z 5,0 % v roce 2017 snížil na 3,8 % HDP vlivem silné domácí poptávky po dovozech (zejména investičního charakteru), ale i v důsledku zpomalení růstu exportních trhů a exportní výkonnosti. Mírně se snížil i přebytek bilance služeb.

Naopak došlo k podstatnému zlepšení dlouhodobě deficitního salda bilance primárních důchodů, které je ovlivňováno převážně rozděloványi důchody společností pod zahraniční kontrolou. Schodek primárních důchodů

se snížil o 1,1 p. b. na 5,1 % HDP zejména vlivem poklesu zisků z přímých zahraničních investic, přičemž objem reinvestovaných zisků se propadl téměř o třetinu oproti mimořádně úspěšnému roku 2017.

Saldo běžných transakcí s nerezidenty tak již třetí rok v řadě dosáhlo téměř vyrovnaného výsledku s přebytkem 0,1 % HDP (běžný účet v metodice platební bilance je v setrvalém přebytku již od roku 2014).

Přebytek kapitálových transferů se zvýšil o 0,5 p. b. na 1,1 % HDP vlivem úspěšného naplňování projektů spolufinancovaných prostředky EU.

V dalších letech by se měl přebytek čistých půjček/výpůjček postupně zvyšovat. Mělo by se zpomalit a postupně i zastavit snižování přebytku bilance zboží, kde by se měla projevit nižší dynamika domácí poptávky a s tím související slabší růst dovozu. Salda ostatních bilancí by měla zůstat víceméně stabilní či se mírně zlepšovat.

Z hlediska sektorových bilancí by při dané trajektorii hospodaření sektoru vládních institucí měla bilance soukromého sektoru vykazovat postupné navyšování přebytku.

Tabulka 2.6: Rozklad změny čisté finanční pozice
(v % HDP)

	Kód ESA	2018	2019	2020	2021	2022
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,0	1,0	1,2	1,5	1,6
Bilance zboží a služeb		6,2	6,0	6,0	6,1	6,1
Bilance primárních důchodů a transferů		-6,1	-6,0	-6,0	-5,9	-5,8
Bilance kapitálových transferů		1,1	1,2	1,3	1,4	1,5
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	0,1	0,7	1,4	1,8	2,1
Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí	B.9	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Pro čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí je rok 2018–2019 notifikace, rok 2020–2022 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

2.4 Konvergence

Ekonomická úroveň ČR, vyjádřená jako HDP na obyvatele v běžné paritě kupní síly, dosáhla dle předběžného odhadu v roce 2018 přibližně 90 % ekonomické úrovně EU, respektive 73 % ekonomické úrovně Německa. Relativní ekonomická úroveň ČR se v letech 2000–2009 ve srovnání s EU zvýšila o 14 p. b. Poté se však vlivem pomalejšího hospodářského růstu a recese proces konvergence zastavil (Graf 2.7). V letech 2010 až 2013 tak ekonomická úroveň ČR kolísala mezi 82 % a 84 % průměru EU. Hospodářské oživení v roce 2014 a silný ekonomický růst v roce 2015 vedly k obnovení procesu konvergence, který by měl pokračovat i v následujících letech.

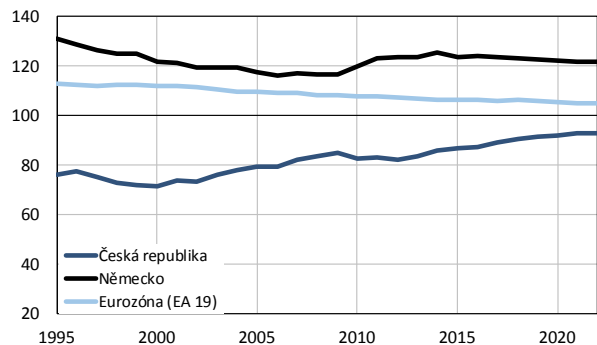
Komparativní cenová hladina ČR se od roku 1995 téměř plynule zvyšovala až do roku 2008, kdy dosáhla 71 % průměru EU (Graf 2.8). V letech 2009–2012 následovalo období stability relativní cenové hladiny okolo 70 % průměru EU. Poté se komparativní cenová hladina

v důsledku oslabení kurzu CZK/EUR měnovou politikou snížila až na 63 % průměru EU v letech 2014 a 2015, což v uvedeném období napomohlo ke zlepšení cenové konkurenceschopnosti české ekonomiky. Od roku 2017, kdy byl ukončen kurzový závazek, se vlivem posilování měnového kurzu cenová hladina ČR opět začala přibližovat k průměru zemí EU. V letech výhledu by měl růst komparativní cenové hladiny pokračovat.

Průměrná mzda v soukromém sektoru přepočtená měnovým kurzem v roce 2008 dosáhla 44 % průměrné mzdy v EU, poté se však proces konvergence v této oblasti dočasně zastavil. K jeho obnovení došlo až v roce 2016. Ze 39 % v letech 2014 a 2015 se průměrná mzda v soukromém sektoru, díky silnému růstu výdělků, postupně zvýšila až na 47 % úrovně EU v roce 2018. V letech 2019 až 2022 by se pak měla s ohledem na další očekávaný dynamický růst mezd a mírné posilování kurzu koruny vůči euru dále přibližovat k průměru EU.

Graf 2.7: Relativní ekonomická úroveň

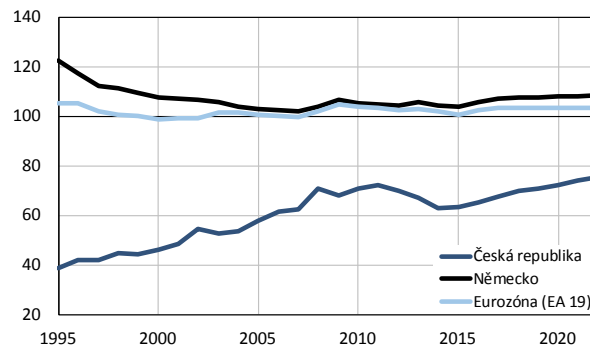
(EU28=100, HDP v paritě kupní síly na obyvatele)

Zdroj: ČSÚ (2019a), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.8: Komparativní cenová hladina

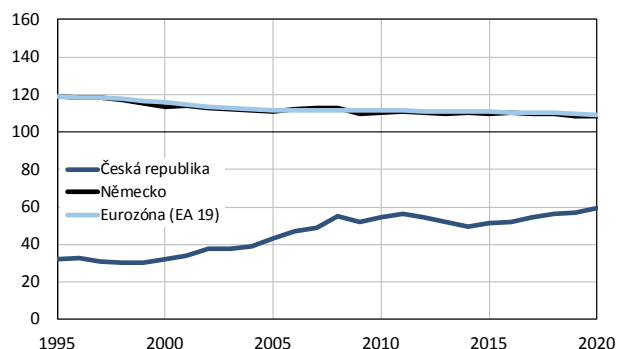
(EU28=100)

Zdroj: ČSÚ (2019a), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.9: Reálná produktivita práce

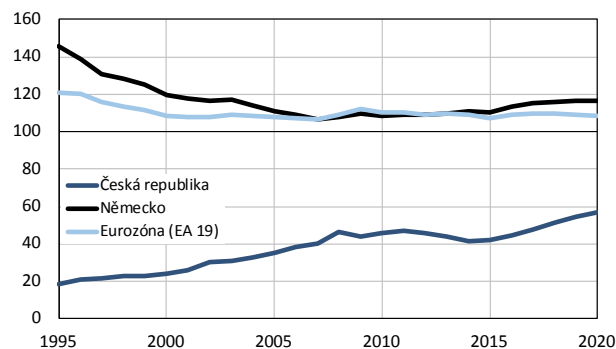
(EU28=100, s. c. roku 2010)

Zdroj: Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR a AMECO (2019).

Graf 2.10: Průměrná náhrada zaměstnanci

(EU28=100)

Zdroj: AMECO (2019), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

3 Hospodaření sektoru vládních institucí

V roce 2018 hospodařil sektor vládních institucí ČR s přebytkem ve výši 0,9 % HDP. Na dosaženém přebytku se opět podílely všechny subsektory. Kladné saldo bylo dáno nárůstem výnosu daní a příspěvků na sociální zabezpečení, které meziročně vzrostly o více než 7 %. Na výdajové straně došlo k silné, téměř 30% dynamice u investic. Se strukturálním saldem 0,4 % HDP tak ČR i v minulém roce patřila mezi ty členské státy EU, které bezpečně plnily svůj střednědobý rozpočtový cíl a vynikaly celkovou fiskální disciplínou. Dodržování střednědobého rozpočtového cíle predikujeme v celém horizontu KP, a to i přes jeho zpřísnění v důsledku budoucích výdajů souvisejících se stárnutím populace.

3.1 Aktuální vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

3.1.1 Hospodaření v roce 2018

Podle údajů ČSÚ skončilo hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2018 přebytkem ve výši 47,4 mld. Kč, resp. 0,9 % HDP. Přebytku bylo dosaženo již třetí rok v řadě a přispěly k němu opět všechny subsektory. Saldo očištěné o vliv hospodářského cyklu a jednorázových či jiných přechodných operací dosáhlo úrovně 0,4 % HDP.

Celkové příjmy sektoru vládních institucí vzrostly meziročně o 8,1 % na úroveň 41,7 % HDP, přičemž určující složkou dynamiky byly daňové příjmy včetně příspěvků na sociální zabezpečení. Ty byly ve srovnání s rokem 2017 vyšší o téměř 132 mld. Kč (7,4 %), což je historicky nejvyšší meziroční nárůst v absolutním vyjádření. Složená daňová kvóta v důsledku elasticit daňových příjmů, pozice v hospodářském cyklu a zvyšování efektivity výběru daní vzrostla o 0,8 p. b. na úroveň 36,0 % HDP.

Vysokou dynamiku si zachovaly především daň z příjmů fyzických osob a příspěvky na sociální zabezpečení, tedy příjmy odvislé od vývoje mezd a platů v ekonomice. Výnos daně z příjmů fyzických osob vzrostl meziročně o 13,8 %. Kromě vlivu rostoucího objemu mezd a platů (9,3 %) a změny v jejich distribuci po zvýšení minimální a zaručené mzdy, byly pozitivní přínosy z elektronické evidence tržeb (zákon č. 112/2016 Sb.). Kladný diskreční dopad ve výši 0,5 mld. Kč mělo i snížení limitu pro uplatnění výdajových paušálů živnostníků na polovinu (z příjmů 2 mil. Kč na 1 mil. Kč ročně), doprovázené znovuzavedením možnosti uplatňovat daňové slevy na manžela/manželku a děti (zákon č. 170/2017 Sb.). Naopak negativně se do výnosu daně z příjmů fyzických osob promítla změna ve zdanění příjmů pilotů (zákon č. 261/2017 Sb.), která umožnila vykonávat činnost pilota pro leteckého dopravce nejen v pozici zaměstnance, ale také osoby samostatně výdělečně činné. S účinností od 1. ledna 2018 došlo k navýšení daňové slevy na první dítě o 150 Kč měsíčně (zákon č. 200/2017 Sb.), čímž se snížily odvody na dani z příjmů fyzických osob o 2,4 mld. Kč. K dalším opatřením negativně působícím na výnos daně patřilo zavedení nových dávek nemocenského pojištění, zvláště tzv. dlouhodobého ošetřovného (zákon č. 310/2017 Sb.) s účinností od 1. června 2018.

Obdobné faktory jako u daně z příjmů fyzických osob určovaly také vývoj příspěvků na sociální zabezpečení, kde se navíc projevilo navýšení plateb státu za státního

pojištění v roce 2018 ve výši 3,1 mld. Kč. Dodatečný přínos ve výši 0,5 mld. Kč přisuzujeme elektronické evidenci tržeb. Naopak zavedení nových dávek nemocenského pojištění, tedy kromě zmíněného dlouhodobého ošetřovného také dávky otcovské poporodní péče (zákon č. 148/2017 Sb.), znamenalo celkový dopad ve výši cca -0,7 mld. Kč. Všechny tyto faktory stály za téměř 10% meziročním růstem příspěvků na sociální zabezpečení.

Výnos daně z příjmů právnických osob zůstal meziročně téměř beze změny. Rostoucí podíl náhrad zaměstnancům na HDP se odrazil v ziskovosti firem. Kromě vyšších nákladů na mzdy se do jejich hospodaření promítla rovněž mírně zpomalující dynamika ekonomiky. Efekt elektronické evidence tržeb byl ve srovnání s rokem 2017 podstatně menší.

Výnosy daní z výroby a dovozu se zvýšily o 4,8 %. Za tímto růstem stála především daň z přidané hodnoty s dynamikou 5,4 %. Vliv diskrečních opatření byl v daném roce pouze minimální. Dodatečný výnos z elektronické evidence tržeb odhadujeme kolem 1 mld. Kč, zatímco některá opatření zavedená již v průběhu roku 2017 výnos daně tlumila. Jednalo se o umožnění České televizi a Českému rozhlasu nárokovat vratku daně ve stejném rozsahu jako komerčním stanicím a o přesun novin a časopisů z 15% do 10% sazby daně. Souhrnný rozpočtový dopad těchto dvou opatření byl -0,4 mld. Kč.

Příjmy ze spotřebních daní vzrostly o 0,7 %. Rok 2018 byl posledním, kdy došlo ke zvýšení sazby spotřební daně z tabákových výrobků v rámci tříletého plánu (zákon č. 315/2015 Sb.). Dopad na meziroční vývoj výnosu spotřebních daní činil 1,5 mld. Kč. Proti tomu stál vliv zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (zákon č. 65/2017 Sb.), účinného od konce května 2017, jehož plný efekt se projevil ve spotřebě tabákových výrobků až v roce 2018. Pozitivně rovněž působily na příjmy daní z výroby a dovozu bezmála trojnásobně vyšší výnosy z prodeje emisních povolenek.

Se zrychlením realizace projektů financovaných z evropských strukturálních a investičních fondů vládními institucemi enormně vzrostly jak běžné (24,8 %), tak kapitálové (31,3 %) transfery.

Výdaje sektoru vládních institucí meziročně rostly více než 10% tempem a dosáhly úrovně 40,8 % HDP, za čímž stála dynamika především investičních výdajů.

Právě tvorba hrubého fixního kapitálu byla nejrychleji rostoucí položkou na výdajové straně. Její 27,7% nárůst byl navíc financován téměř ze 70 % z národních zdrojů, což v metodice ESA 2010 má přímý vliv na saldo hospodaření, oproti výdajům financovaným fondy EU.

Zrychlení výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí na 8,9 % táhly náhrady zaměstnancům (12,7 %). V nich se odrazilo navýšení platů téměř všech zaměstnanců sektoru vládních institucí o 10 %, resp. 15 % v případě pedagogických pracovníků, ke kterému došlo již koncem roku 2017, a od ledna 2018 je doplnily 10% nárůsty platových tarifů ve zdravotnictví.

Druhou dynamickou složkou výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí byla mezispotřeba, jejíž 9,7% růst byl také důsledkem vyšší reálné spotřeby spojené s financováním běžných výdajů projektů EU. Jednalo se zejména o výdaje do dopravní infrastruktury realizované Ředitelstvím silnic a dálnic a Správou železniční dopravní cesty.

Vedle náhrad zaměstnancům a mezispotřeby rostly intenzivně také naturální sociální dávky (o 6,8 %), primárně z titulu navýšení výdajů zdravotního systému. Z diskrečních opatření se zde rovněž promítlo zvýšení dávek pro zdravotně postižené ve výši 0,7 mld. Kč (zákon č. 301/2017 Sb.), stejně jako snížení ochranných limitů na doplatky za léky pro děti do 18 let a důchodce (zákon č. 290/2017 Sb.) s rozpočtovým dopadem -0,4 mld. Kč. Mezi naturální sociální dávky byla zahrnuta také 75% sleva z ceny jízdného v autobusech a vlacích pro žáky, studenty do 26 let a seniory starší 65 let, účinná od září 2018, s diskrecí ve výši cca -2 mld. Kč. (usnesení vlády č. 206/2018).

Tempo peněžitých sociálních dávek se meziročně téměř zdvojnásobilo na 5,2 %, jednak z důvodů opatření v sociální oblasti schválených již v roce 2017 a jednak vlivem makroekonomického prostředí. Nejvýznamněji vzrostly dávky důchodového pojištění (o téměř 20 mld. Kč), částečně (2,5 mld. Kč) změnou ve valorizačním vzorci (viz podkapitola 5.1). Další sociální opatření cílila na podporu osob se zdravotním postižením jak zvýšením dávek a jejich poskytnutím širšímu okruhu žadatelů, tak i podporou jejich zaměstnávání. Větší příspěvek získaly také osoby dlouhodobě nemocné nebo osoby o ně pečující. V neposlední řadě stát podpořil rodiny s dětmi, ať již formou zvýšení sociálních dávek, možností rychlejšího návratu matek na pracovní trh či zavedením dávky otcovské poporodní péče. Vyjma výše zmíněných dopadů v důchodové oblasti znamenala uvedená opatření meziroční růst výdajů o 9 mld. Kč. Součástí peněžitých dávek sociálního zabezpečení je také platba státu za státního pojištěnce, která byla v roce 2018 meziročně o 3,1 mld. Kč vyšší.

V prostředí rostoucích výnosů státních dluhopisů po celé délce výnosové křivky došlo v roce 2018 k obratu klesajícího trendu výše placených úrokových výdajů, který trval od roku 2015. Avšak i přes více než 6% meziroční nárůst úrokových výdajů se jejich výše v poměrovém vyjádření k HDP zvýšila pouze o 0,1 p. b. na 0,8 % HDP.

Z ostatních výdajů zaznamenaly dvouciferný růst (10 %) dotace subjektům mimo sektor vládních institucí, přičemž se jednalo o dotace vyplácené z národních zdrojů. Ve více než 5% navýšení běžných transferů se odrazil především pětinaový meziroční nárůst odvodů do rozpočtu EU, což v absolutním vyjádření představovalo částku vyšší o 7,4 mld. Kč. V rámci kapitálových transferů byl zaznamenán také převod majetku provozovateli vodo-hospodářské infrastruktury v hodnotě 4,9 mld. Kč. Tato transakce však neměla dopad do salda hospodaření sektoru vládních institucí.

3.1.2 Hospodaření v roce 2019

Pro rok 2019 očekáváme přebytkové hospodaření sektoru vládních institucí ve výši 0,3 % HDP, přičemž záporné saldo ústřední vlády by mělo být převáženo kladným výsledkem hospodaření místních vládních institucí a fondů sociálního zabezpečení (zdravotních pojišťoven). Z pohledu strukturálního salda by expanzivní fiskální úsilí mělo vést k téměř vyrovnanému hospodaření.

Příjmy sektoru vládních institucí by měly růst meziročně o 5 % a dosáhnout úrovně 41,5 % HDP. Stejně jako v roce 2018 je očekáván dominantní vliv daňových příjmů včetně příspěvků na sociální zabezpečení s růstem o 5,7 %. Složená daňová kvóta by měla zůstat meziročně téměř beze změny na úrovni 36,1 % HDP.

Predikce počítá s meziročně vyšší dynamikou důchodových daní. Podobně jako v minulém roce za ní stojí především očekávaný dvouciferný růst daně z příjmů fyzických osob. V jejím 10,3% růstu by se měl pozitivně projevit predikovaný růst objemu mezd a platů o 7,5 % a změna v jejich distribuci po zvýšení minimální a zaručené mzdy s přihlédnutím ke způsobu výpočtu daně. Schválením tzv. daňového balíčku (zákon č. 80/2019 Sb.) došlo k opětovnému navýšení limitu výdajových paušálů pro živnostníky na dvojnásobek. Opatření, které bude použitelné poprvé za rok 2019, tj. v daňovém přiznání podaném v roce 2020, by mělo znamenat meziročně nižší výnos daně o 1,5 mld. Kč. S negativním dopadem ve výši 0,2 mld. Kč se počítá i v souvislosti se zrušením tzv. karenční doby, kdy dojde ke snížení základu daně skrze nižší sazbu nemocenského pojištění. Z dalších diskrečních opatření je uvažováno pouze s dopadem cca -0,2 mld. Kč z titulu zavedení dlouhodobého ošetřovného, které platí od poloviny roku 2018.

Vedle daně z příjmů fyzických osob by k vysoké dynamice důchodových daní měl přispět i výnos daně z příjmů právnických osob s očekávaným růstem 4,5 %. Dynamika této daně je primárně opřena o vývoj hrubého provoz-

ního přebytku. Predikce v tomto roce nepočítá s žádnými diskrečními opatřeními.

Vývoj příspěvků na sociální zabezpečení by měl být determinován podobnými faktory jako daň z příjmů fyzických osob. Kromě nich se počítá s plánovaným navýšením plateb státu za státního pojištěnce ve výši cca 3 mld. Kč. S negativním diskrečním dopadem ve výši 1,8 mld. Kč je naopak spojeno snížení sazby pojistného na nemocenské pojištění o 0,2 p. b. Jedná se o kompenzaci nákladů vzniklých zaměstnavatelům v souvislosti s povinností vyplácet zaměstnancům náhradu mzdy i v prvních 3 dnech pracovní neschopnosti s účinností od 1. července 2019 (zákon č. 32/2019 Sb.). Snížení dynamiky sociálního a zdravotního pojištění bude spojeno rovněž s vyplácením dlouhodobého ošetrového (zákon č. 310/2017 Sb.), u něhož je v roce 2019 předpokládán dopad ve výši cca 0,4 mld. Kč. Všechny tyto faktory stojí v souhrnu za předpokládaným meziročním růstem příspěvků na sociální zabezpečení ve výši 6,7 %.

U výnosu daně z přidané hodnoty predikujeme pro rok 2019 meziroční růst o 5,2 %. Očekávaný autonomní vývoj koresponduje s růstem nominální spotřeby domácností a relevantní části spotřeby vládních institucí ve výši kolem 5,5 %. Novelou zákona o dani z přidané hodnoty (zákon č. 6/2019 Sb.) došlo s účinností od 1. února 2019 ke snížení sazby daně u pozemní a vodní hromadné pravidelné dopravy z 15 % na 10 % s očekávaným dopadem -1,1 mld. Kč.

Výnos spotřebních daní by si měl zachovat stejnou dynamiku jako v roce 2018 (0,7 %). Zahájení třetího období vratek spotřební daně z motorové nafty a jejich sjednocení pro všechny činnosti v zemědělské prvovýrobě (zákon č. 453/2016 Sb.) by mělo znamenat dopad -0,3 mld. Kč. Naopak s pozitivním dopadem 0,1 mld. Kč do výnosu spotřebních daní počítá predikce v souvislosti s nově zavedeným zdaněním zahřívání tabákových výrobků (zákon č. 80/2019 Sb.).

Pokud jde o ostatní příjmy, počítáme, že jak běžné, tak kapitálové transfery zůstanou bez výraznějších meziročních změn.

Výdaje sektoru vládních institucí by měly vzrůst o 6,5 % a dosáhnout úrovně 41,2 % HDP, což je meziročně o 0,4 p. b. více.

Oproti roku 2018 očekáváme zpomalení růstu výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí na 6,5 %. Podobně jako v loňském roce by jej měla určovat v první řadě výrazná dynamika náhrad zaměstnancům (10 %). Nárůst prostředků na platy se týká prakticky všech zaměstnanců

sektoru vládních institucí, zejména učitelů, přičemž vyšší objem prostředků na platy ve školství je výsledkem jak zvyšování tarifů, tak realizace reformy regionálního školství.

Vedle náhrad zaměstnancům by výdaje na konečnou spotřebu měly být taženy také naturálními sociálními dávkami. Primárním důvodem jejich očekávaného více než 7% zvýšení je prognóza příjmů systému zdravotnictví, které se do určité míry odráží v nastavení výdajů. Předpokládaný negativní diskreční dopad ve výši cca 4 mld. Kč souvisí se zavedením 75% slevy z ceny jízdného v autobusech a vlacích pro žáky, studenty do 26 let a seniory starší 65 let (usnesení vlády č. 206/2018), která ovlivnila částečně již hospodaření v roce 2018, ale plně se projeví až v roce 2019.

Ve srovnání s téměř dvoucifurním růstem mezispotřeby v roce 2018 by měly růst výdaje na zboží a služby výrazně pomaleji (2,4 %). Již se nepředpokládá tak vysoká dynamika nákupů spolufinancovaných fondy EU.

S citelným navýšením počítáme v roce 2019 v oblasti peněžitých dávek sociálního zabezpečení, což reflektuje jak schválená opatření (zejména v oblasti dávek důchodového pojištění), tak ekonomický vývoj. S účinností od 1. ledna 2019 došlo ke zvýšení základní výměry důchodů z 9 % na 10 % průměrné mzdy. Současně se příjemcům dávek důchodového pojištění ve věku 85 let a více zvýšila procentní výměra o 1 000 Kč (zákon č. 191/2018 Sb.). Dopad těchto diskrečních opatření převyšuje 14 mld. Kč. Spolu s autonomním vývojem daným inflací a růstem reálných mezd pak důchody od ledna 2019 vzrostly celkem o 7,3 %. Dalšími opatřeními, která zvyšují sociální výdaje, jsou dlouhodobé ošetrové s dopadem 0,6 mld. Kč (zákon č. 310/2017 Sb.) či zvýšení příspěvku na péči ve 3. a 4. stupni s předpokládaným dodatečným výdajem 2,8 mld. Kč (zákon č. 47/2019 Sb.). Celkem by tedy měly peněžité sociální dávky vzrůst o 7,3 %.

Po enormním růstu investičních výdajů v roce 2018 očekáváme pro letošní rok zvolnění jejich dynamiky na 5,5 %. Tento růst by měl být tažen především investicemi financovanými ryze z národních zdrojů.

S ohledem na očekávaný vývoj měnové politiky ČR předpokládáme další růst úrokových sazeb, což by se mělo odrazit i ve výši úrokových nákladů. Navzdory tomu, že predikujeme jejich růst o více než 5 %, výše v poměrovém vyjádření k HDP by měla zůstat zachována na úrovni roku 2018 (0,8 % HDP).

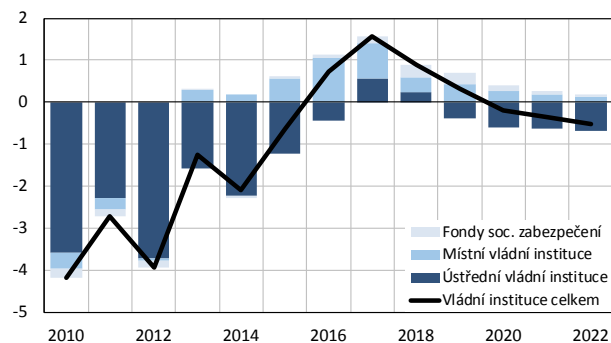
Běžné a kapitálové transfery by se měly zvýšit o 3,7 %, resp. 3,8 %.

3.2 Střednědobý výhled hospodaření sektoru vládních institucí

Současné nastavení fiskální politiky, které slouží jako východisko výhledu, je dáno především výdaji státního rozpočtu a státních fondů, které v kombinaci s vývojem hospodaření ostatních složek veřejných rozpočtů nesmí překročit střednědobý rozpočtový cíl.

Graf 3.1: Salda subsektorů vládních institucí

(v % HDP)

Pozn.: Rok 2018–2019 notifikace. Rok 2020–2022 výhled.
Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

U hospodaření místních vládních institucí předpokládáme pokračující přebytkové hospodaření, byť s pozvolna klesající tendencí v důsledku soustavně mírně rostoucích kapitálových výdajů a uzavírající se produkční mezery. Odhad hospodaření fondů sociálního zabezpečení se odvíjí zvláště od predikovaného objemu mezd a platů v ekonomice, který je zásadní determinantou budoucího růstu pojistného. Vzhledem k jeho zvolňující se dynamice (viz kapitola 2.2.4) a předpokladu relativně stabilního růstu výdajů očekáváme, že přebytky zdravotních pojišťoven budou klesat. Složky ústředních vládních institucí mimo státní rozpočet a státní fondy by jako celek měly hospodařit v průměru s mírnými přebytky.

3.2.1 Očekávaný vývoj příjmů

Vývoj příjmů sektoru vládních institucí je v letech výhledu ovlivněn v první řadě vývojem makroekonomického prostředí. Dopad doposud schválených diskrečních opatření na straně příjmů je poměrně malý. Průměrný nárůst příjmů sektoru vládních institucí očekáváme ve výši 4 %, z čehož daňové příjmy (včetně příspěvků na sociální zabezpečení) by měly dosáhnout růstu 4,3 %.

Pro následující období predikujeme, že výnos daně z příjmů fyzických osob poroste průměrně téměř o 6 %, dynamika by však měla mírně zpomalovat. Tempa v jednotlivých letech jsou ovlivněna prognózou vývoje objemu mezd a platů v ekonomice při zohlednění mzdové distribuce a způsobu výpočtu daně. Spuštění poslední dvou fází elektronické evidence tržeb (sněmovní tisk č. 205) by mělo proběhnout v jedné vlně k 1. lednu 2020, s očekávaným dopadem kolem 2 mld. Kč. Výnos daně z příjmů patrně naopak sníží zrušení karenční doby související s poklesem sazby nemocenského pojistného o 0,2 p. b. (součást základu daně z příjmů ze závislé činnosti), které bylo schváleno s účinností od 1. července

2019. Meziroční dopad v roce 2020 se odhaduje na cca –0,3 mld. Kč.

Příspěvky na sociální zabezpečení by se rovněž měly vyvíjet v souladu s růstem objemu mezd a platů v ekonomice a schváleným navýšením vyměřovacího základu platby státu za státního pojištěnce o 5,1 % pro rok 2019 a 4,8 % pro rok 2020 (zákon č. 297/2017 Sb.). Pro ostatní roky u plateb za státního pojištěnce přijímáme pro potřeby predikce technický předpoklad obdobného růstu v absolutní částce. Průměrné tempo příspěvků na sociální zabezpečení by se v letech výhledu mělo pohybovat na úrovni 5,1 %. V rámci diskrečních opatření působí na příjmy systémů sociálního a zdravotního pojištění negativním směrem výše zmíněné snížení sazby nemocenského pojištění, u kterého je v roce 2020 odhadován dopad 1,8 mld. Kč. Pozitivní efekt elektronické evidence tržeb na pojistné by měl být v roce 2020 cca 0,3 mld. Kč.

Výnos daně z příjmů právnických osob by měl v průměru růst o 3,4 %. Vývoj, primárně determinovaný tempem hrubého provozního přebytku, by měl být v roce 2020 nadto pozitivně ovlivněn poslední fází elektronické evidence tržeb s očekávaným dopadem 0,9 mld. Kč. Předpokládaný dopad novel daňových zákonů vyplývajících z implementace směrnice Rady 2016/1164/EU, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, je 0,2 mld. Kč.

U výnosu daně z přidané hodnoty predikujeme průměrný růst o 4,2 %. Autonomní vývoj koresponduje s růstem nominální spotřeby domácností, relevantní části spotřeby vládních institucí a vývojem investic vládních institucí. V roce 2020 bude výnos daně ovlivněn novelou zákona o evidenci tržeb, která kromě rozšíření okruhu subjektů v souvislosti s elektronickou evidencí tržeb přeřazuje vybrané komodity do nižších sazeb zdanění. Celkový dopad je ve výši –2,9 mld. Kč. Pozitivně by měla působit úprava nadměrných odpočtů uplatňovaných Českou televizí a Českým rozhlasem v rámci zákonné novely v oblasti daní (zákon č. 80/2019 Sb.) ve výši 0,6 mld. Kč na konci horizontu predikce.

Výnos spotřebních daní by měl nepatrně růst ve všech letech výhledu kolem 0,3 %, přičemž dynamika by měla mít v čase spíše klesající tendenci. Zdanění zahřívávaného tabáku by mělo vynést dalších 0,2 mld. Kč v roce 2020.

U ostatních příjmů počítáme se zvýšením především investičních dotací v souladu s blížícím se koncem možnosti realizace projektů z prostředků fondů EU v rámci programového období 2014–2020.

3.2.2 Očekávaný vývoj výdajů

V letech 2020–2022 odhadujeme průměrný růst výdajů sektoru vládních institucí ve výši 4,7 %. V poměru k HDP by se výdaje měly v celém horizontu výhledu pohybovat kolem hodnoty 41,6 % HDP.

S citelným navýšením počítáme v roce 2020 v oblasti peněžitých dávek sociálního zabezpečení, což reflektuje navrhovaná opatření i autonomní vývoj. Nejvýznamnější položkou růstu výdajů na dávky sociálního zabezpečení je růst objemu prostředků na dávky důchodového pojištění. V důsledku očekávané míry inflace na úrovni poblíž inflačního cíle ČNB a v posledních letech vyššího tempa reálných mezd předpokládáme pro rok 2020 valorizaci důchodů převyšující 5 %, v dalších letech pak valorizaci podle zákonem stanoveného vzorce kolem 4,5 %, resp. 3,5 %. Pro rok 2020 plánuje vláda ČR valorizovat průměrný důchod o 900 Kč (usnesení vlády č. 223/2019), tedy o 150 až 200 Kč nad rámec zákonem stanoveného vzorce, což představuje dodatečný výdaj ve výši cca 6 mld. Kč. Negativní dopad na saldo ve výši 1,9 mld. Kč v roce 2020 má rovněž zvýšení příspěvku na péči pro osoby ve 3. a 4. stupni závislosti. Ve vývoji peněžitých dávek sociálního zabezpečení se v metodice ESA 2010 odráží i růst platby za státního pojištěnce o cca 3,5 mld. Kč. Další plánovanou změnou v této oblasti je zvýšení rodičovského příspěvku z 220 na 300 tis. Kč s pravděpodobným dopadem téměř 9 mld. Kč. V důsledku autonomního vývoje i výše uvedených diskrečních opatření by růst peněžitých sociálních dávek měl dosáhnout 6,8 % v roce 2020, následně by tempo mohlo zvolnit na hodnoty kolem 4 % ročně.

Výdaje na konečnou spotřebu sektoru vládních institucí budou v letech výhledu taženy náhradami zaměstnancům, naturálními sociálními dávkami a, v o něco menší míře, mezispotřebou. V celém horizontu výhledu předpokládáme poměrně stabilní růsty všech složek spotřeby vládních institucí. Tempo objemu výdajů na náhrady zaměstnancům ve výši 6 % by mělo být určováno zvýšením platů ve školství v souladu s programovým prohlášením vlády. Otázka růstu výdělků v celé platové sféře se však bude teprve projednávat, a nejedná se tedy o schválený vývoj.

V roce 2020 by se růst objemu naturálních sociálních dávek měl zmírnit na 4 %. Zpomalení je z velké části

vysvětleno efektem zahrnutí slev na jízděm pro žáky a studenty do 26 let a seniory nad 65 let v letech 2018 a 2019. Růst v obdobné výši pak predikujeme i ve zbylých letech výhledu. Odhad je opřen primárně o předpoklad budoucího, v zásadě stabilního inflačního vývoje a zvolňujícího tempa objemu mezd a platů v ekonomice. Relativně stabilní růst výdajů by tak měl postupně vést k vyrovnanému hospodaření zdravotních pojišťoven, což odpovídá dlouhodobému průměru jejich sald.

Výše růstu mezispotřeby by měla v letech výhledu dosahovat 3 %, což koresponduje s predikcí míry inflace a dílčího reálného růstu (více v subkapitole 2.2.3). Dalším faktorem je dosavadní průběh evropské finanční perspektivy 2014–2020, kde operační programy zaměřené na běžné projekty vykazují vysokou úspěšnost. Proto předpokládáme, že další financování výdajů z těchto programů bude rozloženo spíše rovnoměrně.

U investic do fixního kapitálu predikujeme zrychlující dynamiku, která by do určité míry měla být podobná předchozímu programovému období. Akcelerace by se měla týkat zejména investic spolufinancovaných z rozpočtu EU, v menší míře pak i objemově mnohem významnějších investic z národních zdrojů. Obdobný průběh byl zřetelný i na konci předchozí finanční perspektivy v letech 2014 a 2015. Postupně by tempo investic sektoru vládních institucí mělo vzrůst ze zhruba 6 % na téměř 10 %. Finanční prostředky z fondů EU by měly doplňovat národní zdroje nejvíce v oblastech investic do infrastruktury či vědy a výzkumu.

V souladu s předpoklady o měnové politice a vývoji úrokových sazeb odhadujeme, že úrokové výdaje vzrostou o cca 3 mld. Kč v roce 2020, následně pouze mírně. Vývoj odráží strukturu dříve vydaných emisí státních dluhopisů splatných v jednotlivých letech výhledu. V poměrovém vyjádření by úrokové výdaje měly ke konci výhledu klesnout ze současných 0,8 % na 0,7 % HDP (podrobněji část 3.4).

Tabulka 3.1: Struktura schválených diskrečních opatření v letech 2019–2022*(meziroční diskreční opatření, v mld. Kč)*

	2019	2020	2021	2022
Opatření na příjmové straně	12,0	-0,1	0,7	0,6
Daň z příjmů fyzických osob	1,8	2,0	0,1	-
Daň z příjmů právnických osob	-	1,1	-	-
Příspěvky na sociální zabezpečení	11,8	-1,0	0,5	-
Daň z přidané hodnoty	-1,1	-2,9	-	0,6
Spotřební daně	-0,2	0,2	-	-
Ostatní	-0,4	0,5	0,2	-
Opatření na výdajové straně	-47,4	-17,4	-1,0	2,4
Peněžité sociální dávky	-17,3	-16,4	-	-
Náhrady zaměstnancům	-30,0	-1,0	-1,0	-
Zdravotnictví	-	-	-	-
Ostatní	-0,1	-	-	2,4
Celkem	-35,4	-17,5	-0,3	3,0
	<i>% HDP</i>			
	-0,6	-0,3	-0,0	0,0

Zdroj: Výpočty a predikce MF ČR.

3.2.3 Srovnání záměrů se scénářem predikce

Tabulka 3.2 prezentuje srovnání základního scénáře fiskální predikce, obsahujícího autonomní vývoj a vliv alespoň vládou schválených či koalicí dohodnutých opatření, a alternativního scénáře. Ten zahrnuje následující opatření ve variantách s minimálními dopady: valorizace důchodů a zvýšení rodičovského příspěvku. MF ČR nadto postoupilo do meziresortního připomínkového řízení návrhy na změny v oblasti zákona o daních z příjmů (rozšíření osvobození příjmů z podílů na zisku), zákona o rezervách (změna metody tvorby a daňové uznatelnosti technických rezerv u pojišťovacích a zajišťovacích společností), zákona o dani z hazardních her (změna sazby daně z hazardních her), zákona o spotřebních daních (zvýšení sazeb z lihu a tabáku) a zákona o dani z plynu (zrušení osvobození od daně pro domovní kotelny). Další diskutované změny na příjmové nebo výdajové straně zatím nemají konkrétní parametry.

U dodatečné valorizace důchodů (základní scénář) počítáme s dopadem 6 mld. Kč, nejedná se však o definitivní

Tabulka 3.2: Srovnání scénáře predikce Konvergenčního programu se záměry fiskální politiky

(v % HDP)

	2019	2020	2021	2022
Celkové příjmy	41,5	41,3	41,2	41,2
Celkové příjmy - alternativní scénář	41,5	41,5	41,5	41,4
Navržená opatření na příjmové straně	-	0,2	0,2	0,2
Celkové výdaje	41,2	41,5	41,6	41,7
Celkové výdaje - alternativní scénář	41,2	41,3	41,4	41,5
Navržená opatření na výdajové straně v minimalistických variantách	-	0,2	0,2	0,2
Saldo sektoru vládních institucí	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Saldo sektoru vládních institucí - alternativní scénář	0,3	0,2	0,1	-0,1
Rozdíl v dopadech navržených opatření	-	0,4	0,4	0,4

Zdroj: Výpočty a predikce MF ČR.

3.3 Strukturální saldo a fiskální pozice

3.3.1 Cyklická složka salda a strukturální saldo

Strukturální saldo v roce 2018 dosáhlo přebytku 0,4 % HDP, v roce 2019 by mělo být téměř vyrovnané. V roce 2020 předpokládáme expanzivní fiskální politiku v rozsahu 0,4 p. b. V dalších letech by mělo strukturální saldo setrvat na hodnotě -0,5 % HDP. Úrokové výdaje v poměru na HDP by měly na konci horizontu výhledu KP mírně klesnout. V souladu s tím by se mělo primární strukturální saldo vyvíjet obdobným způsobem jako saldo strukturální.

Jediným jednorázovým opatřením v roce 2018 byl výdaj na realizaci garanční záruky České exportní banky za elektrárnu společnosti Adularya v Turecku ve výši 4,3 mld. Kč. V letech 2019–2022 žádná jednorázová opatření neočekáváme.

Graf 3.2 zachycuje vývoj salda sektoru vládních institucí po zohlednění vlivu těch položek, u nichž je patrná citlivost na pozici ekonomiky v průběhu hospodářského cyklu. Jak ukazuje Graf 2.2, česká ekonomika se patrně

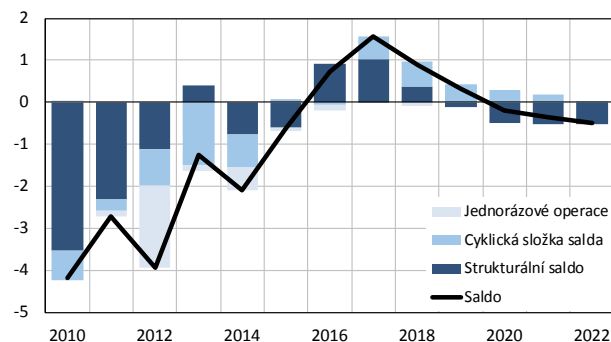
částku vzhledem k tomu, že přesná výše zákonné valorizace bude známa nejdříve v červenci 2019. Výraznější odchylka je však nepravděpodobná. Naproti tomu zvýšení rodičovského příspěvku je diskutováno v několika variantách. První je zvýšení dávky v případě narození dítěte po 31. prosinci 2019 s dopadem necelé 4 mld. Kč. Druhá varianta, kterou obsahuje predikce, je zvýšení dávky všem aktivně pobírajícím s dopadem téměř 9 mld. Kč. Třetí varianta je vyplacení na každé dítě do čtyř let s dopadem přesahujícím 11 mld. Kč.

Aplikací pouze standardní zákonné valorizace a nejméně nákladné varianty zvýšení rodičovského příspěvku by došlo ke zlepšení celkového salda o 0,2 p. b. v každém roce výhledu. V případě přijetí navržených změn v daňové oblasti by se příjmy navýšily o 0,2 p. b. v celém horizontu KP. Celkový efekt na saldo sektoru vládních institucí byl 0,4 p. b. Strukturální saldo by v celém období dosahovalo téměř vyrovnaných hodnot.

v současnosti již nachází v období uzavírající se kladné produkční mezery. Cyklická složka by v roce 2019 měla dosáhnout hodnoty 0,4 % HDP, v dalších letech pak očekáváme její postupný pokles téměř k nule na konci horizontu.

Graf 3.2: Dekompozice salda sektoru vládních institucí

(v % HDP)

Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 3.3: Strukturální saldo, fiskální úsilí a růst reálných upravených výdajů

(v % HDP, p. b. HDP, růst v %)

		2018	2019	2020	2021	2022
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Strukturální saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,4	-0,1	-0,5	-0,5	-0,5
Fiskální úsilí	p. b. HDP	-0,7	-0,5	-0,4	0,0	0,0
Reálné upravené výdaje	růst v %	-	-	3,5	2,9	2,2

Pozn.: Reálné upravené výdaje představují výdaje sektoru vládních institucí očištěné o volatilitu investic financovaných z národních zdrojů, úrokové výdaje, transfery z EU v rámci běžné mezinárodní spolupráce a investiční dotace, nediskreční změny v dávkách v nezaměstnanosti a diskreční příjmová opatření.

Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.3.2 Fiskální úsilí a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

Záporné fiskální úsilí v roce 2018, jak ho znázorňuje Tabulka 3.3, bylo spojeno nejen s pokračujícím nárůstem výdajů na mzdy a platy a sociálních výdajů, ale i s výrazným růstem investiční aktivity. Další růst těchto výdajových položek je rovněž příčinou záporného fiskálního úsilí v roce 2019. Záporné úsilí v roce 2020 bude způsobeno mírným zrychlením investic a nárůstem sociálních dávek, zejména v oblasti důchodů a rodičovského příspěvku. V letech 2021 a 2022 předpokládáme fiskální politiku v podstatě neutrální.

Pohled na fiskální úsilí a strukturální saldo v letech 2020–2022 doplňuje i výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu, podle kterého má být růst upravených reálných výdajů sektoru vládních institucí v souladu s průměrným růstem potenciálního produktu (pro ČR 2,7 % dle hodnot EK, 2018b). ČR by ovšem měla dosahovat v celém horizontu predikce strukturálních sald lepších, než je hodnota střednědobého rozpočtového cíle. V takovém případě může tempo reálných upravených výdajů převyšovat růst potenciálního produktu, jak tomu patrně bude v letech 2020 a 2021 (Tabulka 3.3).

3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu

Ke konci roku 2019 očekáváme dluh sektoru vládních institucí ve výši 31,5 % HDP. Meziroční pokles zadlužení o 1,2 p. b. vyplývá ze snížení státního dluhu v relativním vyjádření, poklesu dluhu sektoru místních vládních institucí (absolutně i relativně) v souvislosti s jeho očekávaným prebytkovým hospodařením a dynamiky nominálního HDP.

Zadlužení sektoru vládních institucí se v posledních letech signifikantně snižuje. Od roku 2013 kleslo o 12,2 p. b., což dnes řadí ČR mezi nejméně zadlužené země v EU a bezpečně splňuje Maastrichtské dluhové kritérium (60 % HDP). Tím se vytváří fiskální prostor pro případ zásadních šoků. Úroveň dluhové kvóty také plní národní pravidlo dané zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, jež posuzuje výši dluhu sektoru vládních institucí očištěnou o rezervu peněžních prostředků vzniklých financováním státního dluhu vůči hranici 55 % HDP. Pro rok 2018 hodnota takto upraveného dluhu dosáhla 32,7 % HDP, v roce 2019 ji očekáváme na 31,5 % HDP.

Další pokles dluhové kvóty predikujeme i mezi roky 2020–2022, a to celkem o 1,1 p. b., na úroveň 29,7 % HDP (Tabulka 3.4). Absolutní výše dluhu sektoru vládních institucí je pro roky 2020–2022 odvozena zejména od plánovaného hospodaření státního rozpočtu a státních fondů a z nich předpokládaného vývoje státního dluhu, a také od očekávaného výsledku hospodaření místních vládních institucí.

Úrokové výdaje by měly z hodnoty 0,8 % HDP v roce 2019 ke konci horizontu predikce poklesnout na 0,7 % HDP. V absolutním vyjádření očekáváme pouze mírný nárůst úrokových výdajů, a to vzhledem k predikovanému růstu výnosů do splatnosti. Ten bude odrážet předpokládané nastavení měnové politiky ČNB a Evropské centrální banky, vývoj inflace a inverzní výnosovou křivku státních dluhopisů. Dlouhodobé úrokové sazby pro konvergenční účely by tak měly vzrůst z 2,2 % v roce 2019 až na 2,4 % v roce 2022.

Pozitivní vnímání fiskální disciplíny ČR na finančních trzích je zdůrazňováno jak mezinárodními institucemi, tak ratingovými agenturami. Scope Ratings v první polovině roku 2018 potvrdila své hodnocení ČR, stejně tak v lednu 2019 Standard & Poor's. Moody's dokonce zlepšila svůj výhled ze stabilního na pozitivní při potvrzení dlouhodobých závazků v domácí i v zahraniční měně na úrovni A1 (MF ČR, 2018b). JCR také v červenci 2018 vylepšila ratingové hodnocení ČR ze stupně AA– na AA u dlouhodobých závazků v domácí měně a ze stupně A+ na AA– u dlouhodobých závazků v cizí měně, u obou se stabilním výhledem. I Fitch Ratings v srpnu 2018 zvýšila rating dlouhodobých závazků ČR v domácí i cizí měně na stupeň AA– se stabilním výhledem. V mezinárodním srovnání se zeměmi EU dosahuje ČR několik let lepšího ratingového hodnocení, než je průměr zemí eurozóny. Pozitivní vnímání přispělo také v prvním čtvrtletí letošního roku k dosažení záporného úrokového výnosu při emisi státních dluhopisů denominovaných v eurech.

V prosinci 2018 MF ČR spustilo prodej tzv. Dluhopisů Republiky určených pro fyzické osoby. Jejich cílem je zvýšit podíl domácností na držbě státního dluhu, umožnit jim realizovat výnosy z držby dluhopisů a přispět ke stabilitě dluhu. Dluhopisy Republiky jsou vydávány s dobou do splatnosti 6 let. U reinvestičního státního dluhopisu s datem emise 1. července 2019 byl výnos stanoven v průměrné výši 1,91 % p. a. a v souladu s emisními podmínkami bude reinvestován jednou ročně do stejné emise dluhopisů. Zároveň mohou fyzické osoby požádat o úpis proti-inflačního státního dluhopisu s výnosem stanoveným podle vývoje spotřebitelských cen a navýšeným o 0,5 % p. a., reinvestovaným také jednou ročně. Dluhopis Republiky je nabízen k úpisu nepřetržitě s tím, že MF ČR usiluje o postupnou elektronizaci systému prodeje státních dluhopisů. Vyhodnocení úspěšnosti pilotní fáze prodeje Dluhopisu Republiky je plánováno na červen 2019.

Současná predikce nepočítá s žádnými významnějšími privatizačními příjmy podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.

Po očištění úrovně hrubého dluhu sektoru vládních institucí o hodnotu likvidních finančních aktiv (definovaných v ESA 2010 jako oběživo, vklady a cenné papíry včetně účastí kótovaných na burze cenných papírů) činil na konci roku 2018 čistý finanční dluh 17,7 % HDP. Na jeho vývoj měly vliv přebytkové hospodaření a růst likvidních aktiv sektoru vládních institucí, dále pak pokles relativní výše dluhu sektoru vládních institucí. Velikost možné likvidní částky na splátky dluhu by tak v případě potřeby činila cca 15,0 % HDP.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústředních vládních institucí (viz Tabulka 3.4). V roce 2019 se očekává hodnota jeho dluhu přes 1 786 mld. Kč, což odpovídá cca 96 % celkového dluhu sektoru vládních institucí. Dluh místních vládních institucí představuje zhruba 4 % celkového dluhu. V roce 2019 očekáváme jeho výši téměř 79 mld. Kč a v letech 2020–2022 postupné snižování z důvodu predikovaného přebytkového hospodaření a do určité míry i vlivem účinnosti zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon stanovuje pro územní samosprávné celky minimální výši splátky jistiny nad obezřetnou úroveň zadlužení (blíže viz MF ČR, 2016). Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti.

Jelikož většinu dluhu ústředních vládních institucí tvoří státní dluh, zaměřuje se MF ČR na zajištění jeho udržitelnosti a stability z hlediska klíčových rizikových ukazatelů. Jejich řízení bylo stěžejní obzvláště v období nadprůměrné volatility na finančních trzích spojených s událostmi dluhové krize v zemích eurozóny. Řízení dluhového portfolia i nadále přispívá k obezřetnému přístupu k dluhové udržitelnosti a zvyšuje transparentnost země na trhu se státními dluhopisy. Při koncipování střednědobé strategie řízení státního dluhu (MF ČR, 2018b) je kladen důraz na rizika refinanční, úrokové a měnové jako na nejvýznamnější zdroje nejistoty. Základní ukazatele pro posouzení dílčích rizik uvádí Tabulka 3.5. Hodnoty jednotlivých ukazatelů pro roky 2019–2022 plní dané strategické cíle vyhlášené pro střednědobý horizont.

Tabulka 3.4: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů
(v % HDP)

	Kód ESA	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vládní instituce	S.13	34,7	32,7	31,5	30,8	30,2	29,7
Ústřední vládní instituce	S.1311	34,4	33,0	31,9	31,3	30,7	30,2
Místní vládní instituce	S.1313	1,7	1,6	1,4	1,3	1,1	1,1
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Čistý finanční dluh¹⁾		19,7	17,7	16,5	16,0	15,6	15,5
Dluh sektoru veřejných institucí upravený dle § 13 zákona č. 23/2017 Sb.²⁾		34,7	32,7	31,5	30,8	30,2	29,7

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na burze cenných papírů).

2) Dluh sektoru veřejných institucí dle zákona č. 23/2017 Sb. je roven rozdílu dluhu sektoru vládních institucí a rezervy volných peněžních prostředků vytvářených dle zákona č. 218/2000 Sb.

Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 3.5: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice*(v % dluhu, doba do splatnosti v letech)*

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hledisko refinancování							
Průměrná doba do splatnosti	<i>v letech</i>	5,0	5,4	5,8	5,9	6,0	6,0
Dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	18,5	17,8	13,8	13,0	11,8	11,3
Hledisko úročení							
Dluh s úrokovou refixací do 1 roku	<i>% dluhu</i>	33,5	33,6	30,0	30,6	32,8	30,0
Fixně úročený dlouhodobý dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	15,5	14,7	7,4	9,0	9,4	4,1
Variabilně úročený dlouhodobý dluh	<i>% dluhu</i>	12,7	13,4	17,5	18,2	20,0	22,5
Peněžní instrumenty	<i>% dluhu</i>	2,7	2,7	2,4	2,3	2,3	2,2
Efekt derivátových operací	<i>% dluhu</i>	2,6	2,8	2,7	1,1	1,2	1,1
Hledisko cizoměnové expozice							
Cizoměnová expozice státního dluhu¹⁾	<i>% dluhu</i>	10,9	10,3	10,2	9,9	9,7	9,4
Expozice denominovaná v eurech	<i>% dluhu</i>	10,6	10,0	9,8	9,6	9,3	9,1

*Pozn.: Údaje v národní metodice. 1) Cizoměnový státní dluh zohledňující vliv zajištění a aktiv.**Zdroj: MF ČR. Výpočty a predikce MF ČR.*

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti

4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR

4.1.1 Makroekonomický scénář

Oproti scénáři KP z dubna 2018 vedl nižší růst světového obchodu v roce 2018 ke zpomalení globální ekonomické aktivity a snížení predikce ekonomického růstu hlavních obchodních partnerů, v první řadě samotné EU. Plnění dohody Organizace zemí vyvážejících ropu a dalších zúčastněných zemí o snížení těžby se pak promítlo do předpokladů o vývoji ceny ropy (viz subkapitola 2.1).

Hospodářský výkon ČR rostl v roce 2018 oproti scénáři KP z dubna 2018 pomaleji. Zatímco tvorba hrubého fixního kapitálu i spotřeba sektoru vládních institucí vykázaly podstatně dynamičtější růst, tempo výdajů na spotřebu domácností, navzdory silnému růstu nominálních disponibilních příjmů, vlivem zvýšení míry úspor zpomalilo. Slábnoucí dynamika hospodářské aktivity se promítla i do odhadu makroekonomického vývoje pro roky 2019 a 2020. Za snížením odhadu růstu HDP stojí zhoršený výhled pro vývoj spotřeby domácností i investic, a to především pro rok 2019 (viz subkapitola 2.2.1).

Mírná úprava predikce míry inflace v letech 2019 a 2020 zohledňuje silný růst jednotkových nákladů práce, dynamiku domácí poptávky v prostředí kladné produkční mezery, vyšší očekávanou cenu ropy, slabší kurz koruny vůči euru i americkému dolaru a přijaté legislativní změny (viz subkapitola 2.2.3).

Na trhu práce se odchylky scénářů z roku 2018, jako jsou razantnější pokles míry nezaměstnanosti a vyšší růst zaměstnanosti, v letech výhledu KP téměř neprojeví. Zdroje pro vyšší růst zaměstnanosti i prostor pro další pokles míry nezaměstnanosti jsou již výrazně omezené (viz subkapitola 2.2.4).

Z hlediska vnější rovnováhy se pak v celém horizontu KP očekává příznivější saldo čistých půjček/výpůjček (viz subkapitola 2.3).

4.1.2 Fiskální scénář

Ačkoliv v roce 2018 vzrostly příjmy vládních institucí o 8,1 % oproti predikci 6,4 %, saldo sektoru vládních institucí za rok 2018 skončilo oproti odhadu loňského KP s nižším přebytkem (viz kapitola 3 a Tabulka 4.1), jelikož výdaje vzrostly o 10,1 %. Tím přesáhly predikci z dubna 2018 o více než 3 p. b. Rozdíl fiskálních predikcí na roky 2019–2022 je tak způsoben nejen odlišným očekávaným makroekonomickým vývojem (viz subkapitola 4.1.1), ale i rozdílnou základnou roku 2018.

Spotřební daně by oproti předchozímu KP měly v celém horizontu vykázat nižší dynamiku. Ta je ovlivněna zejména aktualizovanými dopady diskrečních opatření a

zahrnutím nového zdanění zahřívání tabáku. Slabší růst výdajů na konečnou spotřebu domácností se projevil u daně z přidané hodnoty, jejíž výnos vzrostl v roce 2018 o 5,4 % (oproti predikci 6,8 %). Výnos daní z příjmů vzrostl o 7,0 % (oproti odhadu 6,8 %). Rozhodující příčinou odlišného vývoje byla daň z příjmů fyzických osob, která reagovala na vyšší tempo objemu mezd a platů v ekonomice. Ze stejného důvodu pak výnos příspěvků na sociální zabezpečení vzrostl o 9,8 % (oproti 7,7 % v minulém KP), přičemž rozdíl je i v objemu celkové platby za státního pojištěnce, u něhož jsme očekávali o cca 0,5 mld. Kč vyšší hodnotu. Pro rok 2019 je odhadována vyšší dynamika daňových příjmů o cca 0,5 p. b., tažená očekávaným výnosem důchodových daní včetně příspěvků na sociální zabezpečení v důsledku o 1 p. b. vyšší predikce tempa objemu mezd a platů v ekonomice. V letech 2020 a 2021 je tempo celkových daňových příjmů podobné loňskému scénáři.

Na straně výdajů je jednou z příčin vyššího růstu skutečných výdajů v roce 2018 vývoj mezispotřeby, jejíž tempo bylo oproti loňským odhadům o více než 6 p. b. vyšší, kde se projevil vyšší než očekávaný nárůst prostředků z evropských fondů alokovaných pro roky 2014 a 2015. Pro predikci a výhled odhadujeme růst pohybuující se kolem 3 %, což je obdobná úroveň jako v loňském scénáři. Výraznější nárůst v roce 2018 je patrný rovněž u náhrad zaměstnancům, zejména v důsledku vyšších nároků v oblasti školství spojených s reformními opatřeními minulé vlády. V dalších letech jsou tempa náhrad zaměstnancům v nové predikci jen mírně vyšší. Naturální sociální dávky jsou v obou scénářích velmi podobné. Výrazný vliv na výdaje má i růst tvorby hrubého fixního kapitálu. Scénář z roku 2018 počítal s nižším náběhem projektů spolufinancovaných z fondů EU, přestože byl výrazně navýšen kvůli nízké základně roku 2017. Podobně i investice financované z národních zdrojů rostly rychleji. Roky predikce pak odrážejí úpravu růstu především z EU spolufinancovaných investic, zvláště vlivem základny.

U peněžních sociálních dávek je rozdíl mezi oběma scénáři patrný zejména v roce 2020. Prvním důvodem je vyšší očekávaná valorizace důchodů v důsledku vývoje průměrné reálné mzdy, druhým dodatečné navýšení důchodů na nárůst průměrného důchodu o 900 Kč a třetím připravované zvýšení rodičovského příspěvku.

Nižší salda sektoru vládních institucí, při srovnatelných úrovních nominálního HDP, jsou hlavními faktory pomalejšího snižování dluhu sektoru vládních institucí v relativním vyjádření.

Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR

	KP duben 2018				KP duben 2019				
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
Vnější předpoklady									
Růst HDP v EU28	%	2,4	2,0	1,9	1,9	1,3	1,6	1,8	
Cena ropy (Brent)	USD/barel	65,2	61,4	58,6	57,1	71,4	66,0	64,7	62,9
Měnový kurz USD/EUR	USD/EUR	1,23	1,23	1,23	1,23	1,18	1,14	1,14	1,14
Měnový kurz CZK/EUR	CZK/EUR	25,1	24,7	24,3	23,9	25,6	25,5	25,1	24,6
Reálné veličiny									
HDP	změna v %	3,6	3,3	2,6	2,4	2,9	2,4	2,4	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	4,3	4,1	2,9	2,6	3,2	2,9	2,8	2,5
Spotřeba vlády	změna v %	1,9	2,0	1,8	1,8	3,7	2,2	1,9	1,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	5,7	4,4	3,0	2,8	10,5	3,1	2,7	2,6
Příspěvek efektivní domácí poptávky	p.b.	3,9	3,4	2,5	2,3	4,8	2,7	2,4	2,3
Příspěvek zahraničního obchodu	p.b.	-0,2	-0,1	0,1	0,2	-0,7	-0,3	0,0	0,1
Produkční mezera	%	2,1	2,5	2,4	2,2	1,7	1,2	0,8	0,5
Ostatní									
HDP v běžných cenách	mld. Kč	5320	5596	5840	6094	5304	5595	5839	6090
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	1,9	1,9	1,8	1,7	2,0	2,1	1,5	1,7
Deflátor HDP	změna v %	1,5	1,8	1,7	1,9	2,1	3,0	1,9	1,9
Zaměstnanost	změna v %	0,7	0,2	0,2	0,1	1,6	0,4	0,2	0,1
Míra nezaměstnanosti	%	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3
Objem mezd a platů	změna v %	7,7	6,5	5,5	5,4	9,3	7,5	5,9	5,5
Bilance zboží a služeb	% HDP	6,5	6,1	6,1	6,2	6,2	6,0	6,0	6,1
Čisté půjčky/výpůjčky	% HDP	0,4	0,4	0,6	1,0	1,0	1,0	1,2	1,5
Sektor vládních institucí									
Příjmy sektoru vládních institucí	% HDP	40,9	40,6	40,5	40,4	41,7	41,5	41,3	41,2
Daně z výroby a z dovozu	změna v %	3,8	3,2	3,3	3,1	4,8	3,2	2,1	3,1
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	změna v %	6,8	5,1	3,9	3,9	7,0	7,6	5,3	4,6
Příspěvky na sociální zabezpečení	změna v %	7,7	6,3	5,4	5,4	9,8	6,7	5,1	5,3
Výdaje sektoru vládních institucí	% HDP	39,4	39,5	39,5	39,5	40,8	41,2	41,5	41,6
Náhrady zaměstnancům	změna v %	7,5	9,0	5,0	5,0	12,7	10,0	6,0	6,0
Mezispotřeba	změna v %	3,5	3,0	3,0	3,0	9,7	2,4	3,0	3,0
Naturální sociální dávky	změna v %	4,5	3,5	3,5	3,5	6,8	7,2	4,0	4,0
Sociální dávky jiné než naturální	změna v %	5,9	6,8	3,8	3,8	5,2	7,3	6,8	4,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	14,9	6,9	6,9	8,6	27,7	5,5	6,4	7,9
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	1,5	1,1	1,0	0,9	0,9	0,3	-0,2	-0,3
Dluh vládních institucí	% HDP	32,9	31,6	30,7	29,9	32,7	31,5	30,8	30,2

Zdroj: ČNB (2019a), ČSÚ (2019a), EIA (2019), Eurostat (2019), MF ČR (2018a).

4.2 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je kalkulována pomocí dynamického stochastického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného MF ČR. Alternativní scénáře se zaměřují na některé aktuální otázky možného budoucího vývoje. První scénář uvažuje nižší ekonomický růst v EU a jeho dopady na vysoce otevřenou českou ekonomiku závislou na vnějším prostředí. Další alternativní scénář hodnotí možné náhlé zvýšení úrokových sazeb. Poslední analýza reaguje na nejistotu ohledně budoucího vývoje ceny ropy a analyzuje situaci jejího skokového nárůstu. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od základního scénáře KP popsaného v kapitolách 2 a 3. V alternativních scénářích předpokládáme odlišný vývoj od základního scénáře vždy počínaje prvním čtvrtletím roku 2020.

4.2.1 Pomalejší ekonomický růst v EU v roce 2020

Ekonomický vývoj u obchodních partnerů z EU je pro hospodářský růst malé otevřené ekonomiky ČR podstatný. Tento scénář předpokládá pomalejší růst HDP v EU pro rok 2020 o 2 p. b., což odpovídá směřodatné odchylce vývoje HDP EU od roku 2002 do roku 2018. V dalších letech se pak růst v EU vrátí k základnímu scénáři.

Pokles zahraniční poptávky po domácích produktech by se v první fázi projevil poklesem čistého exportu. Následný tlak na depreciaci měny by ovšem prostřednictvím dražších importů pokles čistého exportu tlumil. Horší výsledek zahraničního obchodu by se projevil ve zpomalení růstu reálného HDP ČR o 0,5 p. b. v roce 2020 oproti základnímu scénáři. Nižší růst zisků firem z titulu slabšího exportu by zpomalil růst investic o 0,1 p. b. Nižší produkce firem by se také negativně promítla do poptávky po práci a následně do redukce míry růstu nominálních mezd. Negativní důchodový efekt v podobě relativně nižších mezd a výnosů z kapitálu by omezil růst spotřeby domácností, jehož tempo by zpomalilo o 0,1 p. b. Konečně nižší růst mezd a pokles výnosů z kapitálu by vytvořil deflační tlaky ve výši 0,1 p. b.

Zpomalení růstu agregátní poptávky by vedlo k nižšímu inkasu daní, což by mělo za následek snížení salda sektoru vládních institucí o 0,1 p. b. s následným pozvolnějším snižováním dluhu sektoru vládních institucí v poměru k HDP.

4.2.2 Nárůst domácí úrokové míry

Dynamický model v tomto scénáři simuluje dodatečně zpřísnění monetární politiky pro rok 2020 o 1,2 p. b. nad rámec daný základním scénářem. Hodnota 1,2 p. b. odpovídá směřodatné odchylce vývoje krátkodobé úrokové míry v období od roku 2002 do roku 2018.

Restriktivnější měnová politika by měla negativní efekt na ekonomický vývoj. Tlak na zhodnocení české měny by vedl ke zdražení vývozu, a tím ke snížení zahraniční poptávky po domácí produkci. Naopak importované zboží by se stalo relativně levnějším. Pokles exportu by, vzhledem k vysoké dovozní náročnosti vývozu, vedl ke snížení importu, stejně tak jako nižší důchod a pokles zisku eko-

nomických subjektů v období zpomalujícího se hospodářského růstu. Výsledkem by byl mírný pokles růstu importu o 0,1 až 0,2 p. b. oproti základnímu scénáři.

Další negativní vliv na spotřebu představují nižší příjmy domácností z titulu nižšího růstu mezd. Vyšší úroková míra navíc motivuje subjekty spořit, a odkládat tak spotřebu do budoucna. Restriktivní měnová politika by ve výsledku vedla ke zpomalení růstu spotřeby domácností o 0,1–0,2 p. b.

Ziskovost firem by se snížila v důsledku poklesu zahraniční i domácí poptávky. Firmy by na pokles zisku a zdražení úvěrů reagovaly snížením růstu investic v rozsahu až 0,2 p. b. Zpomalení agregátní poptávky by dále vedlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti oproti základnímu scénáři o 0,3 p. b. a také k nižšímu zvyšování mezd.

Vzhledem k negativnímu dopadu vyšší úrokové míry na investice, spotřebu a export by výsledný dopad do růstu HDP byl taktéž negativní, a to v rozsahu 0,1 p. b. Zpomalení hospodářského růstu by vedlo k deflačním tlakům ve výši 0,1 p. b.

Zpomalení ekonomické expanze v důsledku nižších příjmů domácností a zisků firem by snížilo výnos z vybraných daní. To by vedlo k poklesu salda sektoru vládních institucí včetně vyšších úrokových nákladů na dluhovou službu a následně k pomalejšímu poklesu dluhové kvóty.

4.2.3 Vyšší cena ropy

Alternativní scénář vývoje ceny ropy je založen na předpokladu, že průměrná cena v roce 2020 bude o 50 % vyšší než v základním scénáři (97,1 USD/barel proti 64,7 USD/barel). Vyšší cena ropy by se projevila v nárůstu dovozních cen a zdražení cen vstupů. Firmy čelící vyšším nákladům na energie by je přenesly do cen svých finálních produktů. Inflace by tak vzrostla zhruba o 1 p. b. Vyšší cenová hladina by vyústila v nižší domácí poptávku. Zpomalení poptávky po domácích i zahraničních statcích by se projevilo v poklesu tempa spotřeby až o 0,5 p. b.

Klesající agregátní poptávka by negativně ovlivnila domácí produkci. Ziskovost firem by se snížila také z důvodu nárůstu nákladů na energie a nižších exportních příležitostí. Došlo by rovněž k určitému útlumu investiční aktivity. Míra růstu investic by se snížila o 0,2 až 0,6 p. b. Dalším efektem poklesu produkční aktivity by byl pokles růstu zaměstnanosti. Nižší poptávka po práci by se projevila v nárůstu míry nezaměstnanosti o 0,1 p. b. Celkově by vyšší cena ropy zpomalila růst reálného HDP o 0,3 p. b.

Vlivem nižšího inkasa daní by se zhoršilo saldo sektoru vládních institucí. Efekt na výdaje sektoru vládních institucí by byl zanedbatelný.

Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře

		2019	2020	2021	2022
Základní scénář					
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,4	2,4	2,3	2,2
Spotřeba domácností	změna v %	2,9	2,8	2,5	2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	3,1	2,7	2,6	2,9
Export zboží a služeb	změna v %	3,4	3,5	3,3	3,2
Import zboží a služeb	změna v %	4,0	3,7	3,4	3,5
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	2,1	1,5	1,7	1,7
Míra nezaměstnanosti	v %	2,2	2,2	2,3	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	31,5	30,8	30,2	29,7
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2020					
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,4	1,9	2,2	2,2
Spotřeba domácností	změna v %	2,9	2,7	2,4	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	3,1	2,6	2,5	2,9
Export zboží a služeb	změna v %	3,4	1,7	2,9	3,2
Import zboží a služeb	změna v %	4,0	2,7	3,0	3,4
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	2,1	1,4	1,6	1,6
Míra nezaměstnanosti	v %	2,2	2,6	2,5	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,3	-0,3	-0,4	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	31,5	30,9	30,4	29,9
Alternativní scénář II. - vyšší úrokové sazby					
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,4	2,3	2,2	2,1
Spotřeba domácností	změna v %	2,9	2,7	2,3	1,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	3,1	2,6	2,4	2,8
Export zboží a služeb	změna v %	3,4	3,2	3,1	3,2
Import zboží a služeb	změna v %	4,0	3,6	3,2	3,4
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	2,1	1,4	1,6	1,6
Míra nezaměstnanosti	v %	2,2	2,5	2,6	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,3	-0,4	-0,6	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	31,5	31,0	30,7	30,3
Alternativní scénář III. - vyšší ceny ropy					
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,4	2,1	2,0	1,9
Spotřeba domácností	změna v %	2,9	2,3	2,2	1,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	3,1	2,5	2,0	2,4
Export zboží a služeb	změna v %	3,4	3,0	2,8	2,9
Import zboží a služeb	změna v %	4,0	3,3	3,0	3,1
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	2,1	2,5	2,3	2,0
Míra nezaměstnanosti	v %	2,2	2,3	2,3	2,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	0,3	-0,3	-0,5	-0,7
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	31,5	30,9	30,5	30,2

Pozn.: Rozdílné hodnoty v tabulce a v textu jsou způsobeny zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo.

Zdroj: ČSÚ (2019a), EIA (2019), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

4.3 Ověření makroekonomického scénáře Výborem pro rozpočtové prognózy

Výbor pro rozpočtové prognózy na svém zasedání dne 15. dubna 2019 posoudil v souladu se zákonem č. 23/2017 Sb. makroekonomický scénář Konvergenčního programu z hlediska pravděpodobnosti jeho naplnění. Výbor vyhodnotil makroekonomickou prognózu jako realistickou. Pro uvedené hodnocení hlasovalo 6 členů Výboru z celkových 8 přítomných.

Výbor rovněž posuzoval fiskální predikci, resp. její příjmovou stranu, sektoru vládních institucí obsaženou v Konvergenčním programu. Výbor většinou hlasů vyhodnotil fiskální prognózu jako realistickou. Pro toto hodnocení hlasovalo 6 ze 7 přítomných členů Výboru.

5 Udržitelnost veřejných financí

Dlouhodobá udržitelnost patří mezi soustavně diskutované otázky českých veřejných financí. Největší riziko představuje očekávaný demografický vývoj, který v následujících několika dekádách patrně významně zvýší poměr osob v důchodovém věku k ekonomicky aktivní populaci. Proces stárnutí populace však není záležitostí vzdálené budoucnosti, ale je patrný již v současné době. To vytváří tlak na budoucí výdaje sociálních systémů, a tím i potřebu tyto systémy reformovat. V ČR v minulosti vzniklo několik odborných skupin, které si kladly za cíl reformu důchodového systému, zatím však pro komplexní reformu nebyla nalezena širší politická shoda. V roce 2019 začal svoji činnost zatím poslední odborný tým – Komise pro spravedlivé důchody. Fenomén stárnutí populace se ovšem netýká pouze starobních důchodů, ale i ostatních částí veřejných financí, jako je zdravotnictví, dlouhodobá péče nebo vzdělávání.

5.1 Vládní strategie a provedené reformy

5.1.1 Současný stav veřejného důchodového systému

Průběžný systém důchodového pojištění prošel mnoha změnami, které se týkaly zejména úpravy důchodového věku, výpočtu důchodů a způsobu, resp. výše valorizace. Systém výpočtu důchodů se naposledy změnil s účinností od 30. září 2011, kdy došlo k úpravě redukčních hranic ovlivňujících vyměřovací základ pojištěnců. Od roku 2015 platí, že výše příjmů relevantních pro výpočet důchodů se do 44 % průměrné mzdy zahrnuje v plné výši a nad touto hranicí do 400 % průměrné mzdy pouze z 26 %. Příjmy nad 400 % průměrné mzdy pak vyměřovací základ pro výpočet důchodu neovlivňují.

Aktuální úprava důchodového systému z hlediska důchodového věku platí s účinností od 1. ledna 2018 (zákon č. 203/2017 Sb.). Důchodový věk mužů i žen se bude zvyšovat, dokud nedojde kolem roku 2030 ke sjednocení na 65 letech. Ministerstvo práce a sociálních věcí má také podle zákona vláde v pětiletých intervalech předkládat zprávu o důchodovém systému (vydání je plánováno na červen 2019). Cílem zpráv je zhodnocení stávajícího důchodového věku a případně návrh úpravy jeho výše tak, aby pojištěnci mohli v průměru strávit čtvrtinu svého života ve starobním důchodu. Změny v nastavení důchodového věku by se navíc neměly týkat osob, kterým bude v době provedení revize více než 55 let. Nicméně revizní mechanismus neukládá vládě povinnost, nýbrž pouze doporučení, aby předložila Parlamentu ČR ke schválení změnu důchodového věku. Vývoj statutárního věku odchodu do důchodu má vliv i na podmínky permanentních vdovských a vdoveckých důchodů, u nichž je věková hranice svázána se starobními důchody. U předčasných důchodů se hranice postupně posouvá ze tří na pět let před statutárním věkem odchodu do důchodu. Tuto maximální, pětiletou dobu mohou za cenu výrazných penalizací využít osoby, jejichž statutární věková hranice činí 65 let, případně více.

Od září 2018 platí dosud poslední úprava v průběžném systému důchodového pojištění (zákon č. 191/2018 Sb.). Touto novelou vzrostla výše základní výměry všech typů důchodů z 9 % průměrné mzdy na 10 %. Druhá změna navyšuje osobám starším 85 let procentní výměru paušálně o 1 000 Kč měsíčně. Obě změny jsou účinné od 1. ledna 2019.

V oblasti předčasných důchodů platí několik penalizačních sazeb, které progresivně redukuje výslednou dávku po celou dobu jejího pobírání. Do 360 dnů před dosažením statutárního důchodového věku platí snížení o 0,9 %, pro období od 361. do 720. dne před dosažením důchodového věku o 1,2 % a konečně pro období přesahující 720 dnů (do doby povolené zákonem) o 1,5 % výpočtového základu. O tyto částky je pak za každých započatých 90 dnů snížena procentní výměra starobního důchodu.

Vedle toho existuje systém předdůchodů, který účastníkům doplňkového penzijního spoření (III. pilíř) umožňuje čerpat jejich prostředky bez sankcí až 5 let před dosažením statutárního důchodového věku. Podmínkou předdůchodu je však výše naakumulovaných prostředků v soukromém III. pilíři, která má zajistit měsíční penzi minimálně na úrovni 30 % průměrné mzdy. Za roky, kdy dochází k čerpání předdůchodu, není starobní důchod krácen. Možnost čerpat předdůchod využilo do konce roku 2018 pouze 3 915 osob s průměrně pobíranou dávkou ve výši 9 189 Kč. Z hlediska udržitelnosti důchodového systému má toto opatření zcela zanedbatelný vliv.

U invalidních důchodů existují v ČR tři skupiny rozdělené podle stupně invalidity. Nárok na invalidní důchod lze přisoudit člověku, jehož pracovní schopnost poklesla v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nejméně o 35 %. První stupeň invalidity pak platí pro pokles pracovní schopnosti od 35 % do 49 %, druhý stupeň od 50 % do 69 % a třetí stupeň od 70 %.

Valorizace důchodů vyplácených z průběžného systému je stanovena součtem růstu indexu spotřebitelských cen, resp. indexu životních nákladů důchodců (podle toho, který je vyšší), a jedné poloviny růstu reálných mezd. Úprava platí od 1. ledna 2018 rovněž v důsledku přijetí zákona č. 203/2017 Sb. Před ní platil valorizační vzorec součtu růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd. Navíc vzhledem k nízké míře inflace v nedávné minulosti byla schválena změna valorizace důchodů, která s účinností od roku 2017 vrátila vládě omezenou možnost diskrece (zákon č. 212/2016 Sb.). Pokud by totiž zvýšení průměrného důchodu dle standardního valorizačního vzorce nedosáhlo hodnoty 2,7 %,

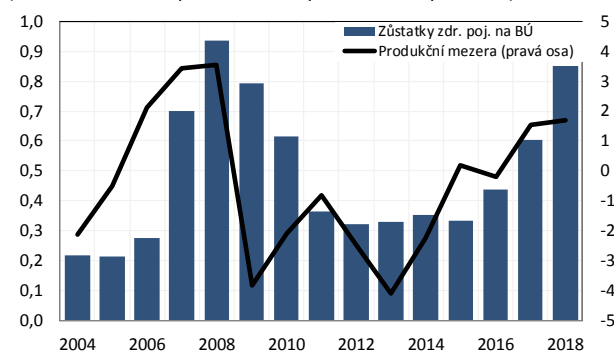
je vláda oprávněna k valorizaci důchodů svým nařízením až na tuto hodnotu. V ostatních případech se postupuje striktně podle zákonného valorizačního vzorce.

5.1.2 Vývoj v systému zdravotnictví

Podíl zůstatků na bankovních účtech zdravotních pojišťoven na celkových výdajích na zdravotní péči od roku 2016 mírně roste. Zvýšila se tak krátkodobá odolnost systému veřejného zdravotního pojištění vůči slabším negativním šokům, např. v podobě recese, obdobné jako v letech 2012 a 2013. Avšak očekávaná výše zůstatků na bankovních účtech zdravotních pojišťoven ke konci roku 2019 ve výši cca 14 % celkových výdajů na zdravotní péči nemusí být dostačující v situaci hlubšího ekonomického propadu.

Graf 5.1: Zůstatky zdravotních pojišťoven na bankovních účtech

(levá osa: v % HDP; pravá osa: v % potenciálního produktu)

Zdroj: Výkazy zdravotních pojišťoven, MF ČR.

Navíc problém stárnutí populace s nastavenou rychlejší dynamikou růstu výdajů na zdravotní péči oproti příjmům systému způsobuje, že z hlediska udržitelnosti

5.2 Fiskální dopady stárnutí populace

Výsledky dopadů stárnutí populace vycházejí z dlouhodobých projekcí prováděných ve spolupráci s Pracovní skupinou pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku Rady EU. Analýzy jsou založeny na předpokladech o demografickém vývoji a metodicky konzistentním makroekonomickém rámci pro země EU a Norska (EK, 2017). Uvedené projekce proto neodrážejí aktuální střednědobý makroekonomický a fiskální výhled ČR. Projekce jsou prováděny za předpokladu nezměněných politik. Vypovídají tedy o systému, který je v době tvorby projekcí legislativně zakotven s přihlédnutím k běžné praxi, je-li v právním řádu umožněna diskrece. Dlouhodobé analýzy nemají za cíl predikovat konkrétní hodnoty, ale poukázat na trendy a dynamiku v dlouhém horizontu do roku 2070.

Poslední aktualizace dlouhodobých projekcí proběhla na podzim roku 2017 v souvislosti se Zprávou o stárnutí populace 2018 (EK, 2018a). Projekce tak odráží všechny schválené změny v důchodovém systému s účinností od 1. ledna 2018 (zákon č. 203/2017 Sb.). Dlouhodobé pro-

jsou rizika současného systému veřejného zdravotního pojištění ve střednědobém i dlouhodobém horizontu nezanedbatelná. Je zřejmé, že budou muset být realizována opatření, která by řešila jak disponibilní zdroje systému veřejného zdravotního pojištění včetně struktury zdrojů financování, tak i finanční nároky v jednotlivých segmentech zdravotnictví.

V oblasti zdrojů financování zdravotní péče se od 1. ledna 2019 zvýšil vyměřovací základ pro pojistné za státního pojištění na 7 540 Kč, v roce 2020 pak bude činit 7 903 Kč (zákon č. 297/2017 Sb.). Dojde tím k meziročnímu zvýšení plateb státu za státního pojištění o cca 3,5 mld. Kč. Záměrem tohoto opatření bylo zavést určitou míru stability a zvýšit předvídatelnost vývoje části příjmů systému veřejného zdravotního pojištění. V důsledku zvýšení minimální mzdy (nařízení vlády č. 273/2018 Sb.) došlo od 1. ledna 2019 také k růstu měsíční výše pojistného pro osoby bez zdanitelných příjmů na 1 803 Kč. Dopad tohoto zvýšení je však v rámci celkových zdrojů systému zanedbatelný.

V segmentu lůžkové péče pokračuje realizace projektu DRG Restart. Cílem tohoto projektu je vytvoření dlouhodobě udržitelné datové, informační a personální základny pro optimalizaci systému úhrad lůžkové péče v ČR. V rámci tohoto projektu byl v roce 2018 proveden sběr a validace dat ze stanovené sítě referenčních nemocnic s následným vyčíslením nákladů lůžkové péče. V letošním roce by pak po provedení simulací a testování dopadů do systému úhrad měl být implementován klasifikační systém pro akutní lůžkovou péči (CZ-DRG). Změnou způsobu úhrady by mělo být dosaženo vyšší efektivity ve financování lůžkové péče, jelikož systém bude odrážet reálné ceny výkonů.

Jeck se zahrnutím opatření daných zákonem č. 191/2018 Sb. jsou obsaženy v MF ČR (2018f).

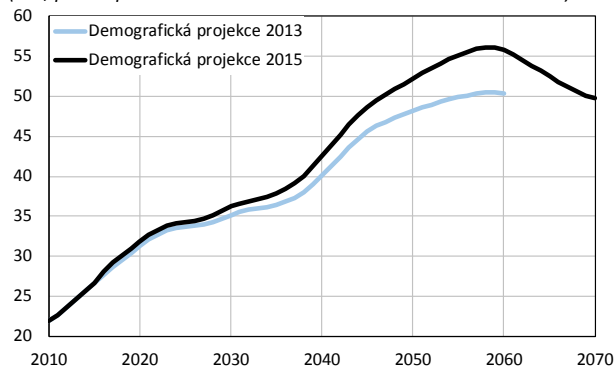
Populační projekce Eurostatu (EK, 2017) předvídá poměrně značný pokles počtu obyvatel ČR v dlouhém období (viz Box 2), mírnější pokles předvídá i ČSÚ (2018). Míra závislosti měřená jako poměr počtu osob starších 65 let k počtu osob v produktivním věku (15–64 let) se má do roku 2060 téměř zdvojnásobit a dosáhnout zhruba 56 % (viz Graf 5.2).

To samozřejmě nebude jen důsledek poklesu počtu osob v produktivním věku, ale rovněž zvyšování průměrné doby dožití. Podíl osob ve věku 85 let a starších na počtu osob ve věku 65 let a vyšším se má v horizontu projekce více než zdvojnásobit. V poslední dekádě projekcí by pak mělo dojít ke snížení míry závislosti. Silný růst po roce 2035 a vrchol v období zhruba mezi roky 2045–2060 je způsoben především populačně silnými ročníky narozenými v 70. letech 20. století. Po roce 2060 by jejich vliv měl slábnout.

Graf 5.2: Demografická míra závislosti

(v %, poměr počtu osob starších 65ti let k osobám ve věku 15–64)

Zdroj: EK (2014, 2017).

Míry ekonomické aktivity pro věkové kohorty nad 54 let se v projekci zvyšují do roku 2030 v souladu s prodloužením statutárního důchodového věku. Po roce 2030 však zůstávají přibližně konstantní, což odráží aktuální institucionální nastavení důchodového systému. Ačkoliv je revizní mechanismus součástí důchodového systému, neukládá vládě povinnost, nýbrž pouze doporučení, aby předložila Parlamentu ČR ke schválení změnu důchodového věku. Z tohoto důvodu bylo EK zamítnuto, aby byl v dlouhodobých projekcích revizní mechanismus aplikován. Projekce proto pracuje s důchodovým věkem jako pevným stropem ve výši 65 let od roku 2030 dále.

Vývoj penzijních výdajů v relaci k HDP byl v posledních letech relativně příznivý především vlivem makroekonomického prostředí. Výchozí hodnota výdajů v minulých projekcích byla 9,0 % HDP v roce 2013, zatímco v roce 2016 byly výdaje na důchody o 0,8 p. b. nižší. Vyšší růst mezd a platů, zaměstnanosti a míry participace naopak vedl k dynamickému růstu na příjmové straně systému. To pozitivně ovlivnilo saldo systému, které v roce 2016 (výchozí rok projekcí) činilo -0,3 % HDP, přičemž v letech 2017 a 2018 se bilance dále zlepšovala.

Trend dlouhodobých penzijních projekcí je primárně určen demografickým vývojem a zákonem stanoveným věkem odchodu do důchodu. Z těchto předpokladů vyplývá, že výdaje na důchody by měly být v relaci k HDP do roku 2030 v podstatě stabilní na úrovni výchozího roku 2016 (Tabulka 5.1). Po roce 2030 však dochází k zastavení růstu důchodového věku a do důchodu začínou odcházet silné ročníky ze 70. let 20. století. To povede k poměrně dramatickému nárůstu výdajů až na 11,7 % HDP těsně před rokem 2060, následovanému poklesem výdajů na úroveň 10,9 % HDP na konci horizontu projekce v roce 2070. Pokles poměru výdajů k HDP je dán opět demografickými faktory, kdy budou do důchodu odcházet slabší ročníky narozené v 90. letech 20. století a nahradí ročníky silnější.

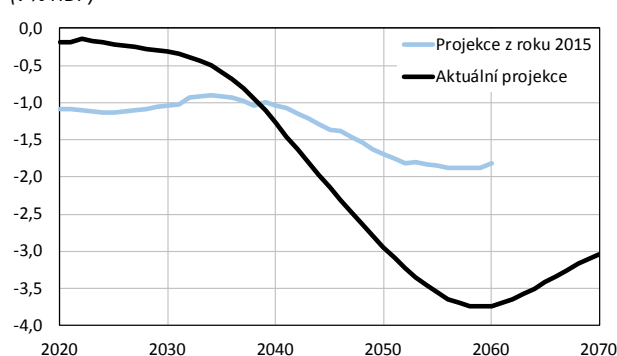
Příjmy důchodového systému v poměru k HDP jsou v celém horizontu projekce konstantní. To plyne z předpokladu vývoje mezd a platů v ekonomice, které by se měly v delším horizontu vyvíjet v souladu s produktivitou práce. V důsledku toho se udržuje fixní podíl odměn

výrobního faktoru práce na HDP, z něhož se odvádí konstantní sazba důchodového pojištění ve výši 28 % hrubé mzdy či platu. Příjmy systému tak v celém horizontu dosahují úrovně výchozího roku 2016 a činí 7,9 % HDP.

Vzhledem ke konstantním příjmům kopíruje výsledná projekce salda důchodového systému (Graf 5.3) průběh výdajů na penze. Očekáváme, že do roku 2030 bude saldo relativně stabilní na úrovni kolem -0,3 % HDP. V dalším období se bude saldo zhoršovat a klesne kolem roku 2060 téměř k -4 % HDP, přičemž v poslední dekádě projekce by se měl deficit začít snižovat. Dochází tak k citelnému zhoršení oproti minulé projekci (EK, 2015), kde saldo těsně před koncem projekce kleslo na minimální úroveň necelých -2 % HDP.

Graf 5.3: Odhadované saldo důchodového účtu

(v % HDP)

Zdroj: Projekce MF ČR a Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku.

Vzhledem k tomu, že způsob modelování penzijních výdajů zůstal od minulého kola projekcí nezměněn, lze vlivy zhoršení salda penzijního systému rozdělit do dvou skupin. První skupinou jsou externí faktory (např. rozdílný demografický vývoj), druhou pak změny důchodového systému (odlišný valorizační vzorec a zastropování věku odchodu do důchodu).

Aktualizace předpokladů projekce sice hraje roli v dynamice výdajů v čase, proti ní ale působí příznivější vývoj v minulých letech. I když tedy výdaje v nové projekci rostou dynamičtěji, zvyšují se z nižšího základu a v roce 2060 končí prakticky na stejné úrovni jako v minulé projekci (9,7 % HDP). Vyšší deficit je tak způsoben především změnou v systému. Saldo penzijního systému v roce 2060 nejvíce zhoršuje zastropování důchodového věku (dopad cca 1,6 p. b.), zatímco změna valorizačního vzorce zvyšuje výdaje o zhruba 0,3 p. b. Jinými slovy, absolutním zastropováním věku odchodu do důchodu došlo k růstu ročních výdajů na důchody v dnešních relacích o cca 75 mld. Kč a změna valorizačního vzorce navýší výdaje o dalších cca 15 mld. Kč.

V oblasti zdravotní a dlouhodobé péče je z hlediska dynamiky růstu výdajů situace obdobná jako v předchozích projekcích. U zdravotní péče je v základním scénáři nárůst o pětinu (z výchozí hodnoty 5,4 % HDP v roce 2016 na 6,5 % HDP v roce 2070), u dlouhodobé péče pak na více

než dvojnásobek (z 1,3 % HDP v roce 2016 na 2,9 % HDP v roce 2070). Oproti minulým projekcím je však rozdíl ve výchozích úrovních, konkrétně v úrovni dlouhodobé péče, která je oproti Zprávě o stárnutí populace z roku 2015 téměř dvojnásobná (blíže viz MF ČR, 2018a).

Referenční scénář se od čistě demografického scénáře liší v několika ohledech. U zdravotní péče jde o vyšší důchodovou elasticitu, kdy poptávka po zdravotních službách roste zpočátku o desetinu rychleji než životní úroveň měřená jako HDP na obyvatele. Dále u zvýšení doby dožití je naopak předpokládáno, že bude z poloviny strávena v dobrém zdravotním stavu (na rozdíl od veškerého navýšení stráveného ve špatném zdravotním stavu v základním scénáři). U dlouhodobé péče je navíc v referenčním scénáři obsažen předpoklad vyššího růstu náhrad zaměstnancům v sociálních službách s tím, jak poroste produktivita práce v ekonomice (místo růstu HDP na obyvatele, který je nižší).

Demografické vlivy zvyšují výdaje zdravotní péče o 1,4 p. b., vyšší důchodová elasticita o další 0,3 p. b., zatímco vliv dobrého zdravotního stavu v části dodateč-

ných dožitých let snižuje přírůstek výdajů v referenčním scénáři o 0,6 p. b. U dlouhodobé péče je vliv demografického vývoje kvantifikován na 1,4 p. b., vyšší náhrady zaměstnancům na dodatečných 0,3 p. b. Efekt vlivu dobrého zdravotního stavu v polovině dodatečně dožitých let v projekci převažuje vyšší důchodovou elasticitu, čímž přírůstek výdajů nepatrně snižuje o 0,1 p. b.

Konečně poslední významná položka dlouhodobých výdajů, vzdělávání, by měla růst z úrovně 3,2 % HDP v roce 2016 na 4 % HDP v roce 2070. To je v podstatě stejné jako v minulých projekcích a zároveň jde o nejvyšší nárůst v celé EU. Důvodem zvýšení je vyšší růst náhrad zaměstnancům ve školství v relaci k projektovanému růstu ekonomiky.

Celkový nárůst výdajů mezi roky 2016 a 2070 přesahuje 6 p. b., jak ukazuje Tabulka 5.1. Zdravotní péče, dlouhodobá péče a vzdělávání dohromady rostou o 3,5 p. b. Jde ovšem o základní scénáře, a především u zdravotní a dlouhodobé péče platí, že většina alternativních (citlivostních) scénářů ukazuje nárůst více či méně vyšší (viz EK, 2018a). Výjimku tvoří pouze scénáře se zahrnutím dopadu zdravějšího životního stylu.

Tabulka 5.1: Projekce výdajů závislých na věkové struktuře obyvatelstva – referenční scénáře
(v % HDP)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Celkové výdaje závislé na věkové struktuře	18,1	18,3	19,5	21,1	23,4	25,1	24,3
Důchody	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Zdravotní péče	5,4	5,6	5,9	6,2	6,5	6,6	6,5
Dlouhodobá péče	1,3	1,4	1,8	2,1	2,4	2,8	2,9
Vzdělávání	3,2	3,2	3,7	3,6	3,7	4,1	4,0

Zdroj: EK (2018a).

5.3 Analýza udržitelnosti

Na dlouhodobé projekce navazuje analýza udržitelnosti, jež identifikuje rozsah případné fiskální konsolidace k zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil poměr výdajů nebo zvýšil poměr příjmů k HDP.

Evropská komise publikuje standardně tři indikátory udržitelnosti (viz EK, 2019b). Indikátor S1 obecně vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno zlepšit primární strukturální saldo sektoru vládních institucí, aby dluh sektoru vládních institucí v roce 2030 činil 60 % HDP. Tento ukazatel pro ČR v současnosti dosahuje -2,9 % HDP. Záporná hodnota dokumentuje, že nárůst výdajů souvisejících se stárnutím populace do roku 2030 je „vykompenzován“ zejména relativně nízkou úrovní dluhu sektoru vládních institucí, podpořenou jeho poklesem v minulých letech.

Indikátor S2 určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu. Podle posledních výpočtů nabývá hodnoty 4,1 % HDP. Hodnota tohoto indikátoru je výrazně ovlivněna náklady stárnutí populace, které, na

rozdíl od horizontu pro indikátor S1, převažují současnou pozitivní situací veřejných financí.

Ukazatel S0 indikuje možná fiskální nebo finanční rizika v krátkém období. Svou povahou je tak odlišný od indikátorů S1 a S2, jelikož S0 kvantifikuje míru rizika. Pro ČR aktuální hodnota indikátoru S0 dosahuje 0,18, což je hluboko pod kritickou mezí 0,43.

ČR je aktuálně v oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí hodnocena jako země se středním rizikem. K návratu do pásma nízkého rizika je tak nutné vyřešit zejména budoucí tlaky na veřejné finance z titulu demografických změn. To se týká všech složek dlouhodobých projekcí, tedy penzí, zdravotní a dlouhodobé péče, stejně jako oblasti vzdělávání.

Tabulka 5.2: Indikátory udržitelnosti S1 a S2 pro ČR
(v % HDP)

	S1	S2
Náklady stárnutí	0,9	4,7
Vliv fiskální pozice	-1,6	-0,5
Vliv výše dluhu	-2,2	-
Celkem	-2,9	4,1

Zdroj: EK (2019b).

Box 2: Nová demografická projekce ČSÚ

Dne 28. listopadu 2018 vydal ČSÚ aktualizovanou demografickou projekci obyvatel ČR (ČSÚ, 2018). Základní scénář dlouhodobých projekcí výdajů spojených se stárnutím populace, uvedený také v tomto KP, ale vychází z projekce Eurostatu publikované v první polovině roku 2017 (Eurostat, 2019). Obě projekce se kromě data své publikace, což však vzhledem ke krátkému intervalu nemá zásadní vliv na dlouhodobé trendy, částečně liší jak v metodice, tak v základních předpokladech. Eurostat využívá jednotnou, konzistentní metodiku pro všechny země, zohledňující jejich vzájemné vazby, resp. vazby zemí EU a vnějšího světa. Naproti tomu ČSÚ bere více v úvahu národní specifika.

Tabulka 5.3: Základní předpoklady demografických projekcí

		2020	2030	2040	2050	2060	2070
Úhrnná plodnost							
Eurostat	<i>počet dětí na 1 ženu</i>	1,68	1,74	1,76	1,78	1,80	1,82
ČSÚ	<i>počet dětí na 1 ženu</i>	1,70	1,72	1,73	1,74	1,74	1,74
Očekávaná doba dožití při narození - muži							
Eurostat	<i>roky</i>	76,8	78,6	80,3	82,0	83,5	84,9
ČSÚ	<i>roky</i>	76,6	78,7	80,5	82,1	83,6	84,8
Očekávaná doba dožití při narození - ženy							
Eurostat	<i>roky</i>	82,6	84,1	85,5	86,8	88,1	89,3
ČSÚ	<i>roky</i>	82,4	84,0	85,5	86,7	87,9	88,9
Saldo migrace							
Eurostat	<i>osoby</i>	21 499	17 499	20 522	14 073	8 808	8 540
ČSÚ	<i>osoby</i>	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000

Pozn.: Projekce původně sahají v případě Eurostatu do roku 2080 a ČSÚ do roku 2100. Uvádíme zde údaje pouze do roku 2070, což je horizont dlouhodobých projekcí pro účely hodnocení fiskálních dopadů stárnutí populace.

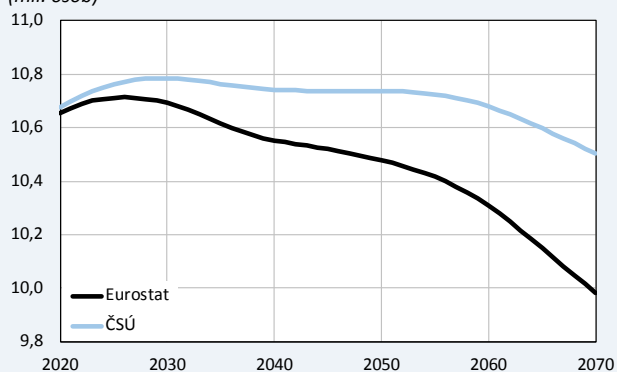
Zdroj: EK (2017), ČSÚ (2018).

Základní předpoklady obou demografických scénářů srovnává Tabulka 5.3. Obě instituce se v rámci svých středních variant populačních projekcí nijak zásadně neliší v očekávané délce života a úhrnné plodnosti. Výraznější dopady, pokud jde o velikost populace, má vyšší odhadované saldo čisté migrace, které je však považováno za nejméně předvídatelnou proměnnou.

Eurostat i ČSÚ v dlouhodobém horizontu předpokládají pokles populace ČR. Pozitivnější předpoklady ČSÚ stojí za stabilnějším vývojem a mírnějším poklesem celkového počtu osob v posledních dvou dekádách uvažovaného horizontu do roku 2070. Jak dokládá Graf 5.4, rozdíl v celkovém počtu osob se postupem času zvětšuje a v závěru horizontu dosahuje výše 522 tisíc. Základním faktorem ovlivňujícím fiskální dopady stárnutí populace je však struktura populace s ohledem na počet osob v produktivním, resp. postproduktivním věku. Demografická míra závislosti, která poměřuje počet osob ve věku 65 let a starších k osobám ve věku 15–64, se příliš výrazně neodlišuje, jak potvrzuje Graf 5.5. Projekce ČSÚ ve výsledku vykazuje mírně nižší míru závislosti, což je způsobeno především vyšším migračním saldem osob v mladších věkových kohortách.

Graf 5.4: Populace

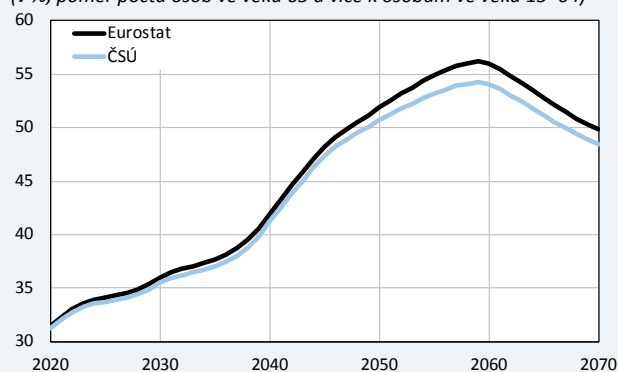
(mil. osob)

Zdroj: EK (2017), ČSÚ (2018).

Graf 5.5: Demografická míra závislosti

(v %, poměr počtu osob ve věku 65 a více k osobám ve věku 15–64)

Zdroj: EK (2017), ČSÚ (2018). Výpočty MF ČR.

Pro posouzení fiskálních dopadů alternativního vývoje demografie je nutné nejprve promítnout změny do makroekonomického scénáře. Základní scénář KP vychází z projekcí, které jsou kalkulovány EK pro země EU v rámci Pracovní skupiny pro stárnutí populace na základě demografických projekcí Eurostatu. Alternativní scénář je založený na demografii ČSÚ a vychází z výpočtů MF ČR při použití shodné metodiky pro tvorbu makroekonomického rámce. S ohledem na zajištění co nejlepší srovnatelnosti zachovává alternativní scénář parametry přímo nesouvisející s demografickým vývojem (např. vývoj souhrnné produktivity výrobních faktorů, produktivity práce, růstu kapitálu v podílu na odpracovaných hodinách, apod.) shodně se základním scénářem. Stejná zůstává i míra nezaměstnanosti na úrovni dlouhodobé strukturální míry nezaměstnanosti odhadnuté pro ČR v rámci projekcí EK. Rozdíly oproti základnímu scénáři tak plynou z vyššího počtu osob v produktivním věku, což v důsledku zvyšuje faktor

práce. Pozitivní příspěvek trhu práce prostřednictvím struktury populace ilustruje i vyšší míra participace (Tabulka 5.4), která je odrazem vyššího početního zastoupení osob v aktivnějších kohortách. Uvedené faktory, při daném předpokladu o vývoji produktivity práce, působí pozitivně na rychlejší růst HDP.

Tabulka 5.4: Odchytky alternativního a základního makroekonomického scénáře
(procentní body)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Růst produktivity práce	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Reálný růst HDP	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Míra participace mužů (ve věku 20-64)	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3
Míra participace žen (ve věku 20-64)	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,0	0,3
Celková míra participace (ve věku 20-64)	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,1	0,3
Míra nezaměstnanosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5	-0,4

Pozn.: Rozdíly alternativní projekce oproti základnímu scénáři projekcí uvedených v Tabulce P.7.
Zdroj: EK (2017). Výpočty MF ČR.

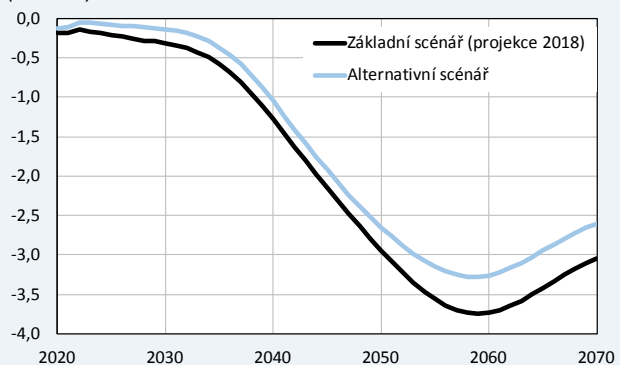
Dopady rozdílného demografického a z něj plynoucího makroekonomického scénáře na výdaje závislé na věkové struktuře nejsou ve výsledku příliš dramatické. Ve všech složkách výdajů se však projevují dva protichůdné efekty. Optimističtější projekce ČSÚ vede k vyššímu absolutnímu počtu důchodců, příjemců zdravotní a dlouhodobé péče, i studentů, což výdaje zvyšuje. Dominantním faktorem u tohoto scénáře je ovšem vyšší úroveň HDP, která poměrové ukazatele snižuje. U zdravotní a dlouhodobé péče navíc hraje roli pozitivní důchodový efekt, kdy vyšší příjem vede k vyšším výdajům na zdravotní péči. Efekty se zde navzájem prakticky eliminují, zatímco u výdajů na důchody a vzdělání převažují pozitivní makroekonomické dopady.

Tabulka 5.5: Odchytky alternativního scénáře výdajů závislých na věkové struktuře obyvatelstva
(v % HDP)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Celkové výdaje závislé na věkové struktuře	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,5	-0,4
Důchody	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Zdravotní péče	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dlouhodobá péče	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
Vzdělávání	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2

Pozn.: Rozdíly alternativní projekce oproti základnímu scénáři projekcí, které uvádí Tabulka 5.1.
Zdroj: Výpočty a projekce MF ČR.

Graf 5.6: Vývoj deficitu důchodového účtu podle projekcí MF
(v % HDP)

Zdroj: Projekce MF ČR a Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku Rady EU.

Výdaje na důchody jsou určujícím faktorem pro vývoj salda systému důchodového pojištění v poměru k HDP. I přesto, že v alternativním scénáři vychází vyšší HDP, nehrají příjmy v tomto poměrovém ukazateli roli. Poměr příjmů k HDP je předpokládán u obou scénářů v celém horizontu projekce konstantní s ohledem na shodný dlouhodobý vývoj objemu mezd a platů i HDP. Výsledné saldo je tak v případě alternativní projekce vlivem nižší dynamiky výdajů příznivější, a to v rozsahu až 0,4–0,5 % HDP v závěru horizontu projekcí.

Ačkoliv se demografické projekce Eurostatu a ČSÚ liší ve velikosti populace, rozhodujícím faktorem je věková struktura. Je velmi pravděpodobné, že i přes potenciálně pozitivnější výsledky salda důchodového systému optikou projekce ČSÚ bude v souvislosti s odchodem silných ročníků do důchodu docházet k postupnému propadu salda až k -3,3 % HDP (oproti -3,7 % HDP v základním scénáři). Závěry pro hodnocení dlouhodobé udržitelnosti jsou tak v obou scénářích prakticky totožné.

5.4 Záruky sektoru vládních institucí

Pohled na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí doplňuje problematika záruk poskytnutých sektorem vládních institucí ostatním subjektům. Záruky představují zvýšení výdajů sektoru vládních institucí ve chvíli, kdy nebudou dlužníci své závazky, na něž je záruka poskytnuta, schopni splácet. Objem poskytnutých záruk

v posledních letech trvale klesá. Jejich celková výše na konci roku 2018 činila 0,2 % HDP.

Majoritní podíl na garancích sektoru vládních institucí vykazují záruky poskytované místními rozpočty ve výši 0,1 % HDP. Nejvýznamnější z nich je vůči Dopravnímu podniku hlavního města Prahy na odložené splátky na

nákup tramvají ve výši 5,3 mld. Kč. Dalšími jsou záruky poskytnuté územními samosprávnými celky na úvěry spojené s bytovými potřebami (0,3 mld. Kč).

Státní záruky trvale klesají zejména proto, že financování rozvoje infrastruktury není od roku 2001 řešeno skrze poskytované garance. V roce 2016 došlo k zániku práv Československé obchodní banky na plnění záruky v kauze převzetí Investiční a poštovní banky. Ačkoliv byl doposud vyplacen pouze zlomek záruky (6,1 mld. Kč z celkové hodnoty 160 mld. Kč), není dosud v této kauze uzavřený poslední soudní spor s potenciálním plněním až ve výši 20 mld. Kč.

V roce 2018 byla poskytnuta státní záruka na zajištění půjčky ČNB pro Mezinárodní měnový fond z jejich devizových rezerv (zákon č. 179/2018 Sb.) na základě nové smlouvy. Předchozí smlouva mezi těmito dvěma institucemi byla ukončena v roce 2016. Přislíbený úvěrový rámec činí až 1,5 mld. eur, avšak vykazovaná výše záruky je závislá na stavu čerpaného úvěru. Poskytnutá záruka zatím nebyla čerpána. U minulé smlouvy na zajištění půjčky ČNB Mezinárodnímu měnovému fondu se stav čerpání v jednotlivých letech pohyboval mezi 0,4 až 2,2 mld. Kč. Vzhledem k čerpanému stavu půjčky v minulosti a spolehlivosti dlužníka tato záruka nepředstavuje pro veřejné finance riziko.

6 Kvalita příjmů a výdajů veřejných financí

Jednou z hlavních priorit ČR v daňové oblasti nadále zůstává boj proti daňovým únikům. Neméně významnou prioritu představuje snižování administrativní náročnosti a elektronizace výběru daní. Tímto směrem je zaměřen projekt MOJE daně, či návrh na paušální daň. Uvedeným dvěma cílům odpovídá celkové směřování daňové politiky na národní i mezinárodní úrovni.

V oblasti racionalizace výdajů došlo během roku 2018 k dalšímu zpřesnění v oblasti centrálního nákupu státu, kde se realizují transakce v objemu převyšujícím 4 mld. Kč. V průběhu letošního roku by mělo dojít k dokončení transpozice směrnice Rady EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských zemí přijetím technické novely zákona o finanční kontrole.

6.1 Výhled daňové politiky v letech 2019–2022

6.1.1 Připravované změny v daňové oblasti

Vláda připravila novelu zákona o elektronické evidenci tržeb, odrážející rozhodnutí Ústavního soudu (nález č. 8/2018 Sb.) a potřeby vyplývající z praxe (sněmovní tisk č. 205). Novela upravuje účinnost elektronické evidence tržeb pro zbývající část podnikatelů, kteří původně spadali do třetí a čtvrté fáze (tj. svobodná povolání, doprava, zemědělství, podnikatelé ve výrobě, vybraná řemesla atd.). Jako kompenzační opatření se u vybraných služeb s vysokým podílem lidské práce a některých dalších statků navrhuje nižší sazba daně z přidané hodnoty. K významnému snížení sazby tak dojde u kadeřnických a holičských služeb, oprav jízdních kol, oprav obuvi, úprav a oprav oděvů a textilních výrobků a prodeje točeného piva, kde by mělo dojít k poklesu ze stávající sazby 21 % na 10 %. Návrh počítá také s dalším snížením daně z přidané hodnoty v sektoru stravovacích služeb a u podávaných nealkoholických nápojů, ve kterém již došlo ke snížení sazeb v souvislosti s náběhem první fáze elektronické evidence tržeb z 21 % na 15 %, a to rovněž na 10 %. Dále dochází ke změně sazby daně z přidané hodnoty u pozemní a vodní hromadné pravidelné dopravy cestujících z 15 % na 10 % (zákon č. 6/2019 Sb.). Stejně snížení sazby bude od 1. ledna 2020 aplikováno i u dodávek tepla a chladu (zákon č. 80/2019 Sb.). Pro nejmenší podnikatele je navržen zjednodušený „papírový“ systém evidence. Princip tohoto režimu evidence spočívá v tom, že podnikatel bude vystavovat účtenky z bloku, který dostane zdarma na finančním úřadě. Jednou za čtvrt roku pak zašle speciální formulář s údaji o výši tržeb a počtu vydaných a případně stornovaných účtenek na finanční úřad.

Zákon č. 80/2019 Sb. opětovně navyšuje limit pro uplatnění tzv. výdajových paušálů pro podnikatele již pro zdaňovací období roku 2019. Maximální hranice výdajů, u nichž nemusí podnikatelé sledovat skutečné náklady, se zdvojnásobila na 2 mil. Kč. Dále byly zahájeny práce na vládním návrhu zákona, díky kterému se malým živnostníkům výrazně zjednoduší odvodové povinnosti a klesne administrativní náročnost podnikání. Podnikatelé s ročním příjmem do 1 mil. Kč získají možnost se prostřednictvím jediné paušální platby zbavit povinnosti vést účetnictví pro daňové účely a přiznávat na třech

různých formulářích daň z příjmů, sociální pojistné a zdravotní pojistné. Paušální daň bude placena měsíčně jedinou platbou a bude zahrnovat minimální základy pro sociální a zdravotní pojištění pro příslušný rok (tj. částky, které již nyní všichni poplatníci povinně platí) a částku daně. Celková výše tohoto paušálního odvodu by se měla pohybovat v závislosti na vývoji průměrné mzdy. Opatření má vést kromě snížení administrativy u podnikatelů i k úsporám na straně finanční správy.

Dále MF ČR připravilo návrh, kterým by se měly změnit některé daňové zákony. V oblasti příjmových daní by se měl změnit způsob stanovení daňové uznatelných technických rezerv v pojišťovnictví a rozšířit institut osvobození příjmů z podílů na zisku. Úpravy daňových sazeb by se měly týkat daně z hazardních her a spotřebních daní z lihu a tabákových výrobků. Zrušení osvobození zemního plynu spotřebovaného domovními kotelny od daně z plynu by pak mělo částečně přispět k narovnání konkurenčního prostředí v této oblasti.

V současné době probíhají intenzivní diskuse a analýzy nad možností zavedení tzv. digitální daně v ČR. V rámci EU byl vypracován návrh směrnice pro krátkodobé řešení zdanění digitálních služeb, jejíž znění kompromisního návrhu nebylo nakonec přijato. Daň měla být uvalena ve výši 3 % ze zdanitelných příjmů, a to pouze na velké podnikatelské subjekty (s celosvětovým obratem nad 750 mil. eur a současně s obratem nad 50 mil. eur dosaženým ze zdanitelných služeb v rámci EU), které poskytují služby umístění cílené digitální reklamy včetně služeb s tím přímo spojených.

6.1.2 Efektivita výběru a elektronizace správy daní

Prioritou MF ČR je i nadále digitalizace správy daní a prohloubení přívětivého přístupu vůči daňovým poplatníkům. Projekt MOJE daně (zkratka Moderní a jednoduché daně) představuje vlajkovou loď postupné elektronizace správy daní, zásadního zjednodušení a vstřícného přístupu pro plátce a poplatníky. Předpokládaný termín účinnosti je rok 2020. Součástí projektu je mimo jiné i zřízení portálu MOJE daně, virtuálního finančního úřadu, který poplatníkům mimo jiné nabídne možnost předvyplněných daňových formulářů. V nich budou základní údaje poplatníka,

vstupy o mzdách od zaměstnavatele či data od třetích stran, která jsou důležitá pro finální stanovení daňové povinnosti (informace od bank či penzijních fondů). Tím se výrazně zjednoduší elektronické podávání daňového přiznání. Nedílnou součástí digitalizace správy daní je zefektivnění výběru daní za využití softwarových (analytických) nástrojů. Vyšší integrace výpočetní techniky zároveň sníží zátěž na straně daňových subjektů, která vzniká prováděnou kontrolní činností.

6.1.3 Mezinárodní spolupráce proti daňovým únikům

ČR nadále usiluje o zavedení plošného mechanismu přenesení daňové povinnosti, který by zásadně snížil zbývající úniky na dani z přidané hodnoty. Cestu k tomu otevřelo jednomyslné schválení příslušného návrhu Radou ministrů financí a hospodářství zemí EU dne 2. října 2018 v Lucemburku, k němuž došlo na základě několikaletého úsilí ČR. Plošný mechanismus se může vztahovat na veškerá zdanitelná plnění u zboží a služeb u jednotlivých transakcí nad 17 500 eur (v přepočtu cca 450 000 Kč). Dne 16. ledna 2019 zaslala ČR žádost EK, která ji v rámci nastavených pravidel předloží ke schválení Radě EU. Po schválení žádosti bude v ČR zahájen legislativní proces s očekávanou platností právní úpravy od 1. července 2020.

Dalším důležitým nástrojem boje proti daňovým únikům na mezinárodní úrovni je stále se prohlubující mezinárodní výměna informací v daňových záležitostech. Mezi hlavními opatřeními, která se podařilo v roce 2018 zrealizovat, je transpozice směrnice DAC5, provedená novelou daňového řádu (zákon č. 94/2018 Sb.). Na jejím základě je nově zajištěn přístup správce daně k některým údajům a dokumentům získávaným a držaným povinnými osobami (advokáty, notáři, daňovými poradci atd.)

6.2 Racionalizace výdajů sektoru vládních institucí

6.2.1 Zákon o řízení a kontrole veřejných financí

Dokončení transpozice směrnice Rady 2011/85/EU, která byla z velké části realizována přijetím zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a zákona č. 25/2017 Sb., o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí, vyžaduje schválení novely zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů. MF ČR v roce 2016 předložilo do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR návrh zákona o řízení a kontrole veřejných financí, který měl nejen dokončit úplnou transpozici uvedené směrnice do českého právního řádu, ale také vytvořit jednoduchý a transparentní systém kontroly veřejných financí, který by jasně stanovil odpovědnost konkrétních osob za schvalování veřejných výdajů a jejich kontrolu. Tento návrh však byl v srpnu 2017 zamítnut Senátem Parlamentu ČR a jeho veto následně nepřehlasovala nadpoloviční většina všech poslanců. Z toho důvodu MF ČR připravilo návrh novely

podle právní úpravy opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Aktuálně novým okruhem informací, který byl zahrnut do režimu automatické výměny informací, je souhrn informací o daňových optimalizačních schématech, rizikových z hlediska obcházení daňových povinností (podle směrnice DAC5). Prostředkem ochrany vnitrostátních základů daně z příjmů je v tomto případě forma speciální oznamovací povinnosti o jednotlivých prvcích optimalizačních schémat a jejich uživatelích. Tato oznamovací povinnost se bude týkat primárně tzv. zprostředkovatelů (zejména daňoví poradci, advokáti, účetní a další subjekty podílející se na tvorbě a uplatňování daňových optimalizačních schémat v praxi), kteří budou mít povinnost oznamovat daňovým úřadům předepsané informace o těchto schématech. V případě, že zprostředkovatel uplatní výjimku profesní mlčenlivosti, oznamovací povinnost přechází přímo na schématem dotčeného daňového poplatníka. Na odpovídající vnitrostátní právní úpravě se v současné době pracuje.

V první polovině roku 2019 došlo k transpozici směrnice EU proti vyhýbání se daňovým povinnostem do českého právního řádu (zákon č. 80/2019 Sb.), která by měla zamezit nekalým praktikám v této oblasti především u nadnárodních korporátních entit. Směrnice stanovuje pět opatření proti vyhýbání se daňovým povinnostem: pravidlo pro omezení daňové uznatelnosti úroků, zdanění majetku přemístěného bez změny vlastnictví do zahraničí, obecné pravidlo proti zneužívání daňového režimu, pravidlo pro ovládané zahraniční společnosti a hybridní nesoulady. Všechna tato opatření se vztahují pouze na právnické osoby.

technického charakteru (sněmovní tisk č. 261), která rozšiřuje okruh subjektů (jedná se o dobrovolné svazky obcí a jejich příspěvkové organizace a státní organizaci Správa železniční dopravní cesty) vymezených pod pojmem orgán veřejné správy v souladu s požadavky směrnice, zatímco samotný systém zůstává nezměněn. Účinnost této úpravy je navržena od 1. ledna 2020.

6.2.2 Centrální nákupy státu

Dle usnesení vlády č. 924/2014 je od roku 2016 realizován nákup konkrétních komodit prostřednictvím systému centrálního nákupu státu. Na základě znalosti struktury výdajů vybraných resortů a provedených analýz dobré praxe v oblasti centrálních nákupů v pěti zemích EU byl usnesením vlády č. 289/2015 stanoven seznam komodit ke standardizaci pro účely centrálního nákupu. V návaznosti byl usnesením vlády č. 913/2015 schválen rámcový harmonogram centrálního nákupu pro roky 2016–2020. Dále byly usnesením vlády č. 24/2016 schváleny minimální požadavky na provoz resortních

systémů centralizovaného zadávání veřejných zakázek a seznam komodit (elektrická energie, telekomunikační služby, kancelářská technika, osobní vozidla aj.) povinně nakupovaných centrálním zadavatelem v rámci těchto systémů. Z celkového počtu 25 ústředních orgánů státní správy má v současnosti povinnost ustavit resortní systém centralizovaného zadávání celkem 16 z nich. MF ČR předložilo v srpnu 2018 vládě již druhou Zprávu o hodnocení resortních systémů centralizovaného zadávání a centrálního nákupu státu za rok 2017 (MF ČR, 2019b). V roce 2017 bylo v rámci resortních systémů centralizovaného zadávání realizováno plnění o celkovém objemu 4,2 mld. Kč. Více než dvě třetiny tohoto finančního objemu tvořily komodity, u kterých je povinnost nákupu v rámci resortních systémů centralizovaného zadávání daná usnesením vlády č. 24/2016. Zbývající třetinu tvořily komodity, které jednotlivé resorty zadávají centralizovaně dobrovolně. V důsledku centralizovaného zadávání nákupů se odhaduje v roce 2017 úspora 0,7 mld. Kč. V letech 2014–2017 pak byla realizována celková úspora ve výši 2,8 mld. Kč.

MF ČR v roce 2018 rovněž vypracovalo technické standardy vybraných komodit určených pro centrální nákupy státu (osobní vozidla, kancelářské potřeby a úklidové služby), jejichž závaznost je dále upravena ve výkladovém stanovisku k pravidlům centrálního nákupu státu, které na základě usnesení vlády č. 520/2018 zpracovalo MF ČR ve spolupráci s nadresortní koordinační skupinou. Jeho cílem je zpřesnit a jednoznačně upravit postupy, pravidla a povinnosti centrálního nákupu státu a navazujících činností, které s jeho prováděním souvisí.

6.3 Skladba výdajů sektoru vládních institucí

V letech 2009–2017, s výjimkou roku 2012, klesala celková výše výdajů sektoru vládních institucí v relaci k HDP (průměrně o 0,7 p. b. ročně). V absolutním vyjádření celkové výdaje v tomto období rostly v průměru o cca 1,6 % ročně. Největší průměrný příspěvek tvořily výdaje v oddílech Sociální věci (0,6 p. b.) a Zdraví (0,5 p. b.). V roce 2017 se celkové výdaje sektoru vládních institucí meziročně zvýšily o 83,1 mld. Kč, ovšem v roce 2016 došlo k poklesu srovnávací úrovně výdajů o 33,9 mld. Kč v důsledku přechodu na novou finanční perspektivu. Meziroční růst byl z více než 70 % tažen výdaji v oddílech Zdraví a Vzdělávání (u obou oddílů se jedná zejména o náhrady zaměstnancům), v oddílu Sociální věci pak vlivem růstu peněžitých dávek sociálního zabezpečení ve skupině Stáří. Meziročního poklesu výdajů bylo dosaženo pouze v oddílu Všeobecné veřejné služby v důsledku snížení úrokových výdajů na obsluhu dluhu.

V letech 2020–2022 očekáváme zvyšování výdajů sektoru vládních institucí jak v absolutním vyjádření, tak v relaci k HDP. V roce 2022 by mělo v porovnání s rokem

6.2.3 Majetek České republiky

K efektivnější správě státního majetku přispívá novela zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (provedená zákonem č. 51/2016 Sb.), která umožnila postupné soustřeďování vybraného majetku státu u Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Účinným nástrojem ke zvýšení hospodárnosti využívání veřejných prostředků je Centrální registr administrativních budov, jehož je úřad správcem a provozovatelem. Systém eviduje všechny administrativní budovy ve vlastnictví státu a je nápomocný při optimalizaci obsazenosti budov, do kterých přesouvá státní instituce platící v dané lokalitě nájem neveřejným subjektům. V roce 2017 došlo k 66 přesunům státních úřadů ze soukromého nájmu do státních budov, čímž byla realizována úspora za hrazené nájemné ve výši 15,4 mil. Kč, a také dochází ke snížení výdajů na provoz a údržbu. Realizované dislokační záměry od roku 2015 šetří státu přes 122 mil. Kč ročně za hrazené nájemné a dalších více než 35 mil. Kč za provoz a údržbu. Systém rovněž slouží k identifikaci nepotřebného majetku, který je následně určen k prodeji.

V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR je projednáván poslanecký návrh novely zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 406), který upravuje uplatňování nároků na škody, kdy pro tyto účely se na organizační složky státu pohlíží jako na samostatné právnické osoby, tedy že jejich majetek není propojen se státním rozpočtem. V důsledku toho pak bude možné vymáhat náhradu škody po jejich pracovnících a rovněž po externích subjektech, které si organizační složky státu najaly.

2017 dojit k růstu výdajů v relaci k HDP o 2,8 p. b., přičemž očekáváme, že výdaje porostou u všech oddílů s výjimkou oddílu Všeobecné veřejné služby. Největší nárůst odhadujeme v oddílu Sociální věci (o 0,7 p. b.), především v důsledku zvyšování výdajů na důchody (skupina Stáří), obdobný růst pak predikujeme také v oddílu Obrana (o 0,6 p. b. na 1,4 % HDP v roce 2022, který vychází ze schváleného Dlouhodobého výhledu pro obranu 2035 (usnesení vlády č. 187/2019)).¹ Významný nárůst výdajů pak odhadujeme rovněž v oddílech Vzdělávání (o 0,4 p. b.) a Zdraví (o 0,4 p. b.).

V absolutním vyjádření předpokládáme v letech výhledu průměrnou meziroční dynamiku růstu výdajů sektoru vládních institucí ve výši cca 4,7 %, přičemž očekáváme,

¹ Predikce není v rozporu se schváleným Dlouhodobým výhledem pro obranu 2035. Pracuje pouze s odlišnou, aktuální metodikou a jiným pokrytím. Závazek 1,4 % HDP pro kapitolu obrana v hotovostní metodice pro rok 2021 je ve střednědobém výhledu státního rozpočtu zahrnut.

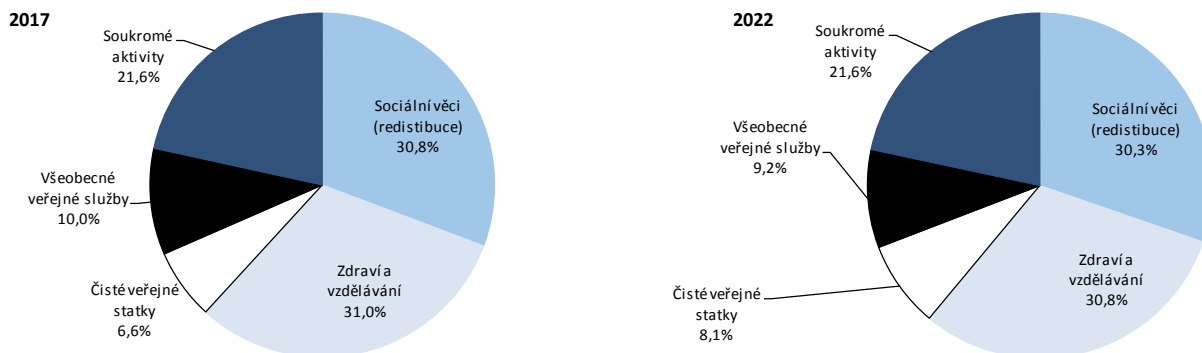
že největší průměrný příspěvek k růstu budou vykazovat výdaje v oddílech Sociální věci, Zdraví, Vzdělávání a Ekonomické záležitosti.

Graf 6.1 zachycuje strukturu výdajů podle funkcí v relaci k celkovým výdajům sektoru vládních institucí v roce 2017 a jejich očekávanou skladbu v roce 2022. Očeká-

váme, že na konci výhledu bude téměř polovina celkových výdajů sektoru vládních institucí vynaložena na sociální zabezpečení a zajištění zdravotní péče obyvatel (tj. 20,5 % HDP, což představuje nárůst tohoto podílu oproti roku 2017 o 1,0 p. b.).

Graf 6.1: Struktura výdajů sektoru vládních institucí ve funkčním členění

(v % celkových výdajů)

Pozn.: Kategorie Čisté veřejné statky zahrnuje Obranu a Veřejný pořádek a bezpečnost. Soukromé aktivity jsou souhrnem Ekonomických záležitostí, Ochrany životního prostředí, Bydlení a společenské infrastruktury a Rekreace, kultury a náboženství. Pro podrobnosti ke členění viz ECB (2009).
Zdroj: ČSÚ (2019d). Výpočty a predikce MF ČR.

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

Kvalitní a důvěryhodný institucionální rámec fiskální a rozpočtové politiky představuje základní předpoklad pro zdravé a udržitelné veřejné finance. V této souvislosti byly na začátku roku 2017 schváleny zákony o rozpočtové odpovědnosti, na jejichž základě se připravují výdajové rámce pro státní rozpočet a rozpočty státních fondů kompatibilní se střednědobým rozpočtovým cílem, pohlíží na zadlužení veřejných financí a zajišťuje solventnost územních samosprávných celků. Podle zákona byly rovněž zřízeny Národní rozpočtová rada a Výbor pro rozpočtové prognózy. V oblasti transparentnosti bylo připraveno několik významných novel zákonů, ať už v oblasti rozpočtového procesu nebo u kontrolní činnosti hospodaření jednotek sektoru vládních institucí.

7.1 Rozpočtová odpovědnost

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, a zákon č. 24/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti, nabyly účinnosti dne 21. února 2017. Ustanovení o nápravě k zajištění alespoň stanovených minimálních splátek jistiny dluhu územního samosprávného celku nabylo účinnosti od 1. ledna 2018, čímž byl místním rozpočtům ponechán prostor pro úpravu splátek dluhu. Spolu s uvedenými zákony byl schválen také zákon č. 25/2017 Sb., o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., který doplnil transpozici práva EU v oblasti požadavků na rozpočtové rámce o složku výkaznictví.

Na základě zákona č. 23/2017 Sb. byla zřízena Národní rozpočtová rada. MF ČR v její součinnosti vytvořilo metodiku pro stanovení jednorázových a přechodných opatření, které jsou jednou z oblastí vstupujících do procesu odvození závazných výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů (Lang et al., 2018). Rovněž byla zveřejněna závazná metodika k odvozování výdajových rámců pro státní rozpočet a státní fondy (MF ČR a NRR, 2018). Ta obsahuje jak postupy pro cyklické očišťování a identifikaci jednorázových a jiných přechodných opatření, tak přechod z aktuální metodiky na hotovostní. MF ČR podle této metodiky postupuje při jejich stanovení a Národní rozpočtová rada následně posuzuje, zda jsou pravidla určená zákonem a odsouhlasenou metodi-

kou plněna. Letošní aktualizace metodiky (MF ČR a NRR, 2019) zpřesnila konkrétní hodnotu strukturálního salda, ze kterého výdajové rámce vycházejí, na střednědobý rozpočtový cíl, nejméně však -1% HDP. Tento aspekt nabývá na důležitosti zejména po zpřísnění střednědobého rozpočtového cíle na $-0,75\%$ HDP (viz Box 3).

Vedle toho byla zveřejněna metodická kompendia k predikci příjmů ze zdravotního pojištění (MF ČR, 2018c), dále pak k dlouhodobým projekcím výdajů na dávky důchodového pojištění (MF ČR, 2018d) a výdajů na zdravotní a dlouhodobou péči a vzdělávání (MF ČR, 2018e). U posledně jmenovaných nejde o metodiku používanou v rámci Zprávy o stárnutí populace, nýbrž o národní, byť značně ovlivněnou prací Evropské komise a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Ze zákona č. 23/2017 Sb. dále plyne povinnost hodnocení pravděpodobnosti naplnění prognóz využívaných pro účely přípravy státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a zdravotních pojišťoven a jejich střednědobých výhledů nezávislým Výborem pro rozpočtové prognózy. Ten začal prognózy MF ČR hodnotit v červenci 2018, aby rozpočtové plánování bylo založeno na nejpravděpodobnějším nebo obezřetnostním makroekonomickém a fiskálním scénáři. Výbor má celkem 11 členů, kteří zastupují na vládě nezávislé instituce, jež samy zpracovávají ekonomické prognózy. Členové Výboru jsou z oblasti finančního sektoru včetně ČNB, zástupci sociálních partnerů a akademické sféry.

Box 3: Střednědobý rozpočtový cíl v evropském rámci a jeho hodnota pro ČR pro roky 2020–2022

Každá členská země EU má dle Paktu o stabilitě a růstu svůj střednědobý rozpočtový cíl. Je vyjadřován jako minimální strukturální saldo a odráží jak běžnou volatilitu veřejných příjmů a výdajů, tak úroveň zadlužení a budoucí závazky dané země. Dodržování střednědobých rozpočtových cílů by mělo členskými státy umožnit zachování dostatečné rezervy vůči referenční hodnotě schodku ve výši 3 % HDP během obvyklých cyklických výkyvů ekonomiky, postupně zlepšovat udržitelnost veřejných financí a současně ponechat prostor pro automatické stabilizační mechanismy.

Střednědobý rozpočtový cíl se stanovuje každé tři roky po aktualizaci Zprávy o stárnutí populace, případně tehdy, pokud je prováděna strukturální reforma s výrazným dopadem na fiskální udržitelnost. Postup jeho výpočtu je určen prováděcím dokumentem Hospodářského a finančního výboru Rady EU k Paktu o stabilitě a růstu (EFC, 2017), přičemž jeho minimální hodnota nesmí být nižší než $-0,5$ % HDP pro signatářské země Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (primární hlavy č. III), případně $-1,0$ % HDP, pokud má země nízké zadlužení a udržitelné veřejné finance a pro země účastníci se mechanismu směnných kurzů č. II. Pro všechny země EU zároveň platí, že minimální hodnota může být zpřísněna s ohledem na:

- velikost podmíněných a nepodmíněných závazků, tedy: (i) rozpočtovou pozici, která by stabilizovala poměr zadlužení k HDP na úrovni 60 % HDP v dlouhodobém horizontu; (ii) fiskální úsilí, jež pokryje 33 % současných hodnoty projektovaného růstu výdajů souvisejících se stárnutím populace; (iii) úsilí přijatelného snížení dluhu pro země, jejichž dluh vládních institucí přesahuje 60 % HDP;
- minimální hranici, jejímž cílem je zajistit, aby deficit sektoru vládních institucí respektoval referenční hodnotu 3 % HDP za normálních cyklických výkyvů.

V souladu s přezkumem EK (2019c) byla v únoru 2019 aktualizována minimální hodnota střednědobého rozpočtového cíle pro členské státy EU. Aktualizace vychází z dlouhodobé makroekonomické a rozpočtové projekce Zprávy o stárnutí populace 2018 (EK, 2018a), vývoje dluhu sektoru vládních institucí s výhledem na rok 2020 a hlavních makroekonomických indikátorů z podzimní ekonomické predikce EK (2018b). Celkem deset zemí by mělo svůj střednědobý rozpočtový cíl upravit (kromě ČR jde o Belgii, Bulharsko, Estonsko, Chorvatsko, Itálii, Lucembursko, Maďarsko, Rumunsko a Spojené království). Pro ČR byla minimální výše střednědobého rozpočtového cíle zpřísněna o 0,75 p. b. Jelikož si ČR střednědobý rozpočtový cíl v letech 2017–2019 stanovila na hodnotě $-1,00$ % HDP (viz Tabulka 7.1), faktické zpřísnění tak oproti minulému období činí 0,25 p. b. Do zpřísnění se promítl nárůst nákladů stárnutí populace primárně v důsledku změny projekce demografického vývoje a změn v důchodovém systému (odlišný valorizační vzorec a především zastropování věku odchodu do důchodu).

Tabulka 7.1: Srovnání hodnot střednědobého rozpočtového cíle a jeho komponentů mezi roky 2017–2019 a 2020–2022
(v % HDP)

	2017–2019	2020–2022
Minimální střednědobý rozpočtový cíl*	-1,50	-0,75
a) udržitelnost veřejných financí	-1,42	-0,53
příspěvek výše salda stabilizující zadlužení vládních institucí na 60 % HDP	-2,22	-2,07
příspěvek dodatečného fiskálního úsilí pro země se zadlužením nad 60 % HDP	0,00	0,00
příspěvek 33 % nákladů stárnutí populace	0,80	1,55
b) minimální hranice zajišťující maximální celkový schodek pod 3 % HDP při běžných cyklických výkyvech	-1,70	-1,50
Střednědobý rozpočtový cíl, k němuž se ČR zavázala	-1,00	-0,75

Pozn.: *Hodnota střednědobého rozpočtového cíle je po výpočtu zaokrouhlována směrem dolů na hodnotu odstupňovanou po 0,25 p. b.
Zdroj: EK (2019c). Úprava MF ČR.

Rozsah odchýlení se od střednědobého rozpočtového cíle bude EK posuzovat od hodnoty $-0,75$ % HDP bez ohledu na úpravu ze strany ČR či domácí legislativu. Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, umožňuje stanovit minimální strukturální saldo ve výši $-1,00$ % HDP, přičemž přesné odvození výdajových rámců ponechává na prováděcí legislativě, podobně jako nařízení Rady EU a Evropského parlamentu kodifikující pravidla Paktu o stabilitě a růstu. Proto byla aktualizována závazná metodika pro odvození střednědobých výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů (MF ČR a NRR, 2019), aby explicitně odrážela hodnotu aplikace společné evropské metodiky pro stanovení střednědobého cíle.

7.2 Posílení transparentnosti a efektivnosti veřejných financí

7.2.1 Otevřená data veřejné správy

Otevřená data veřejné správy jsou vymezena v českém právním řádu od 1. ledna 2017, kdy vstoupila v účinnost novela zákona č. 298/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, přičemž seznam zveřejňovaných informací dále upřesňuje nařízení vlády č. 425/2016 Sb. Otevřená data jsou publikována v národním katalogu otevřených dat, jehož správcem je Ministerstvo vnitra. V současnosti poskytuje do národního katalogu otevřených dat 25 subjektů (Úřad vlády ČR, 6 ministerstev, Nejvyšší kontrolní úřad a dalších 5 úřadů, 4 kraje, 8 měst a obcí) téměř 130 tis. datových sad. Od 1. ledna 2019 pak platí nařízení vlády č. 184/2018, které rozšiřuje nařízení vlády č. 425/2016 Sb., o další sady informací zveřejňované jako otevřená data.

MF ČR publikuje otevřená data od roku 2015, kdy spustilo první ministerský katalog otevřených dat v ČR. V rámci katalogu bylo postupně do dnešního dne zveřejněno 53 datových sad. V minulém roce byly do procesu publikace zapojeny i podřízené organizace a své datové sady v ministerském katalogu tak mají i Generální finanční ředitelství a Generální ředitelství cel. V současnosti otevřená data zahrnují například Centrální registr administrativních budov, Centrální registr dotací, přehled kontrol v oblasti elektronické evidence tržeb, přehled provozních nákladů, přehled uhrazených faktur či seznam platných i neplatných smluv.

Projekt otevřených dat MF ČR se zároveň zaměřuje na prezentaci informací. Kromě primárního informačního portálu Monitor, který poskytuje údaje k rozpočtovým a účetním informacím ze všech úrovní státní správy a samosprávy, byla vytvořena aplikace „Supervizor“. Ta vizualizuje faktury za roky 2015–2018 pro devět organizací (z toho šest ministerstev – financí, pro místní rozvoj, obrany, dopravy, životního prostředí a spravedlnosti). Dále vznikla aplikace „ZkoumejPřezkum“, která zobrazuje výsledky přezkumu hospodaření (zatím za roky 2013 a 2014), zda územní samosprávný celek dodržel všechny právní předpisy, kterými je povinen se řídit při svém hospodaření. Od roku 2017 funguje v rámci stejného projektu aplikace „CityVizor“, která je platformou pro vizualizaci hospodářských dat územních samosprávních celků. MF ČR rovněž nabízí pod otevřenými licencemi zdrojové kódy všech svých aplikací.

7.2.2 Účetní výkazy za Českou republiku

Konsolidovaná účetní závěrka za ČR byla poprvé sestavena v roce 2016 (za účetní období roku 2015) a obsahovala více než 7 tis. subjektů. Především zahrnutím příspěvkových organizací do konsolidace státu se počet subjektů v následujícím roce razantně zvýšil. V roce 2018 tak byly sestaveny konsolidované účetní výkazy za ČR za účetní období roku 2017 již s více než 18 tisíci subjekty. Oproti minulému účetnímu období (rok 2016) bylo zahr-

nuto o 35 konsolidovaných jednotek státu více, a to především obchodních korporací. Díky tomu je možné poprvé provést adekvátní porovnání mezi dvěma obdobími, jelikož v účetním období roku 2017 byl vymezen konsolidační celek Česká republika podle stejných pravidel jako v roce 2016. Do procesu účetní konsolidace státu jsou zahrnuty zejména obce, kraje, dobrovolné svazky obcí, regionální rady regionů soudržnosti, státní fondy, organizační složky státu, příspěvkové organizace, státní podniky, veřejné výzkumné instituce, zdravotní pojišťovny a významné obchodní korporace ovládané státem či územními samosprávnými celky. Oproti sektoru vládních institucí zde nejsou zahrnuty např. veřejné vysoké školy. Sestavením konsolidované účetní závěrky za ČR byly získány informace o celkové finanční situaci a výkonnosti státní správy, samosprávy či státních podniků, které by měly sloužit také jako podpůrný prvek při posílení finančního a rozpočtového plánování v rámci racionalizace nakládání s veřejnými prostředky a v rámci rozvoje řídicích a kontrolních systémů veřejné správy.

7.2.3 Zákon o střetu zájmů

V souvislosti s účinností zákona č. 14/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, se zpřehlednilo původní znění a zpřísnily sankce v případě přešupků definovaných v zákoně o střetu zájmů. Byl zřízen registr oznámení, který je spravován Ministerstvem spravedlnosti (v případě soudců jde o Nejvyšší soud), kam veřejní činitelé podávají oznámení o majetku, jehož podobu novela rovněž upravila. Evidence je vedena elektronicky a první oznámení musí veřejní činitelé podat již při nástupu do funkce. Oznámení o majetku jsou v případě veřejných činitelů evidovaných Ministerstvem spravedlnosti veřejně a bezplatně přístupná, oznámení spravovaná Nejvyšším soudem veřejná nejsou. S účinností od 1. července 2018 pak platí zákon č. 112/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, na základě kterého zapisují do registru oznámení také veřejné vysoké školy, Akademie věd ČR, Grantová agentura ČR a Technologická agentura ČR.

7.2.4 Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu

Vláda ČR v prosinci 2018 schválila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 360). Návrh zákona bude předpisem prováděcím, jelikož se předpokládá souběžné projednání a schválení ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, jehož obsahem bude ústavní rámec rozšíření kontrolní působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu. Cílem novely zákona je oproti stávající právní úpravě rozšířit okruh kontrolovaných subjektů o územní samosprávné celky, zdravotní pojišťovny, ve-

řejné vysoké školy, právnické osoby většinou vlastněné či ovládané státem nebo územním samosprávným celkem aj. Souběžně s vládním návrhem prošel v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR v prvním čtení poslanecký návrh novely zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu (sněmovní tisk č. 230), který ovšem na rozdíl od vládního návrhu má menší rozšíření kontrolovaných subjektů (u územních samosprávných celků by se týkala pouze krajů, statutárních měst a hl. města Prahy).

7.2.5 Zákon o rozpočtových pravidlech

Poslanecký návrh novely zákona o rozpočtových pravidlech a zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (sněmovní tisk č. 319) mění podmínky pro žadatele dotací. Dle návrhu vzniká povinnost zjistit skutečného majitele žadatele veřejné podpory, je-li žadatel právnickou osobou. Toto zjištění bude provádět poskytovatel dotace a v případě, že nebude možné na základě evidence skutečných majitelů žadatele identifikovat, nebude možné veřejnou podporu poskytnout. Požada-

vek na evidenci skutečných majitelů má pak provázanost s novelou zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 318).

7.2.6 Zákon o zrušení Fondu národního majetku

S účinností od 1. ledna 2019 platí zákon č. 308/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku, který umožnil převod prostředků privatizace do státního rozpočtu. Ze státního rozpočtu pak budou financovány všechny vládní výdaje, které původně byly financovány každé zvlášť nebo z více zdrojů, což přispívalo k jejich netransparentnosti. Na zvláštních účtech privatizace tak zůstanou pouze prostředky nutné k financování předpokládaných výdajů privatizačního charakteru. Rovněž je vytvořena možnost převést na zvláštní účty privatizace prostředky ze zdrojů státního rozpočtu, aby se zabránilo případné nesolventnosti zvláštních účtů.

Přehled literatury a použitých zdrojů

- ČNB (2019a): Databáze časových řad ARAD. Praha, Česká národní banka, březen 2019 [cit. 28. 3. 2019], <<http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>>.
- ČNB (2019b): Zpráva o inflaci I/2019, Praha, Česká národní banka, únor 2019, ISSN 1804-2457 (on-line). [cit. 16. 4. 2019], <<http://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/zprava-o-inflaci-i-2019/>>.
- ČSÚ (2018): Projekce obyvatelstva České republiky – 2018–2100. Praha, Český statistický úřad, 28. 11. 2018 [cit. 27. 3. 2019], <<https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2018-2100>>.
- ČSÚ (2019a): Hrubý domácí produkt – časové řady ukazatelů čtvrtletních účtů. Praha, Český statistický úřad, 2. 4. 2019 [cit. 2. 4. 2019], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2019b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 3. 4. 2019 [cit. 3. 4. 2019], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- ČSÚ (2019c): Výběrové šetření pracovních sil. Praha, Český statistický úřad, 4. 2. 2019 [cit. 27. 3. 2019], <https://www.czso.cz/csu/czso/zam_cr>.
- ČSÚ (2019d): Výdaje vládních institucí podle funkcí (COFOG). Praha, Český statistický úřad, 2. 1. 2019 [cit. 27. 3. 2019], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.gov_c?mylang=CZ>.
- ECB (2009): ECB Monthly Bulletin. Frankfurt nad Mohanem, Evropská centrální banka, duben 2009, ISSN 1725-2822 (on-line). [cit. 29. 3. 2019], <<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200904en.pdf>>.
- EFC (2017): Specifications on the Implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the Format and Content of Stability and Convergence Programmes. Brusel, EFC, 15. května 2017 [cit. 4. 4. 2019], <<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9344-2017-INIT/en/pdf>>.
- EIA (2019): Spot Prices for Crude Oil and Petroleum Products. Washington, DC, U.S. Energy Information Administration, 27. 3. 2019 [cit. 27. 3. 2019], <http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_a.htm>.
- EK (2014): The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. In: European Economy No. 8, Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2014, ISBN 978-92-79-35351-2 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf>.
- EK (2015): The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060), In: European Economy No. 3. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, květen 2015, ISBN 978-92-79-44746-4 (on-line). [cit. 29. 3. 2019], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf>.
- EK (2017): The 2018 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. European Economy Institutional Paper 065. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2017, ISBN 978-92-79-64714-7 (on-line). [cit. 29. 3. 2019], <https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en>.
- EK (2018a): The 2018 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the 28 EU Member States (2016-2070), European Economy Institutional Paper 079. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, květen 2018, ISBN 978-92-79-77460-7 (on-line). [cit. 29. 03. 2019], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf>.
- EK (2018b): European Economic Forecast, Autumn 2018, European Economy Institutional Paper 089. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2018, ISBN 978-92-79-77470-6 (on-line). [cit. 15. 3. 2019], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip089_en_0.pdf>.
- EK (2019a): European Economic Forecast: Winter 2019 (Interim), European Economy Institutional Paper 096. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, únor 2019, ISBN 978-92-79-98843-1 (on-line). [cit. 27. 3. 2019], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip096_en.pdf>.
- EK (2019b): Fiscal Sustainability Report 2018, European Economy Institutional Paper 094. Brusel, Evropská komise, leden 2019, ISBN 978-92-79-98830-1 (on-line). [cit. 20. 3. 2019], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip094_en_vol_1.pdf>.

- EK (2019c): The 2019 Update of the Minimum Medium Term Objectives. Brusel, Evropská komise, 29. ledna 2019, Note for the EFC.
- Eurostat (2019): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, 29. 3. 2019 [cit. 29. 3. 2019], <<http://ec.europa.eu/eurostat>>.
- Lang, L., Marval, J., Nepožítková, M. (2018): Jednorázové a přechodné operace. Informační studie 2018. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2018, ISBN 978-80-7586-004-0 (on-line). [cit. 1. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2018-12_Jednorazove-a-prechodne-operace.pdf>.
- MF ČR (2016): Fiskální výhled ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2016, ISSN 1804-7998 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2016-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-listopad-2016.pdf>.
- MF ČR (2018a): Konvergenční program ČR (duben 2018). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2018, ISSN 1804-798X (on-line). [cit. 4. 4. 2019], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2018_Konvergenčni-program-CR-duben-2018.pdf>.
- MF ČR (2018b): Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2019. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2018, ISSN 1805-7144 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-dluh_2019_Strategie-financovani-a-řízení-statního-dluhu-CR-na-rok-2019_v01.pdf>.
- MF ČR (2018c): Predikce příjmů veřejného zdravotního pojištění. Metodické kompendium. Praha, Ministerstvo financí ČR, říjen 2018, ISBN 978-80-7586-017-0 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2018-10_MK-Predikce-prijmu-verejného-zdravotního-pojisteni.pdf>.
- MF ČR (2018d): The Methodology of Pension Projections. Metodické kompendium. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2018, ISBN 978-80-7586-021-7 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2018-12_MK-pension-projections.pdf>. *Pouze v angličtině.*
- MF ČR (2018e): The Methodology of Health Care, Long-term Care and Education Projections. Metodické kompendium. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2018, ISBN 978-80-7586-020-0 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2018-12_MK-dlouhodobé-projekce.pdf>. *Pouze v angličtině.*
- MF ČR (2018f): Fiskální výhled ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2018, ISSN 1804-7998 (on-line). [cit. 16. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2018-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-listopad-2018_v02.pdf>.
- MF ČR (2019a): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2019, ISSN 1804-7971 (on-line). [cit. 9. 4. 2019], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2019-Q2_Makroekonomicka-predikce-duben-2019.pdf>.
- MF ČR (2019b): Zpráva o hodnocení resortních systémů centralizovaného zadávání a centrálního nákupu státu za rok 2017. Praha, Ministerstvo financí ČR, 2019. [cit. 3. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava_2017_Zprava-o-hodnoceni-CNS-a-RSCZ.pdf>.
- MF ČR a ČNB (2018): Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou – 2018. Praha, Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka, prosinec 2018, ISSN 2336-5110 (on-line). [cit. 28. 3. 2019], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Maastricht_2018-12-12_Vyhodnoceni-plneni-maastrichtských-konvergenčních-kriterii.pdf>.
- MF ČR a NRR (2018): Metodika odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů – 1. vydání. Praha, Ministerstvo financí ČR a Národní rozpočtová rada, duben 2018, ISBN 978-80-85045-99-4 (on-line). [cit. 3. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Methodika_2018-04-13_Metodika-odvozeni-vydajovych-ramcu-statního-rozpoctu-a-statních-fondů_v01.pdf>.
- MF ČR a NRR (2019): Metodika odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů – 2. aktualizované vydání. Praha, Ministerstvo financí ČR a Národní rozpočtová rada, duben 2019, ISBN 978-80-7586-028-6 (on-line). [cit. 17. 4. 2019], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Methodika_2019-04-09_Metodika-odvozeni-vydajovych-ramcu-statního-rozpoctu-a-statních-fondů-v02.pdf>.
- MMF (2019): World Economic Outlook: Growth Slowdown, Precarious Recovery. Washington, Mezinárodní měnový fond, duben 2019 [cit. 11. 4. 2019], ISBN 978-1-49830-611-9 (on-line). <<https://www.imf.org/~media/Files/Publications/WEO/2019/April/English/text.ashx>>.
- Nález č. 8/2018 Sb., nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. prosince 2017 o návrhu skupiny poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na zrušení některých ustanovení zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.

Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik.

Nařízení vlády č. 425/2016 Sb., o seznamu informací zveřejňovaných jako otevřená data.

Nařízení vlády č. 184/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 425/2016 Sb., o seznamu informací zveřejňovaných jako otevřená data.

Nařízení vlády č. 273/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Rada EU (2018): Doporučení Rady ze dne 13. července 2018 k národnímu programu reforem České republiky na rok 2018 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2018. Rada EU, Brusel, 13. července 2018, Úřední věstník EU, 10.9.2018, částka C 320, s. 03 [cit. 29.3.2019], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.320.01.0012.01.CES&toc=OJ:C:2018:320:TOC>.

Směrnice Rady č. 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.

Směrnice Rady č. 2016/1164/EU, kterou se stanoví pravidla proti praktikám vyhýbání se daňovým povinnostem, které mají přímý vliv na fungování vnitřního trhu.

Sněmovní tisk č. 205/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 230/0, návrh poslanců Lukáše Černohorského, Tomáše Martínka, Jakuba Michálka, Ivana Bartoše a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 261/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 318/0, návrh poslanců Jakuba Michálka, Lukáše Kolářika, Františka Kopřivy, Mikuláše Ferjenčíka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 319/0, návrh poslanců Jakuba Michálka, Lukáše Kolářika, Františka Kopřivy, Mikuláše Ferjenčíka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Sněmovní tisk č. 360/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Sněmovní tisk č. 406/0, návrh poslanců Jakuba Michálka, Ivana Bartoše, Mikuláše Peksy, Radka Holomčíka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích a zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

ÚV (2019): Národní program reforem České republiky 2019. Praha, Úřad vlády ČR, duben 2019.

Usnesení vlády ČR ze dne 12. listopadu 2014 č. 924 k Informaci o plnění úkolu z programového prohlášení vlády v souvislosti se zavedením centrálního nákupu státu.

Usnesení vlády ČR ze dne 22. dubna 2015 č. 289 o seznamu komodit určených pro standardizaci a o pravidlech pro centrální nákup státu.

Usnesení vlády ČR ze dne 9. listopadu 2015 č. 913 k Informaci o stavu příprav centrálního nákupu státu a k návrhu Rámcového harmonogramu centrálního nákupu státu pro roky 2016-2020.

Usnesení vlády ČR ze dne 18. ledna 2016 č. 24 k resortním systémům centralizovaného zadávání veřejných zakázek v návaznosti na pravidla pro centrální nákup státu.

Usnesení vlády ČR ze dne 27. března 2018 č. 206 o zavedení nové slevy z jízdného ve vlacích a autobusech pro seniory, děti, žáky a studenty.

Usnesení vlády ČR ze dne 15. srpna 2018 č. 520 o zprávě o hodnocení centrálního nákupu státu a resortních systémů centralizovaného zadávání za rok 2017.

Usnesení vlády ČR ze dne 12. prosince 2018 č. 834 o vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou.

Usnesení vlády ČR ze dne 18. března 2019 č. 187 o Dlouhodobém výhledu pro obranu 2035.

Usnesení vlády ČR ze dne 1. dubna 2019 č. 223 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 315/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 51/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 212/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 453/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 454/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 14/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Zákon č. 24/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti.

Zákon č. 25/2017 Sb., o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 148/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 170/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní.

Zákon č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 203/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 261/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 290/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 297/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 310/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 94/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 112/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 179/2018 Sb., o poskytnutí státní záruky České republiky na zajištění zápůjčky České národní banky pro Mezinárodní měnový fond.

Zákon č. 191/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 308/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku), ve znění pozdějších předpisů, a některé další související zákony.

Zákon č. 336/2018 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2019.

Zákon č. 6/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 32/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 47/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony.

Tabulková příloha

Tabulka P.1a: Ekonomický růst

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p. b.)

	Kód ESA	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		úroveň	přírůstek				
Reálný HDP	B1*g	5193	2,9	2,4	2,4	2,3	2,2
Nominální HDP	B1*g	5304	5,1	5,5	4,4	4,3	4,2
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2469	3,2	2,9	2,8	2,5	2,1
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	1004	3,7	2,2	1,9	1,9	1,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1382	10,5	3,1	2,7	2,6	2,9
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	-4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Vývoz zboží a služeb	P.6	4206	4,5	3,4	3,5	3,3	3,2
Dovoz zboží a služeb	P.7	3864	6,0	4,0	3,7	3,4	3,5
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	4,8	2,7	2,4	2,3	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	-1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,7	-0,3	0,0	0,1	0,0

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2017. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádce 6 vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čisté pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2019a), MF ČR (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.1b: Cenový vývoj

(úroveň index 2010=100, přírůstky v %)

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	úroveň	přírůstek				
Deflátor HDP	112,0	2,1	3,0	1,9	1,9	2,0
Deflátor spotřeby domácností	111,4	2,6	2,6	1,7	1,8	1,8
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	113,5	2,0	2,1	1,5	1,7	1,7
Deflátor spotřeby vládních institucí	118,2	5,0	4,2	2,3	2,3	2,3
Deflátor investic	107,7	0,7	2,3	1,2	1,4	1,7
Deflátor vývozu zboží a služeb	104,5	-0,6	1,4	0,0	0,0	0,2
Deflátor dovozu zboží a služeb	103,8	-0,3	1,1	-0,4	-0,2	-0,1

Zdroj: ČSÚ (2019a), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce

(přírůstky v %)

	Kód ESA	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		úroveň	přírůstek				
Zaměstnanost (tis. osob)		5429,7	1,6	0,4	0,2	0,1	0,0
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,8	2,0	0,8	0,4	0,3	0,1
Míra nezaměstnanosti (%)		2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		956,5	1,3	2,0	2,3	2,2	2,1
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)		532,2	0,9	1,6	2,0	2,0	2,1
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	2287,8	9,5	7,5	5,9	5,5	5,0
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		490,8	7,6	6,9	5,7	5,3	5,0

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice Výběrového šetření pracovních sil. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2017) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2019a, 2019c). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice*(v % HDP)*

	Kód ESA	2018	2019	2020	2021	2022
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,0	1,0	1,2	1,5	1,6
Bilance zboží a služeb		6,2	6,0	6,0	6,1	6,1
Bilance primárních důchodů a transferů		-6,1	-6,0	-6,0	-5,9	-5,8
Bilance kapitálových transferů		1,1	1,2	1,3	1,4	1,5
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	0,1	0,7	1,4	1,8	2,1
Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí	B.9	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí jsou roky 2018–2019 notifikace, roky 2020–2022 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

Kód ESA	2018 úroveň	2018	2019	2020	2021	2022
		v % HDP				
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (B.9) podle subsektorů						
Vládní instituce S.13	47	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Ústřední vládní instituce S.1311	12	0,2	-0,4	-0,6	-0,6	-0,7
Státní vládní instituce S.1312	-	-	-	-	-	-
Místní vládní instituce S.1313	19	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1
Fondy sociálního zabezpečení S.1314	16	0,3	0,3	0,1	0,1	0,0
Vládní instituce (S.13)						
Celkové příjmy TR	2211	41,7	41,5	41,3	41,2	41,2
Celkové výdaje TE	2163	40,8	41,2	41,5	41,6	41,7
Saldo B.9	47	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Úroky placené D.41	40	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
Primární saldo	88	1,7	1,1	0,6	0,4	0,2
Jednorázová a jiná přechodná opatření	-4	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmové položky						
Daňové příjmy	1076	20,3	20,2	20,0	19,9	19,8
Daně z výroby a z dovozu D.2	658	12,4	12,2	11,9	11,7	11,6
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné D.5	417	7,9	8,0	8,1	8,1	8,2
Kapitálové daně D.91	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příspěvky na sociální zabezpečení D.61	834	15,7	15,9	16,0	16,2	16,3
Důchod z vlastnictví D.4	35	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5
Ostatní	266	5,0	4,9	4,7	4,7	4,7
Celkové příjmy TR	2211	41,7	41,5	41,3	41,2	41,2
p.m.: Daňová kvóta	1909	36,0	36,1	36,0	36,1	36,1
Výdajové položky						
Náhrady zaměstnancům a mezispotřeba D.1+P.2	846	15,9	16,2	16,3	16,4	16,5
Náhrady zaměstnancům D.1	521	9,8	10,2	10,4	10,6	10,8
Mezispotřeba P.2	325	6,1	5,9	5,9	5,8	5,7
Sociální platby	791	14,9	15,2	15,4	15,4	15,3
z toho: Dávky v nezaměstnanosti ¹⁾	12	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci D.632	163	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1
Peněžité sociální dávky D.62	629	11,9	12,0	12,3	12,3	12,2
Úroky D.41	40	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
Dotace D.3	121	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu P.51g	218	4,1	4,1	4,2	4,3	4,6
Kapitálové transfery D.9	34	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Ostatní	113	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0
Celkové výdaje TE	2163	40,8	41,2	41,5	41,6	41,7
p.m.: Výdaje vlády na konečnou spotřebu (nominální) P.3	1054	19,9	20,1	20,1	20,1	20,1

Pozn.: Rok 2018–2019 notifikace. Rok 2020–2022 výhled.

1) Výdaje na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti včetně plateb zdravotního pojištění státem za nezaměstnané.

Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2018 úroveň	2018	2019	2020	2021	2022
		v % HDP				
Celkové příjmy za nezměněných politik	2211	41,7	41,5	41,3	41,2	41,2
Celkové výdaje za nezměněných politik	2163	40,8	41,2	41,5	41,6	41,7

Pozn.: Celkové příjmy a výdaje za nezměněných politik jsou shodné s celkovými příjmy a výdaji sektoru vládních institucí. Alternativní scénář příjmů a výdajů popisuje subkapitola 3.2.3.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.2c: Položky určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2018	2018	2019	2020	2021	2022
	úroveň	v % HDP				
Výdaje na programy EU plně kryté příjmy z fondů EU	59	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Běžné výdaje	18	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Investiční výdaje	41	0,8	0,7	0,8	0,8	0,9
Výdaje na dávky v nezaměstnanosti dané vlivem hosp. cyklu	-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dopad příjmových diskrečních opatření (meziroční změny)	18	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0
Automatické zákonné zvýšení příjmů	-	-	-	-	-	-

Pozn.: Automatické zákonné zvýšení příjmů označuje takové navýšení příjmů, které bez vlivu diskrečního opatření vlády kompenzuje nárůst předem určených výdajových položek (např. automatické zvýšení sazeb příspěvků na sociální zabezpečení v případě, že výdaje na tyto dávky vzrostou).

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.3: Funkční členění výdajů sektoru vládních institucí

(v % HDP)

	Kód	2017	2022
Všeobecné veřejné služby	1	3,9	3,8
Obrana	2	0,8	1,4
Veřejný pořádek a bezpečnost	3	1,8	1,9
Ekonomické záležitosti	4	5,7	6,0
Ochrana životního prostředí	5	0,8	0,9
Bydlení a společenská infrastruktura	6	0,6	0,7
Zdraví	7	7,5	7,8
Rekreace, kultura a náboženství	8	1,3	1,4
Vzdělávání	9	4,6	5,0
Sociální věci	10	12,0	12,6
Výdaje celkem	TE	38,9	41,7

Pozn.: Rok 2022 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2019d), MF ČR (2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.4: Vývoj dluhu sektoru vládních institucí

(v % HDP, průměrná doba do splatnosti v letech, příspěvky v % dluhu)

	Kód ESA	2018	2019	2020	2021	2022
Hrubý dluh sektoru vládních institucí		32,7	31,5	30,8	30,2	29,7
Změna podílu hrubého dluhu		-2,0	-1,2	-0,7	-0,6	-0,5
Příspěvky ke změně hrubého dluhu						
Primární saldo		1,7	1,1	0,6	0,4	0,2
Úroky	D.41	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7
Ostatní faktory působící na úroveň dluhu		0,6	0,8	0,4	0,3	0,2
Rozdíl mezi hotovostním a aktuálním přístupem		0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Čistá akumulace finančních aktiv		0,2	0,8	0,4	0,3	0,2
Privatizační příjmy		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přecenění a ostatní faktory		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. Implicitní úroková míra z dluhu		-2,3	-2,4	-2,5	-2,5	-2,4
Likvidní finanční aktiva		15,0	15,0	14,8	14,6	14,2
Čistý finanční dluh¹⁾		17,7	16,5	16,0	15,6	15,5
Amortizace dluhu (existujících dluhopisů) ke konci předchozího roku²⁾		4,8	4,3	3,2	2,9	2,6
Cizoměnová expozice státního dluhu^{2), 3)}		3,2	3,0	2,9	2,8	2,7
Průměrná doba do splatnosti státního dluhu⁴⁾		5,4	5,8	5,9	6,0	6,0

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na Burze cenných papírů).

2) Údaje se vztahují pouze ke státnímu dluhu. Státní dluh reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu.

3) Cizoměnová expozice státního dluhu je cizoměnový státní dluh, který je vystaven pohybu měnových kurzů po očištění o cizoměnovou expozici státních finančních aktiv.

Zdroj: ČSÚ (2019b). Údaje o státním dluhu MF ČR. Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.5: Cyklický vývoj*(růst v %, produkční mezera v % potenciálního produktu, příspěvky v p. b., ostatní v % HDP)*

	Kód ESA	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP ve stálých cenách (%)		2,9	2,4	2,4	2,3	2,2
Saldo sektoru vládních institucí	B.9	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Úroky	D.41	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
Jednorázová a jiná přechodná opatření		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Jednorázová opatření na straně příjmů		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jednorázová opatření na straně výdajů		0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Růst potenciálního produktu (%)		2,9	2,9	2,8	2,7	2,6
příspěvek práce		0,3	0,2	0,1	0,1	0,0
příspěvek kapitálu		0,6	0,8	0,7	0,7	0,7
souhrnná produktivita výrobních faktorů		1,9	2,0	2,0	1,9	2,0
Produkční mezera		1,7	1,2	0,8	0,5	0,1
Cyklická složka salda		0,6	0,4	0,3	0,2	0,0
Cyklicky očištěné saldo		0,3	-0,1	-0,5	-0,5	-0,5
Cyklicky očištěné primární saldo		1,0	0,6	0,3	0,2	0,2
Strukturální saldo		0,4	-0,1	-0,5	-0,5	-0,5

*Pozn.: Rok 2018–2019 notifikace. Rok 2020–2022 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2019b). Výpočty a predikce MF ČR.***Tabulka P.6: Odchyly od předchozí verze Konvergenčního programu ČR***(růst HDP v %, saldo a dluh sektoru vládních institucí v % HDP, rozdíly v p. b.)*

	Kód ESA	2018	2019	2020	2021	2022
Růst reálného HDP (%)						
Předchozí aktualizace		3,6	3,3	2,6	2,4	-
Současná aktualizace		2,9	2,4	2,4	2,3	2,2
Rozdíl		-0,7	-0,9	-0,2	-0,1	-
Saldo sektoru vládních institucí (% HDP)						
Předchozí aktualizace	B.9	1,5	1,1	1,0	0,9	-
Současná aktualizace	B.9	0,9	0,3	-0,2	-0,3	-0,5
Rozdíl		-0,6	-0,7	-1,2	-1,3	-
Úroveň hrubého dluhu sektoru vládních institucí (% HDP)						
Předchozí aktualizace		32,9	31,6	30,7	29,9	-
Současná aktualizace		32,7	31,5	30,8	30,2	29,7
Rozdíl		-0,1	-0,1	0,1	0,3	-

Zdroj: MF ČR (2018a, 2019a). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

(výdaje a příjmy v % HDP, růsty a míry v %)

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Celkové výdaje	39,9	41,2	42,4	43,9	46,8	49,6	50,0
z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře	18,1	18,3	19,5	21,1	23,4	25,1	24,3
Důchody	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	8,2	8,1	8,2	9,2	10,8	11,6	10,9
Starobní a předčasné důchody	6,8	6,7	6,8	7,7	9,4	10,2	9,5
Ostatní důchody	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5
Zaměstnanecké důchody	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravotní péče	5,4	5,6	5,9	6,2	6,5	6,6	6,5
Dlouhodobá péče	1,3	1,4	1,8	2,1	2,4	2,8	2,9
Vzdělání	3,2	3,2	3,7	3,6	3,7	4,1	4,0
Ostatní výdaje závislé na věkové struktuře	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Úroky	0,9	0,8	0,6	0,5	1,1	2,2	3,4
Celkové příjmy	40,7	42,2	42,5	42,5	42,5	42,5	42,5
z toho: Důchody z vlastnictví	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
z toho: Konsolidovaná aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Systémová penzijní reforma							
Příspěvky na soc. zabezp. do povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-	-
Výdaje na důchody vyplácené z povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-	-
Předpoklady							
Růst produktivity práce	1,1	2,0	2,0	1,9	1,7	1,6	1,5
Reálný růst HDP	2,4	1,6	1,8	1,1	1,1	1,5	1,4
Míra participace mužů (ve věku 20-64)	87,7	87,9	87,0	85,6	86,8	87,5	86,4
Míra participace žen (ve věku 20-64)	72,0	72,9	73,7	71,8	72,7	74,3	73,0
Celková míra participace (ve věku 20-64)	80,0	80,5	80,4	78,8	79,8	81,0	79,8
Míra nezaměstnanosti	4,0	3,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	18,6	20,3	22,6	25,7	29,1	30,4	28,3

Pozn.: Makroekonomické předpoklady vycházejí z dlouhodobých projekcí EK a mohou se lišit od makroekonomického scénáře střednědobého výhledu prezentovaného v kapitole 2.

Zdroj: EK (2017, 2018a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.7a: Podmíněné závazky

(v % HDP)

	2018	2019
Záruky sektoru vládních institucí	0,2	0,1
z toho: Záruky za finanční sektor	0,0	0,0

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady

(úrokové sazby a růst v %)

	2018	2019	2020	2021	2022
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	1,2	2,1	2,3	2,3	2,3
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	2,0	2,2	2,4	2,4	2,4
Nominální efektivní směnný kurz (2010=100)	109,3	109,7	111,6	113,7	115,8
Měnový kurz CZK/EUR (roční průměr)	25,6	25,5	25,1	24,6	24,2
Světový růst HDP vyjma EU	3,9	3,8	3,8	3,9	4,0
Růst HDP v EU28	1,9	1,3	1,6	1,8	2,0
Růst na hlavních zahraničních trzích	4,0	2,9	3,0	3,2	3,4
Růst světového objemu dovozu, vyjma EU	4,8	3,9	3,6	3,4	3,4
Cena ropy (Brent, USD/barel)	71,4	66,0	64,7	62,9	61,6

Zdroj: ČNB (2019a), EIA (2019), Eurostat (2019). Výpočty a predikce MF ČR.

Slovníček pojmů

Akruální metodika znamená, že ekonomické transakce jsou zaznamenány v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká, nebo když se pohledávky a závazky zvyšují či snižují bez ohledu na to, kdy bude realizovaná transakce peněžně uhrazena (na rozdíl od peněžního principu, na kterém je sestavován např. státní rozpočet).

Cyklicky očištěné saldo sektoru vládních institucí slouží k identifikaci nastavení fiskální politiky, protože v něm není zahrnut vliv těch částí příjmů a výdajů, které jsou generovány pozicí ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Diskreční opatření představují přímé zásahy orgánů výkonné nebo zákonodárné moci do příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

Dlouhodobé úrokové sazby jsou měřeny na základě výnosů dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů do doby splatnosti v procentech za rok. Jako reprezentativní jsou klasifikovány dluhopisy, jejichž zbytková splatnost se pohybuje v rozmezí 8 až 12 let (použití těchto mezi plně vychází z podmínek českého trhu se státními dluhopisy, které byly nastaveny na základě periodicity emisí státních dluhopisů ČR). Z tohoto souboru je následně generována taková kombinace dluhopisů, jejíž průměrná zbytková splatnost se nejvíce přibližuje hranici 10 let.

Dluhové pravidlo národního fiskálního rámce aktivuje zákony definovaná opatření, pokud relativní výše dluhu sektoru vládních institucí, snížená o rezervu peněžních prostředků z financování státního dluhu, překročí 55 % HDP. Tato opatření stanovují podmínky pro přípravu návrhů rozpočtů jednotlivých segmentů sektoru vládních institucí (státní rozpočet, rozpočty státních fondů, zdravotně pojistné plány zdravotních pojišťoven a rozpočty územních samosprávných celků); ostatním veřejným institucím omezují nové závazky vedoucí k navýšení dluhu sektoru vládních institucí se splatností delší než 1 rok.

Fiskální úsilí je meziroční změna strukturálního salda indikující expanzivní či restriktivní fiskální politiku v daném roce.

Indikátory fiskální udržitelnosti, na základě dlouhodobých projekcí vycházejících z demografických a makroekonomických předpokladů Eurostatu a Evropské komise, upozorňují na možné problémy v udržitelnosti veřejných financí a rozsah nutné změny. Evropská komise využívá tři hlavní indikátory, tzv. S0, S1 a S2. **Indikátor S0** je tzv. kompozitní indikátor složený z 28 makrofinančních a fiskálních ukazatelů, který má odhalit fiskální rizika pro krátkodobý horizont (nadcházející rok). **Indikátor S1** vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno od daného roku (zpravidla od roku následujícího po horizontu predikce EK) zlepšit primární strukturální saldo po určité době (standardně 5 let), aby dluh sektoru vládních institucí v roce 2030 činil 60 % HDP. **Indikátor S2** vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale (od daného roku) zlepšit primární strukturální saldo, aby dluh sektoru vládních institucí zůstal stabilní v nekonečném časovém horizontu (tj. je splněna podmínka intertemporálního vládního rozpočtového omezení, že současná hodnota primárních bilancí je rovna aktuální výši dluhu sektoru vládních institucí).

Hrubý domácí produkt (HDP) je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území. **Reálný HDP** je hrubý domácí produkt vyjádřený v cenách referenčního roku. Tato transformace umožňuje při

analýze HDP (či jiné veličiny) v čase eliminovat vliv změny cen a soustředit se pouze na změny fyzického objemu. **Hrubá přidaná hodnota** představuje rozdíl mezi hodnotou produkce a mezispotřeby (produkce užitá při výrobě jiného zboží či služeb).

Index spotřebitelských cen je jedním z indexů měřících cenovou hladinu. Je konstruován na základě pravidelného sledování vývoje cen vybraných zboží a služeb (tzv. reprezentantů) ve spotřebním koši domácností. Každý reprezentant má určitou váhu. Spotřební koš je rozdělen na 12 oddílů (např. potraviny a nealkoholické nápoje; alkoholické nápoje, tabák; odívání a obuv; bydlení, voda, energie a paliva; atd.). **Harmonizovaný index spotřebitelských cen** je kalkulován v zemích EU podle jednotných a právně závazných postupů, což (na rozdíl od národních indexů) umožňuje srovnatelnost tohoto ukazatele mezi zeměmi.

Inflace je trvalý růst všeobecné cenové hladiny, resp. vnitřní znehodnocování měny. Cenová hladina se měří pomocí cenových indexů, např. indexu spotřebitelských cen či harmonizovaného indexu spotřebitelských cen. Nejčastěji zmiňovaná **meziroční míra inflace** je relativní změna indexu spotřebitelských cen proti stejnému měsíci předchozího roku. **Průměrná míra inflace** je relativní změna průměru indexu spotřebitelských cen v posledních 12 měsících proti průměru indexu spotřebitelských cen v předcházejících 12 měsících. Míry inflace se vyjadřují v procentech. **Administrativními opatřeními u spotřebitelských cen** rozumíme státní opatření, která přímo působí na cenovou hladinu. Zahrnují vliv změn nepřímých daní (daň z přidané hodnoty, spotřební a energetické daně) a regulovaných cen (např. elektřina, plyn, teplo, vodné a stočné, městská hromadná doprava).

Jednorázové a jiné přechodné operace jsou taková opatření na straně příjmů či výdajů, která mají pouze dočasný dopad na saldo sektoru vládních institucí a často vyplývají z událostí mimo přímou kontrolu orgánů výkonné nebo zákonodárné moci (např. výdaje na odstraňování následků povodní).

Kapitálové transfery zahrnují pořízení nebo úbytek aktiva bez ekvivalentní protihodnoty. Mohou být prováděny v peněžní nebo naturální formě. **Peněžní kapitálový transfer** je definován jako peněžní převod bez očekávané protihodnoty jednotky, která daný transfer obdržela. **Naturální kapitálový transfer** je založen na převodu vlastnictví aktiva (jiného než zásob a peněz) nebo zrušení závazku věřitelem, za nějž nebyla přijata žádná protihodnota, převzetí dluhu apod.

Komparativní cenová hladina představuje poměr HDP v tržním měnovém kurzu a v paritě kupní síly.

Míra závislosti (demografická) je poměr počtu obyvatel v seniorském věku (nad 64 let) k počtu obyvatel v produktivním věku – nezohledňuje tedy prodlužování věku odchodu do důchodu. **Míra závislosti podle platné legislativy** je poměr počtu obyvatel v důchodovém věku podle platné legislativy k počtu ostatních obyvatel nad 14 let. **Efektivní mírou závislosti** označujeme poměr počtu vyplácených starobních důchodů k počtu zaměstnaných.

Nezaměstnanost (z Výběrového šetření pracovních sil) odpovídá počtu osob, které ve sledovaném období (referenčním týdnu) souběžně splňovaly tři podmínky: nebyly zaměstnané, hledaly aktivně práci a byly připraveny k nástupu do práce

nejpozději do 14 dnů. **Míra nezaměstnanosti** vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných a pracovní síly. Osoba s délkou trvání nezaměstnanosti delší než 12 měsíců je považována za **dlouhodobě nezaměstnanou**.

Notifikace vládního deficitu a dluhu je kvantifikace fiskálních ukazatelů předkládaná každou členskou zemí EU dvakrát ročně Evropské komisi podle nařízení Rady (ES) č. 479/2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství, ve znění pozdějších předpisů. Je sestavována v aktuální metodice za sektor vládních institucí. Český statistický úřad zpracovává data za čtyři uplynulé roky t-4 až t-1. MF ČR dodává predikci týkající se běžného roku t. Notifikace obsahuje jak základní sadu notifikačních tabulek, ve kterých jsou především klíčové ukazatele jako saldo a dluh, včetně vysvětlení přechodu ze salda v národní metodice k aktuálnímu saldu a příspěvků ke změně výše dluhu, tak i celou řadu doplňkových dotazníků, jako např. tabulku záruk.

Při využití metody **parity kupní síly** se porovnávání ekonomického výkonu jednotlivých zemí v rámci EU provádí ve standardech kupní síly, což je umělá měnová jednotka vyjadřující množství statků, které je v průměru možné zakoupit za 1 euro na území EU po kurzovém přepočtu u zemí, jež používají jinou měnovou jednotku než euro.

Peněžité sociální dávky představují dávky sociálního zabezpečení (např. dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory), které jsou ze sektoru vládních institucí vypláceny domácnostem.

Platební bilance zachycuje pro dané území ekonomické transakce mezi rezidenty a nerezidenty za určité časové období. Základní struktura platební bilance vychází z metodiky Mezinárodního měnového fondu a zahrnuje běžný, kapitálový a finanční účet (včetně změny devizových rezerv).

PRIBOR 3M je referenční úroková sazba indikující průměrnou sazbu, za níž si mohou banky na trhu mezibankovních depozit půjčit se splatností 3 měsíce.

Potenciální produkt je úroveň ekonomického výkonu při „plném“ využití disponibilních zdrojů. Plné využití zdrojů je zde myšleno spíše jako optimální a rovnovážné, která nevede k tlakům např. ve změně dynamiky inflace apod.

Produkční mezera je rozdíl mezi skutečným a potenciálním produktem měřený v procentech potenciálního produktu. Slouží k identifikaci pozice ekonomiky v cyklu.

Sektor vládních institucí je vymezen mezinárodně harmonizovanými pravidly na úrovni EU. Sektor vládních institucí v ČR zahrnuje v metodice ESA 2010 tři základní subsektory: ústřední vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Strukturální saldo je rozdíl cyklicky očištěného salda a jednorázových a přechodných operací (obě složky viz výše).

Střednědobý rozpočtový cíl (*Medium-Term Budgetary Objective*) je vyjádřen ve strukturálním saldu sektoru vládních institucí a má zajistit udržitelnost veřejných financí dané země. Odráží jak růstový potenciál dané země, tak její úroveň zadlužení. Dodržování střednědobých cílů by mělo členským státům umožnit zachování dostatečné rezervy vůči referenční hodnotě salda sektoru vládních institucí ve výši -3 % HDP během obvyklých cyklických výkyvů, zabezpečit postupné kroky směrem k udržitelnosti a umožnit prostor pro případné potřebné roz-

počtové operace. Postup jeho výpočtu je určen prováděcím dokumentem *Code of Conduct* (EFC, 2017). Pro ČR aktuálně odpovídá úrovni strukturálního salda -0,75 % HDP, přičemž je revidován každé tři roky.

Tvorba hrubého fixního kapitálu představuje investiční aktivitu jednotek. Fixním kapitálem jsou pouze aktiva používaná ve výrobě po dobu delší než jeden rok. Patří sem rovněž např. předměty pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj apod.

Úhrnná plodnost je definována jako počet živě narozených dětí připadajících na 1 ženu, pokud by po celé její reprodukční období zůstala její plodnost stejná jako v uvedeném roce.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády zahrnují platby vládních institucí, které jsou následně použity buď pro spotřebu jednotlivců v sektoru domácností (především úhradu zdravotní péče zdravotními pojišťovnami za služby zdravotnických zařízení), nebo jsou spotřebovány celou společností (jako např. výdaje na armádu, policii, soudnictví, státní správu apod.). Služby sektoru vládních institucí, které jsou poskytovány ke spotřebě celé společnosti, jsou obvykle oceněny na úrovni vlastních nákladů na danou službu, protože neprocházejí trhem, který by je ocenil. Z výše uvedených důvodů se spotřeba skládá zejména z mezispotřeby (tj. zboží a služeb, vyjma fixních aktiv, spotřebovaných v procesu výroby jiného statku či služby), náhrad zaměstnancům (mzdy a platy včetně pojistného hrazeného zaměstnavatelem), naturálních dávek domácnostem (zejména platby zdravotních pojišťoven lékařským zařízením mimo sektor vládních institucí) či spotřeby fixního kapitálu. Nezapočítává se celá hodnota těchto transakcí, ale pouze ta, která se váže k produkci oceněné vlastními náklady. Náklady na tvorbu činností procházejících plně či částečně trhem, za něž dostává sektor vládních institucí úplatu, jsou pak z výdajů na jeho spotřebu očištěny.

Výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu limituje růst reálných upravených výdajů sektoru vládních institucí očištěných o diskreční příjmová opatření („očištěné výdaje“) tak, aby daný členský stát dosáhl svého střednědobého rozpočtového cíle a následně se jej držel. U států, které jsou na svém střednědobém rozpočtovém cíli, mohou očištěné výdaje růst nejvýše tempem průměrného růstu potenciálního produktu spočteným v desetiletém horizontu zahrnujícím pět let minulých, rok běžný a čtyři roky nadcházející. Průměrná míra růstu potenciálního produktu je aktualizována každoročně na základě jarní hospodářské předpovědi EK s platností vždy pro následující rok. U států, které svého střednědobého rozpočtového cíle ještě nedosáhly, je nejvyšší přípustné tempo růstu očištěných výdajů nižší, než průměrný růst potenciálního produktu. Rozdíl mezi oběma tempy se označuje jako konvergenční doložka a odráží fiskální úsilí požadované pro postupné dosažení střednědobého rozpočtového cíle.

Výdajové pravidlo národního fiskálního rámce slouží jako východisko pro přípravu návrhů státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů. Pravidlo odvozuje maximální objem výdajů sektoru vládních institucí zejména od strukturální části příjmů tohoto sektoru zvýšených o 1 % HDP. Toto zvýšení představuje stanovený střednědobý rozpočtový cíl ČR. Pravidlo je doplněno o automatický korekční mechanismus, reflektující zpětně hodnocení odklon skutečné úrovně výdajů od pravidlem předepsané, a je doprovázeno přesně definovanými únikovými klauzulemi, podle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Ministerstvo financí České republiky

Letenská 15

118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

